

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

2012. TAVASZ

2012. TAVASZ

GYŐRI-MADARAS

Egy művészházaspár nagy terve

TOPI LEHTIPUU

Világjáró finn tenor

BORLAI GERGŐ

Mindig magasabbra a lécet

100 éve született

VÉGH SÁNDOR

12

Budapesti
Tavaszi Fesztivál

XVII. ÉVFOLYAM I. SZÁM

ISSN 1416-1109

9 771416 110003

ÁRA:
900 Ft

Te már tudod, melyik
a kedvenc hangszered?

KODÁLY ZOLTÁN **130**
A 130. EVE SZÜLETETT ZENETUDÓS EMLÉKÉRE

Jön, jön, jön!

NAGY HANGSZERVÁLASZTÓ

A legnagyobb zenei családi program
egyetlen hétvégén!

2012. május 19–20.

www.nagyhangszervalaszto.hu

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

Szerkesztőségünk az alábbi koncerteket és hanglemezeket ajánlja olvasóink figyelmébe a tavaszi hónapokra

TAVASZI KÜLÖNLEGESSÉGEK

Lajtha László: Hortobágy (24. oldal)

I Musici di Roma koncert (26. oldal)

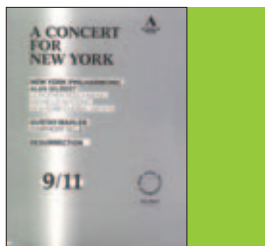
Arabella-premier (55. oldal)

38 „A Fesztiválzenekar töretlenül őrzi magas színvonalát, és finomít teljesítményén”

38 „A Liszt-bicentenárium egyik legizgalmasabb korongját veheti kézbe az érdeklődő”

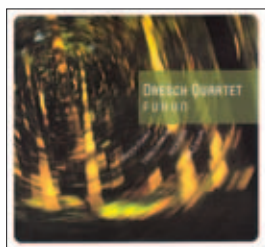
48 „Mahler zenéje a New York-ban történt tragédia feldolgozását segíti”

51 „Fajsúlyos alkotások, komoly darabok – meggyőző előadásban”

65 „Nincs új a nap alatt, csak friss, eleven zene, amivel a három muzsikuss Bill Evans emlékének adózik.”

66 „...azt a soha meg nem unható magas művészetet kapjuk, amit már megszoktunk a kvartettől.”

74 „...a Lélekképek visszatért oda, ahonnan a Csik az úton elindult: A kor falára folytatásához.”

Szerkesztői ajánlat

DOSSZIÉ

Hagyomány és egyéniség

Végh Sándor-centenárium határon innen és túl

KLASSZIKUS

„Fontos, hogy az embernek legyen víziója”

Találkozás Győri Noémival és Madaras Gergellyel

ICMA 2012: Penderecki életműdíjas

Tavaszi szüret a Művészetek Palotájában

Balatoni Monika a megújuló Hungarofestről

Vendégségben Hubaynál

KLASSZ Tehetségek –

új formában folytatódik a program

Budapesti Tavaszi Fesztivál 2012

Zenekari körkép

Kritika

OPERA

„Előadás után nem tudok elaludni”

Topi Lehtipuu, a sokoldalú finn tenor

Az Arabella budapesti premierje

Kritika

JAZZ

Mindig magasabbra a lécet

6 Borlai Gergő dobos új amerikai zenésztársairól 60

Ifjú tehetség: Andreas Várady

63

Koncertajánló

64

Kritika

65

12

18

20

21

22

23

24

28

38

52

55

56

VILÁGZENE

A tánc lejött a színpadról a Földre

Emlékezés Martin Györgyre 70

Kritika

73

GRAMOFON-HANG

Analóg vagy digitális?

Nyolcadik rész: az írható CD-k és az SACD 76

„Vágás közben én is muzsikálok”

Beszélgetés Pusztási Katalinnal 80

Terjesztési pontok

82

FONTOS, HOGY AZ EMBERNEK LEGYEN VÍZIÓJA

Győri Noémi fuvolaművész és Madaras Gergely fuvolaművész-karmester (12. oldal)

VILÁGJÁRÓ FINN TENOR

*Topi Lehtipuu –
a barokk operáktól Eötvös Péterig
(52. oldal)*

MINDIG MAGASABBRA A LÉCET

*Borlai Gergő a Scott Kinsey-vel és Gary Willisszel
közös trióról (60. oldal)*

EMLÉKEZÉS MARTIN GYÖRGYRE

Nyolcvan éve született a legendás néptánckutató (70. oldal)

GRAMOFON
Klasszikus és Jazz

1996-ban alapította:

Iványi Margó, **Bösze Ádám**,
Retkes Attila és **Zipernovszky Kornél**

Főszerkesztő: **Retkes Attila**

Főszerkesztő-helyettes: **Bércesi Barbara**

Főmunkatársak: **Albert Mária**,
Ujházy László, **Várkonyi Tamás**,
Zipernovszky Kornél

Lapterv: **Práczy István**

Tervező szerkesztő: **Kondor Anna**

E számunk szerzői:

Albert Mária, **Aradi Péter**, **Bátori Éva**,
Bencsik Gyula, **Bércesi Barbara**,
Fittler Katalin, **Kiss Eszter Veronika**,
Kovács Ilona, **Kozár Alexandra**,
Kozma Gábor, **Laczkó Krisztián**,
Lőrincz Judit, **Máté J. György**,
Márton Attila, **Mesterházi Máté**,
Ókovács Szilveszter, **Pallai Péter**,
Pödör Bálint, **Pödör Eszter**,
Réfi Zsuzsanna, **Retkes Attila**,
Szabó Barna, **Turi Gábor**, **Ujházy
László**, **Várkonyi Tamás**, **Veres Bálint**,
Zay Balázs, **Zipernovszky Kornél**.

Címlapfotó:

Alja Végh-Batthyány archívuma

A szerkesztőség postacíme:

H-1282 Budapest, Pf. 68

Telefon: 06-1-430-2870

Fax: (06-1) 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

Honlap: www.gramofon.hu

Kiadja a **Retkes Attila**

Kulturális Értéktérítő Kft.

H-1037 Budapest, Fergeg utca 11.

Felelős kiadó: **Retkes Attila**

Előfizetés, hirdetés: **06-20-998-1499**

A kiadvány az Allym Kft. gondozásában készült.

Nyomás és kötés:

AduPrint Kiadó és Nyomda Kft.

1033 Budapest, Csikós u. 8.

Tel.: +36 1 439-3107; Fax: +36 1 439 3103

Megjelenik évszakonként.

Előfizethető a kiadó címén, telefonon,

faxon, e-mailben.

Az éves előfizetés ára 2012-ben: 3000 forint

A Gramofon megjelenését támogatja:

Hagyomány és egyéniség

Végő Sándor-centenárium határon innen és túl

Száz éve született a 20. század egyik legnagyobb kamarazenesze, pedagógusa, muzsikusa, Végő Sándor. Tiszteletére számos eseményt rendeznek 2012-ben Magyarországon: ezek közül kiemelkedik a júniusi nemzetközi vonósnégyes-verseny, valamint a májusi emléknapi a Művészetek Palotájában, a Camerata Salzburg közreműködésével. Lesznek azonban megemlékezések az országhatáron túl is – például Bécsben, Salzburgban, Kolozsvárott és Olaszországban –, lévén az európai zenei hagyomány nagy formátumú letéteményeséről és továbbvivőjéről van szó. A kezdeményezés művészeti vezetője, Keller András mondta el gondolatait Végő Sándorról, az általa képviselt szellemiségről és mindarról, ami hozzá kapcsolódik.

◆ Várkonyi Tamás

Forrás: Concerto Budapest

Édesapámnak köszönhetem, hogy megismerhettem Vég Sándor nevét – meséli Keller András, a Vég Sándor-centenárium események művészeti vezetője. Ő hívta fel a figyelmemet rá főiskolás koromban, és ezután jutottam hozzá az első olyan felvételhez, amelyen Vég Sándor játszott. Ha jól emlékszem, Beethoven op. 1-es c-moll triója volt, Casals és Horszowski közreműködésével.

Már akkor döntően hatott rám Vég játéka, illetve ami sugárzott belőle. Később lehetőséget kaptam a Mozarteum nyári akadémiajában tanulni. Ez egyike volt azoknak a találkozásoknak, amelyek meghatározták művészi és talán emberi pályámat is. Az első alkalommal, amikor beléptem a kapun, megilletődtem: Sándor bácsi azzal fogadott, hogy ez Toscanini egykori háza – valóban patinás, gyönyörű ház volt, minden sarkából valami megfogalmazhatatlan, nagyszerű szellem sugárzott. Sorsdöntő pillanat jött el, amikor első alkalommal Brahms szonátáit játszottam neki.

Csak az hibázik, aki bátor

Közölte, hogy javasolna valamit, amit így vagy úgy játszszak. Hozzátette, hogy ő ezt Hubaytól tanulta, Hubay Joachimtól, Joachim pedig Brahmtól, de ebben nem volt semmi patetikus. Viszont hozzátette, hogy én döntsem el, tetszik-e a dolog vagy sem. Óriási tekintélyű és nagyszerű tanároknál tanultam Budapesten, de ez a lehetőség egy fiatal számára fel sem merült. Ez nekem fontos volt: hiszen végül is én vagyok az előadó, a műről én alakítom ki a véleményemet. Ugyanakkor az élő tradícióval találkozhatom, ez szintén lényeges momentumként maradt meg bennem. Amiben Vég talán a legkimagaslóbbnak nevezhető: képes volt megszemélyesíteni a zenét. Bármilyen zenéről is lett legyen szó, a személyiségével itatta azt át, mégis maximálisan szolgálva az adott szerző szándékait. Eljátszani egy művet nagyon sokan tudnak, de életre kelteni csak nagyon kevesen. Ő olyanfajta vitalitással zenélt – átlénygült –, ami mindenkit felvillanyozott. Ennek alapja a nyers, egyenes őszinteség volt. Vég művészetének másik sarkalatos pontja: az előadónak minden pillanatban rizikót kell vállalnia. Vég valamennyi koncertjén kockáztatott – sokszor improvizált –, ezért néha előfordult, hogy rontott. Mert csak az hibázik, aki bátor. Ettől nem lettek rosszabbak a koncertjei, sőt. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert még mindig létezik egy kicsit üres, perfekcionista előadásmód vagy kényszer, ami miatt sokan nem mernek szí-

nesen játszani. Ha valaki a színpadon vállalkozik valami szokatlanra, annak általában ára van; ha valaki eltér a begyakorolttól, előfordul, hogy hibázik. Sok művész fél ettől.

Nyers, de humánus

Tanárként nyers volt, nem vigyázott a tanítványok lelkére – ha nem tetszett neki valami, azt könyörtelenül megmondta. Amikor elmarasztalt, akkor is humánus volt mögötte, a linkséget viszont nem tolerálta. Ez számomra nem jelentett újdonságot, mert olyan mesterek tanítottak, mint Kovács Dénes, Kurtág György, Rados Ferenc és Mihály András, akik megszállott zenészekként a művet szentségként tisztelték. Tehát ha valaki nem kellő alázattal közelített a műhöz, az elfogadhatatlan volt a számukra. Ez nem olyan szakma, ahol finomkodni kell, de a tanárnak mindig nagy a felelőssége, hogy a tanítvány megtalálja a megfelelő utat. Nagyon jól megértettük egymást Vég Sándorral. „Fiacskám, minden évben el kell jönnöd, gyorsan gatyába rázlak, aztán mehetsz Isten hírével” – mondta. Főiskolásként ott töltöttem a nyarakat. Szerettem volna a mesterképzésben is részt venni Salzburgban, kaptam is ösztöndíjat a Mozarteumba, de az akkori állami kulturális potentát visszautasította, hogy ott tanuljak. Különös helyzet állt elő: anélkül, hogy kértem volna, három amerikai ösztöndíjat kaptam, de egyiket sem fogadtam el. Ahova pedig szerettem volna menni, oda nem engedtek. Amerikába kiengedtek volna, de egy emigráns magyarhoz nem.

Múlt, jelen, jövő

Vég Sándor ugyanis a nyolcvanas évek elején még kvázi nemkívánatos személynek számított Magyarországon. Emlekszem, a diplomahangversenyemre is inkognitóban érkezett. A későbbiekben ez szerencsére változott: többször jött mesterkurzust tartani, vezényelte a Camerata Salzburgot, a Budapesti Fesztiválzenekart, akkor éppen én voltam a koncertmester. Nagyságát sokáig nem ismerték el itthon,

Forrás: Alja Vég archívuma

Forrás: Gramofon-archív

„Az előretékinő interpretáció híve volt”

**Végh Sándor lánya,
Alja Végh-Batthyány emlékezik**

Gramofon: Ön koncertügynökséget vezet Salzburgban, sok előadóművésszel áll kapcsolatban. Hogyan látja, édesapja szellemi öröksége mennyire él a mai fiatalokban?

Alja Végh-Batthyány: A zene volt édesapám élete és küldetése, a zene nyelvén beszélt, a zene számára minden kultúrában érvényes nyelvként szolgált. Kétségkívül döntő hatással volt a fiatalabb generációkra, bárhol járt is a nagyvilágban. Energiáit és tudását nemcsak a pódiumon, a művek előadásakor kamatoztatta, hanem azon fáradozott, hogy megértesse saját zenei nyelvét a fiatalabb muzikus generációval. Koncertszervező tevékenységem miatt sok fiatalal vagyok kapcsolatban – meglep, milyen szorosan kötődnek édesapám zenei örökségéhez. Lenyűgöz és meglep, hogy azon a viszonylag kis területen, amit a klasszikus zene jelent, Végh Sándor hatása még mindig mennyire erős és eleven. Szellemi és zenei örökségének egyik legékezebb bizonyága a Nemzetközi Zenei Szeminárium (International Musicians Seminar Prussia Cove) az angliai Cornwallban, amelyet 1972-ben alapított, és amelyet ma is évente megrendeznek. Ugyanakkor bármennyire hatott is édesapám a fiatalokra, követőkről nem beszélnek. Tanításának lényege, hogy a művészi irányt az egyénnek kell továbbfejlesztenie és alakítania, nem szabad magától értetődőnek venni. Ahogyan ő sem egyszerűen továbbadta a nagy tanáregyéniségektől, Hubaytól, Bartóktól, Casaltól tanultakat, hanem a saját tapasztalataival ötvöz-

te ezeket. Ilyen értelemben az előretékinő interpretáció híve volt.

G.: Milyen megemlékezések lesznek a magyar események mellett 2012-ben?

A. V.-B.: A Camerata Salzburg márciusban a bécsi Konzerthausban játszik, augusztus 2. és 9. között pedig emlékeztetnek a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében; olyan művészek közreműködésével, mint Schiff András, Steven Isserlis, a Quatuor Mosaiques és Jörg Widmann. Ezt követően Olaszországban és Nagy-Britanniában is megemlékeznek róla.

G.: Végh Sándor nemcsak Ausztriához, hanem Franciaországhoz is kötődik, erről az időszakáról viszont keveset tudni.

A. V.-B.: Amikor a szüleim elhagyták Magyarországot, közvetlenül a második világháború után francia állampolgárságot ajánlottak fel nekik. Édesapám egész életében hálás volt ezért a nagylelkű gesztusért. Egyik legjelentősebb mentora, Pablo Casals rendszeresen meghívta fesztiváljára, Prades-ba, a Pireneusok lábához, a spanyol határ mellé. Végh Sándor azután is folytatta művészi tevékenységét Franciaországban, hogy később Svájcban, majd Németországban, végül Ausztriában telepedett le. Koncerteket adott szólistaként és a Végh-kvartettel, később a Camerata Salzburg karmestereként, illetve mesterkurzusokat tartott. Erősen kötődött szülőhazájához, annak csodálatos hagyományaihoz, nyelvéhez, humorához, gazdag zenei világához. A kultúrák sokféleségében érezte otthon magát. Hálát érzett azért, hogy „európainak” született.

G.: Milyen gyakran látogatott Végh Sándor Magyarországra?

A. V.-B.: Jó pár alkalommal jött Magyarországra, leginkább „turistaként”, az emlékek útján. Mivel annyira lenyűgöztek Erdélyről, szülőföldjéről szóló elbeszélései, ot-tani élményei, a nyolcvanas évek elején végigutaztuk a családdal fiatalságának színhelyeit. Feledhetetlen élmény volt! A nyolcvanas évektől aztán rendszeresen jött Magyarországra szólistaként, mesterkurzusok vezetőjeként, karmesterként vagy egyszerűen csak barátaként.

G.: Úgy tudom, édesapja nem fektetett hangsúlyt a lemezfelvételekre. Szerencsére azért így is maradt utána jó néhány. Vannak még olyan felvételek, amelyeket nem publikáltak?

A. V.-B.: Utolsó időszakában készült néhány rádiófelvétel, amelyekhez a Camerata Salzburgnak és nekem jogi engedélyeket kell szerezni. Készültek róla portréműsorok a francia, az osztrák és a magyar televízióban. Édesanyám, aki egy éve hunyt el, megírta emlékiratait édesapámmal töltött hosszú életéről, de az volt a kívánsága, hogy ezek ne jelenjenek meg. A személyes és családi élményeken kívül édesapám mesterkurzusairól és próbáiról is írt. Ezek a feljegyzések érdekesek lehetnek az új muzikus generációknak, ugyanúgy, ahogy édesapám különböző alkalmakon tartott előadásai.

Forrás: Orfeo-Salzburg Festspieler

ezért tartjuk fontosnak, hogy halála után tizenöt évvel, születésének századik évfordulóján „hazahozzuk” őt, a szellemiségét. Végh Sándort a zenei előadóművészet terén hasonló integráló személyiségnek érzem, mint Bartók Bélát a zeneszerzés területén. Bartók a magyar népzenet a nyugati zenébe tudta integrálni, ezáltal saját hangot és egyéni zenei világot tudott teremteni. Végh az előadóművészetben és a tanári pályáján volt képes a magyar gyökerekkel, azokból táplálkozva, igazi európai művészetet teremteni, a hagyományt folytatni. Óriási a kultusza Nyugat-Európában, letörölhetetlen nyomot hagyott az európai kamarazeneben, amelynek fantasztikus képviselői vannak ma is. Nagyon örülünk, hogy ilyen jelentős Végh-növendékek váltak a zsűrizést a vonósnégyes-versenyen, például az Alban Berg Kvartett két tagja, a Camerata Salzburg egykori koncertmestere (lásd keretes írásunkat), és én is az ő szellemében igyekszem továbbadni azt, amit tőle és másoktól tanultam, ami bennem lecsapódott. Ennek lényege: az életünk zenei felfedezőút, amelyen nem szabad megállnunk. Minden pillanatban kíváncsiaknak kell maradnunk, hogy minél többet fedezzünk fel a művekből. Végh Sándor magát a hangszer-technikát is zenei oldalról közelítette meg: ha például valaki gyorsan, ropogósan, pregnánsan játszik ugratott vonással (spiccato), az még önmagában nem jelenti azt, hogy azzal bármit is el lehetne mesélni. A technikának rugalmasnak kell lennie, az adott zene kifejezéséhez kell tudni alkalmazni – valójában ez az igazi technika! Végh Sándor játékában egyszerre volt hallható a múlt, jelen, jövő; hangsúlyrendszere egyedülállóan tudta „bevilágítani” a műveket.

A Kamarazene Központ

A Végh Sándor Kamarazene Központ létrehozásának egyik célja, hogy Végh munkásságát és művészetét próbáljuk ápolni és továbbvinni Magyarországon, azt remélve, hogy Végh szellemisége valamilyen módon gyökeret ver-

SZŐCS GÉZA: KOZMIKUS SODRÁS

Forrás: Gramofon-archív

Az élet nagy sarokpontjai azok a pillanatok, amikor a megfoghatatlan érintését érzi meg az ember. Ez az érintés történhet egy épp lehulló gesztenye koppanásában, ahogyan azt Cioran írja le, vagy Mahler II. szimfóniájának üzenetében, mely megváltoztathatja egy amerikai üzletember életét (Gilbert Kaplan!), vagy

megvalósulhat akár egy ifjú gengszter villámcsapáshoz hasonló illuminációjában, amikor megpillant egy megrázó szépségű (bár éppen ennyire lenyűgöző hatást nem mindenkire gyakorló) hajadont. Ami engem illet: egyik revelációszerű zenei élményem Végh egy 1979-ben, Zürichben vásárolt bakeslit-lemeze volt (vajon hova lett?). Nem írom meg, hogy mit játszott, mert a hogyanja érintett meg.

Hogyan is játszott? Nem olyan gyönyörűen, mint Vecsey Ferenc, akinek hegedűje talán legszebben szólt mindazoké közül, akiket felvételtől vagy élőben hallanom adatott. Nem olyan virtuóz módon játszott, mint mondjuk Heifetz, és nem is Menuhin intellektualitásával. Nem az ösztönösség zsenije volt, nem az értelemé, nem az érzelemé, nem a képzeleté, nem a mutatványoké. Hanem valamiféle kozmikus sodrásé: egy olyan elementáris érzelemé, amely nem földinek tűnt, hanem Naprendszeren túlnak. Ez akkor fogalmazódott meg bennem, amikor megtudtam, hogy a NASA űrhajója, az ember alkotta első tárgy, amely elhagyta naprendszerünket, egyebek közt egy Végh Sándor-felvételt is magával vitt, mint az emberi civilizáció legfontosabb üzeneteinek egyikét. „Visszamegy oda, ahonnan jött” – gondoltam magamban; mármint az a tudás, az a szenvedély, az a nem földi beszéd. És még ehhez jön, hogy Végh Kolozsvárott született, mint Mátyás király, mint Bocskai István, mint Bolyai János. Hogyne lenne fontos nekem, hogyne tennék meg mindent, hogy ezt a mind a szűkebb, mind pedig a szélesebb pátriájában alig ismert kolosszust hazahozzuk Budapestre és Kolozsvárra?! Mint szólista fenomént, mint a valaha létezett legjobb vonósnégyesek egyikének oszlopát és mint karmestert. Habár – amennyiben itt visszatérhetek a személyes hangvételhez – úgy gondolom: karmesterként, egy Mozart-szimfónia (a nagy g-moll) csodával felérő levezénylése ellenére, szuggesztív ereje nem ér fel azzal, mint amit hegedűvel a kezében nyújtott. Amiben persze tévedhetek. A Végh Sándor emlékversenyt ez évtől kezdve háromévenként tervezzük megrendezni, mint a hegedűszólisták és vonósnégyesek legfontosabb nemzetközi eseményét, amely a derékhad seregszemléje is lenne, egyben az új korosztályok színre lépésének legfontosabb lehetősége.

A szerző a Nemzeti Erőforrás Minisztérium kulturális államtitkára

Forrás: Alja Végh archívuma

het. Ez fontos szerepet játszhat abban, hogy megváltozzon a kamarazene jelenkori mostoha helyzete itthon, és a kamarazenei élet felporzódhasson. Hiszen a magyar egyike azon nemzeteknek, amelyek nagyon sokat adtak a kamarazenei világnak – már csak ezért is fontos lenne, hogy itthon is nagyobb megbecsülésnek örvendjen. A központ első jelentős projektje a Végh Sándor Nemzetközi Vonósnégyes Verseny közös megrendezése és lebonyolítása lesz. Szeretnénk, ha ez a központ szervezeti hátteret nyújthatna a magyar kamarazenélésnek, és ez alatt nemcsak a kvartettezést vagy a vonós kamarazenét értem, hanem a kamarazene teljes spektrumát. Szeretnénk, ha minél többen csatlakoznának hozzá. A mostani előadóművészeti törvény ugyanis nem ismeri azt a fogalmat, hogy kamarazene, tehát ez a műfaj hivatalosan támogathatatlan; nincs olyan forma, amiben hivatalos állami támogatásokat lehetne erre a művészetre fordítani. Ez nagyon nagy baj. Egyre eldugottabb helyeken rendeznek kamarazenei koncerteket, mert nehéz belőle profitot szerezni. Ha pedig nincs mögötte komoly kultúrafenntartó vagy -fejlesztő szándék, kénytelen lesz eltűnni a porondról.

A zene szóljon

Egy szimfonikus zenekari koncert kétségkívül nagyobb közönséget mozgat meg, népszerűbb. Impozáns látvány egy nagyzenekar, ha viszont négyen „cincognak”, az unalmas – gondolja talán a koncertlátogató. Ez viszont nem így

CENTENÁRIUMI ESEMÉNYEK

- Végh Sándor Emléknep a Művészetek Palotájában (május 12.): könyv- és CD-bemutató, kamarazenei hangverseny, este a Camerata Salzburg koncertje Ránki Dezső és Klukon Edit közreműködésével, Keller András vezényletével
- Retrospektív CD-sorozat kiadása a Budapest Music Center (BMC) gondozásában
- Végh Sándor (az életút képekben, dokumentumokban)
- Végh Sándor Nap Kolozsvárott – a művész mellszobrának leplezése, emlékkiállítás és hangverseny (május 17.).
- Nemzetközi Végh Sándor vonósnégyes verseny (Budapest, június 4–11.)
- A Camerata Salzburg két hangversenye a Salzburgi Ünnepi Játékokon, a 100 éve született Végh Sándor tiszteletére. Bach és Mozart művei (Mozarteum, augusztus 2.), Schubert és Bartók művei (Mozarteum, augusztus 9.)

A ZENE ÉLET-HALÁL KÉRDÉSE

Arvid Engegård – a vonósnégyes-verseny nemzetközi zsűrijének egyik tagja – az Eastman School of Music végzős diákjaként vissza akart jönni Európába, hogy új tanárt találjon. A neves New York-i iskola lemezgyűjteménye az egyik legnagyobb a világon, így két hétre bezárkózott a könyvtárba, hogy meghallgassa valamennyi nagy élő hegedűst, aki a tanára lehetne. A Végh Quartet Beethoven-játékát hallva mondta ki: „ez az!”, de a vonósnégyes műfaja iránti elkötelezettsége szintén Véghhez vonzotta. Nyári kurzusokon kereste fel a mestert a svájci Lenkben és az angliai Prussia Cove Szemináriumon. „Volt a hegedülésében valami olyan – meséli a norvég hegedűművész, aki a nevét viselő kvartett primáriusa –, ami egyedülálló: a különböző hangulatok megragadásának képessége, a színek, hangsúlyok, artikulációs módok részlet-

Fotó: Michel Dmiz

gazdagsága. A vonásnemek kiaknázása, a vonó kifinomult használata Végh Sándor tanításának egyik fő eleme.” Az 1963-ban született hegedűművész 1986 és 1991 között ültetett – Végh Sándor keze alatt – a Camerata Salzburg koncertmesteri székében. A számára megtisztelő felkérésnek szerinte az lehetett az egyik oka, hogy a zenéhez hasonló módon közelítették, ami megkönnyítette a kommunikációt kettejük között. „és talán van némi diplomáciai érzékem is, ami hasznosnak bizonyult Végh Sándor és a zenekar kapcsolatában” – teszi hozzá. Ebben az időben készült a zenekar szinte valamennyi felvétele Mozart divertimentóiból, illetve a Mozart-zongoraversenyek Schiff Andrással, Bartók Divertimentója, Berg Lírikus szvitje és Stravinsky Apollon Musagète-je. „Végh Sándor nagymestere volt a részletekbe menő karakterizálásnak, a partitúra minden szólamára figyelt. A zene számára – s így mindannyiunknak, akik vele dolgozhattunk – élet-halál kérdést jelentett. Rendkívül erős, temperamentumos egyéniségként lobbanékony természet volt, de hamar újra kedves tudott lenni. Sokak szemében talán a félelmetes tanárt testesítette meg. Karmesterként világos kézmozdulatokkal jelezte a tempót és a karaktert, ugyanakkor nem a megszokott módon vezényelt. Ez rám, mint koncertmesterre különösen nagy feladatot rótt. Jóval többet próbáltuk, mint a legtöbb zenekar manapság, többé-kevésbé ugyanazokkal a tagokkal, Végh Sándor növendékeivel. Végh képes volt két napot dolgozni két ütemen. Gyakran mondta: a zenélés koncentráció.”

van. Mondok egy példát. Ha bemegyünk egy koncertterembe, aminek nem olyan jó az akusztikája, távolinak hallok benne a nagyzenekart. Az emberi fül három perc alatt alkalmazkodik a körülményekhez, korrigálja az akusztikai hiányosságokat. Az ember automatikusan a zenét kezdi el hallgatni – már ha egyáltalán kíváncsi rá –, a látvány mint tényező így kiiktatódik. Ha hallunk egy művet, mindegy, hogy száz ember játssza, négy vagy csak egy. Maga a mű, aminek a részeseivé válunk. Ne felejtjük el: közönség nélkül nincs mű. A mű akkor kelhet életre, ha meghallgatja valaki. Mellőzzük a zeneirodalom ötven százalékát, mert a kamarazene kevésbé népszerűnek van kikiáltva, mint az opera vagy a szimfonikus zene? Hogyan lehet megérteni Beethoven szimfóniáit a vonósnégyesei nélkül? Beethoven kései vonósnégyesei az egyetemes kultúra legnagyobb művészi teljesítményei – azokra nem lesz kíváncsi a világ, mert csak négyen játsszák?

Éppen ezért veszélyes az a tendencia, hogy a látvánnyal, külsőségekkel akarják eladni a kultúrát, a klasszikus zenét, az értékeket. A látvány, a sok járulékos elem sokszor elfedi a lényegét, magukat a zenei alkotásokat. Nigel Kennedy például nagyszerű hegedűs, de ne az legyen a lényeg, hogy hogyan áll a haja, hanem az, hogy hogyan kelt életre egy remekművet! A zene szóljon! ■

A Végh Sándor Projekt hivatalos honlapja: www.veghsador.com

A Camerata Salzburg honlapja: www.camerata.at

Az International Musicians Seminar Prussia Cove honlapja: www.i-m-s.org.uk

PÁLYAKÉP

Végh Sándor 1912. május 17-én született Kolozsvárott, és 1997. január 7-én hunyt el a Salzburgtól tíz kilométerre lévő, már Németországhoz tartozó Freilassingban. A budapesti Zeneakadémián 1924 és 1930 között Hubay Jenő hegedűs növendéke volt, Weiner Leó tanította neki a kamarazenét, Kodály pedig a zeneszerzést. Első nyilvános hangversenyét a Magyar Trióval adta 1931-ben, majd Európában hangversenyezett szólístaként. Az 1935-ben megalakult Magyar Vonósnégyes primáriusa lett, amely posztot néhány hónap múlva elcserélte az addig második hegedűs Székely Zoltánnal. Ennek a kvartettnek a tagjaként vett részt Bartók V. vonósnégyesének magyarországi bemutatóján. Három év múlva kilépett, és 1940-ben megalakította a Végh-kvartettet, amelyet 1978-ig vezetett. Gyakran fellépett Pablo Casals fesztiválján Prades-ban, és a legendás katalán csellista művészeti vezetőnek is felkérte a szintén az ő nevéhez fűződő svájci nyári akadémián, Zermattban. Karmesterként Végh irányította a Berliini és a Bécsi Filharmonikusokat, és 1974-től a salzburgi Camerata Academica együttesét. Tanárként is nagy hírű volt: tanított a budapesti Zeneakadémián (1941–45), a bázeli zeneakadémián (1954–64), a freiburgi főiskolán (1956–64), a düsseldorfi főiskolán (1964–74), illetve a Salzburgi Mozarteumban (1970–1987). 1972-ben Hilary Behrensszel együtt, az angliai Prussia Cove-ban létrehozta a Nemzetközi Muzsikuszemináriumot, ahol minden tavasszal – 1975-től szeptemberben is – kamarazenei kurzusokat és koncerteket tartanak.

„Fontos,
hogy az embernek
legyen víziója”

Találkozás Győri Noémival és Madaras Gergelyvel

A fiatal muzsikusz házaspár mindkét tagja sorra hódítja meg a nemzetközi zenei élet legfontosabb fellegrárait. Versenygyőzelmek, díjak és ösztöndíjak jelzik útjuk állomásait. Fuvolaművészek, de Gergő idejének nagyobb részében már inkább karmesterként működik. Elismertségük egyik objektív fokmérője, hogy mindenhova visszahívják őket. Munkájuk miatt jelenleg Manchesterben élnek – nem könnyű őket egy időben Budapesten megtalálni. Egy ilyen ritka alkalmat kihasználva ültünk le beszélgetni január elején.

◆ Aradi Péter

Németh András Péter

Gramofon: *Kezdjük beszélgetésünket egy szomorú aktualitással: december végén balesetben meghalt Gyöngyössy Zoltán fuvolaművész, aki tanárotok volt a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában, vagyis a konziban.*

Györi Noémi: Az egyik legmeghatározóbb személyiség volt számunkra a tanulmányaink során, és részben neki köszönhetjük, hogy összeismerkedtünk: amikor másodikos voltam, ő kérte, hogy foglalkozzam egy kicsit ezzel az elsős fiúval, mondjam el neki, milyen a külsős lét – én ugyanis a konzis mellett a Radnóti Gimnáziumba jártam...

Madaras Gergely: ...én pedig a hidegkúti Waldorf Gimnáziumba, ott tanultam a közismereti tárgyakat, és valóban Gyöngyössy tanár úr próbált minket először összehozni, mondván, hogy rokonlelkek vagyunk. Kérte Noémit, hogy segítsen nekem eligazodni a konzis szociális életében, aztán biztatott bennünket, hogy kezdjünk el együtt játszani, néhány évvel később pedig ő ösztökölt elsőként arra, hogy Bécsben vájak bele a karmesteri tanulmányaimba. Engem csak két évig tanított a konziban, de a Zeneakadémián újra találkoztunk, amikor utolsó éves voltam, és akkor is rengeteget segített nekem tanszékvezető-helyettesként, hogy a kétféle élettel járó sok-sok papírmunkát és adminisztratív nehézséget le tudjam küzdeni. Olyan embert veszítettünk el, aki mindig mellettünk állt – nemcsak szellemileg és szakmailag, hanem emberileg is.

Gy. N.: Abban, hogy mi most ennyi mindent csinálunk ilyen nagy örömmel, a személyiségünkön kívül Gyöngyössy Zoltánnak is nagy része van. Talán elsős voltam a konziban, amikor kezembe adta az első olyan fuvoladarabot, amely csupa szokatlan, számomra addig ismeretlen technikát (kettősfogást, zajokat, effektusokat) alkalmazott. Óriási élményt jelentett nekem, amikor hetekig tartó próbálkozás, gyakorlás után végre a tanár úr segítségével megértettem, megfejtettem, hogyan állnak össze ezek az elemek darabbá. Az ő példája nagy hatással volt rám a kortárs zenéhez való viszonyomban, illetve abban, hogy fuvolistaként én is sokat kamarazenelek, zenekarozom, tanítok, vagyis sokoldalúan közelítek a zenéhez.

M. G.: Minden újításra, újdonságra elképesztően nyitott, nagyon haladó gondolkodású ember volt, aki nyomon követte a világban zajló változásokat, tendenciákat, és ezzel a mi horizontunkat is folyamatosan tágította.

Gy. N.: Már akkor noszogatt minket, hogy jelentkezzünk nemzetközi versenyekre, kurzusokra...

M. G.: ...nagyon motivált személyiség volt, ami átragadt a tanítványaira is. Ha tehette, eljött a koncertjeinkre, mindig tudta, mi történt velünk, és jóleső érzéssel büszkélkedhettünk el neki az eredményeinkkel, mert ő igazán tudta ezeket értékelni.

Gy. N.: Amikor először kértek fel, hogy tartsak egy kurzust a posztgraduális diákoknak a manchesteri Royal Northern College of Music-ban, és kaptam egy egész osztályt is a fiatal tehetségeknél, leültünk beszélgetni a tanításról. A konzis és egyetemista korosztállyal való munka különbségeiről kérdeztem a véleményét. Rengeteg hasznos tanácsot adott, és visszatekintve sok mindent megértet-

tem, hogy annak idején, amikor minket tanított, mit miért csinált.

G.: Tudtok említeni rajta kívül még olyan tanárokat, mestereket, akik mély nyomot hagytak bennetek?

M. G.: Közös életünkre is nagy hatással voltak azok a tanárok, akik végigkísérték zeneakadémiai éveinket – elsősorban Pröhle Henrik vagy Devich Sándor, akikkel ma is tartjuk a kapcsolatot, és mindig felkeressük őket, amikor Magyarországon vagyunk. Sokat jelentett számomra, hogy öt éven keresztül, heti hat órában Fekete Győr István zeneszerzés óráit hallgattam a konziban: nemcsak későbbi karmesteri tanulmányaimhoz nyújtott fontos előképesítést, de dirigensként mind a mai napig hasznát veszem, ha kortárs zenével foglalkozom, mert zeneszerzői szemmel is tudom analizálni és értékelni az adott művet.

Gy. N.: Én két tanárt szeretnék még megemlíteni zeneakadémiai éveimből: Kemenes András és Gulyás Mártát. Náruk tanultam kamarazenét, és Kemenes tanár úr igencsak megizzasztott, amikor a Prokofjev-szonáta egy részletét el kellett játszanom neki zongorán; hiszen én csak a konziban kezdtem zongorázni, mert előtte sokat éltünk külföldön, és nem volt rá lehetőségem.

M. G.: Emlékszem, Noémi azért vett fel először diákhitelt, hogy vásárolhasson magának egy pianínót...

Gy. N.: Igen, és szorgalmasan gyakoroltam, de nem jutottam benne magas szintre. Viszont ezeknek a nagyszerű mentoroknak köszönhetően elsajátítottam a művek komplex megközelítésének módját, legyen szó akár egy triószonátáról vagy kvartetttről – az az alap, hogy mindenkinek tudom a szólamát, hogy hol mi történik, mire kell figyelni, megtanultam, hogyan kell „áthallani” a szólamokat.

M. G.: Én a konziban három évig Dénes Lászlóhoz jártam hegedülni, aki kitartott mellettem annak ellenére, hogy

gyakorlásra nem jutott sok időm. Karmesterként mindmáig óriási hasznát veszem, hogy egy vonós hangszerhez is értek. A kiemelkedő tanárok mellett Noémival mindketten büszkék vagyunk arra, hogy mindig egymásra találunk azokkal a kortársainkkal, akik nyitottak voltak arra, hogy minél több mindent átadjanak nekünk a tudásukból.

Gy. N.: Nehezen tudjuk kívülről megítélni, jelenleg mi a helyzet a konziban – bár Gergő öccsétől, Jánostól, aki most ott harmadikos csellista, kapunk némi információt –, de nekünk annak idején fontos volt, hogy a kortársaink közül összeszedjünk hozzánk hasonló fanatikus zenészeket, akikkel napi sok-sok órát gyakoroltunk, játszottunk együtt, és ez olyan tudásbeli alapot adott, ami a későbbiekben elengedhetetlennek bizonyult.

M. G.: Ezért is volt egyértelmű, hogy ebből a generációból építhetjük fel azt a fesztivált, az IKZE-t, amelyre a többiek is nagyon vágytak.

G.: Az *Iffjúsági Kortárs Zenei Esteknek* ti voltatok a motorjai?

M. G.: Igen, tőlünk származott az ötlet, és minden a mi kezünkben futott össze, az első gondolatok papírra vetésétől az utolsó elszámolás leírásáig, a székek hurcolásától és a kottatartók kicsomagolásától a fuvolás művek megszólaltatásáig, a zeneszerzőkkel való egyezkedésig, illetve nekem a kamaradarabok vezényléséig. Amikor az IKZE hat év alatt nagy fesztivállá nőtte ki magát, és már rengeteg teljesítmény volt a hátunk mögött, tulajdonképpen abba roppantunk bele, hogy nem álltak rendelkezésünkre a szükséges adminisztratív háttér anyagi és személyi feltételei. Végül is azért hagytuk abba, mert úgy gondoltuk, hogy most pár évig ezt az energiát a saját karrierünk építésére fordítjuk.

Gy. N.: Ha találtunk volna egy biztos pontot, egy műhelyt, ahol lehetett volna folytatni, akkor talán nem álltunk volna le vele...

M. G.: ...de 2009-ben minden támogatónk, aki előtte hat évig legalább annyi pénzt adott, hogy mindig ki tudtuk hozni nullszaldósra a költségvetést, visszalépett, így a saját zsebünkéből kellett kipótolnunk a hiányzó összeget, ami, úgy éreztük, nem tartható.

Gy. N.: Az, hogy most ennyi fórumon sikerül megállni a helyünket, nagymértékben ennek a fesztiválnak is köszönhető, mert ez olyan iskola volt, ahol saját bőrünkön tapasztaltuk és tanultuk meg, hogy a hangszeres felkészülés mellett hogyan is kell egy koncertet megszervezni, szerződést kötni és az időnket beosztani. Így ma már profi módon tudunk a fesztiválokkal, koncerthelyszínekkel vagy kamarapartnerekkel együtt dolgozni, mert pontosan értjük, mi hogyan működik.

M. G.: Tulajdonképpen azért is hagytuk abba az IKZE-t, mert rájöttünk, hogy mi nem szervezők, hanem zenészek vagyunk, és nem engedhetjük, hogy a kettő közötti arányok felboruljanak.

Gy. N.: Nem szabad beleragadni a dolgokba. Mint egy üzletembernek, nekünk is racionálisan végig kellett gondolnunk, mikor jön el a pillanat, amikor tovább kell lépni. Végül is az IKZE-vel kapcsolatban a számos nehézség ellenére nem igazán maradt bennünk negatív élmény, a pozitívumokat pedig sikerült jól kamatoztatnunk.

G.: *Úgy érzem, nagyon tudatosan, lépésről lépésre haladtok előre – van egy víziótok arról, hogyan és merre menjete.*

M. G.: Szerintem nagyon fontos, hogy az embernek legyen egy víziója, de azzal is tisztában kell lennünk, hogy a legnagyobb dolgokról nem mi döntünk, hanem azok, akik bíznak bennünk, és kiválasztanak minket. Nincs olyan hátszelünk, ami bárkit arra bírna, hogy akarata ellenére mellettünk döntsön. Mégis mindkettőnk háta mögött és szeme előtt egy organikus lépcső van: az előttünk álló feladatok szervesen következnek eddigi tevékenységünkéből.

Gy. N.: Ahogy az ember egyre tapasztaltabb lesz, általában nőnek az esélyei, bővülnek a lehetőségei. Amellett, hogy a játékunkkal sikerül meggyőznünk a döntési helyzetben lévő embereket, egyre több referenciát is fel tudunk mutatni, amelyek megerősítik őket abban, hogy jól választanak. Olyan lépcsőről van szó, amelynek minden fokáért eszméletlenül sokat dolgoztunk; ennek az az előnye, hogy mire odaérünk a következő, még magasabb szintű kihívásokhoz, már nem kell kételkednünk abban, hogy képesek leszünk a ránk bízott feladatot megvalósítani.

M. G.: Néha persze előfordul, hogy kénytelenek vagyunk átugrani egy-két lépcsőfokot – az nagyon izgalmas tud lenni. Ilyen volt például az az eset, amikor Noémi jött vissza Grúziából, és életében először kellett beülnie a Bécsi Filharmonikusokhoz pikolózni egy kortárs operában. A repülő elromlott, így Noémi nagy késéssel, a próba előtt háromnegyed órával érkezett meg a bécsi reptérre, ahová én mentem elé autóval. Akkor látta életében először azt az aktuális hangszert, és útközben, a reptértől az operáig kellett gyorsan bejátszania magát.

Gy. N.: Itt volt még egy „halálugrásom”. Később, a telt ház-as főpróbán már az első felvonásban éreztem, hogy valami nem stimmel a hangszerrel. A szünetben szóltam a többi fuvolásnak, hogy próbálják ki ők is – akkor vettük észre, hogy elrepedt a feje, a billentyűk pedig bevezesedtek, vagyis, ahogy mondják, „beállt” a pikoló, és tizenöt perc múlva már egy hang sem jött ki belőle. Öt perc volt hátra a szünetből, az összes fuvolás pikoló után kajtatott, míg végre az egyikük a kezembe nyomott egy póthangszert, szó szerint egy percem maradt kipróbálni – a második felvonás pedig tele pikolószóval. Azt hiszem, életemben soha, sehol nem izgultam annyira, mint akkor és ott. Volt olyan rés, ahol háromszáz ütem szünet után egy háromvonalas

fiszt kellett megfújnom unisonóban az első hegedűvel – de sikerült. Utána odajöttek gratulálni – éreztem, hogy ezzel befogadtak a csapatba.

G.: *Közöttük ülve, velük játszva meg tudta-e fejteni, mitől jobbak ők, mint a legtöbb zenekar?*

Gy. N.: Csodálatra méltóan és ijesztően sokat dolgoznak. Folyamatosan játszanak, állandó tréningben vannak. Hihetetlen. Persze nagy ritkán ők is hibáznak, de ez rendben van, hiszen emberek. Más a hozzáállásuk a munkához és a zenéhez, mint akár a jó zenekarok nagy részének.

G.: *Szólista létetekre mindketten fontosnak tartjátok, hogy zenekarban is játsszatok, zenekari tapasztalatot is szereztetek – ez jótékonyan hat a szólista teljesítményetekre is? Gergőnek 2008-ban dirigensként, az aspeni Amerikai Karmesterakadémia hallgatójaként is rendszeresen be kellett ülnie a zenekarba.*

M. G.: Hatalmas rekreációs élmény volt számomra, amikor néhány hónappal ezelőtt, egy nagy karmesterverseny után Noémit helyettesítettem a müncheni Jakobsplatz Kamarazenekarban, aminek ő a szólófuvalása. El is határozta, hogy legalább évente egyszer vissza kell ülnöm a zenekarba, hogy a zenészek szemszögéből is lássam, hogyan működik – például melyek azok a karmesteri mechanizmusok, amelyek felbosszantanak egy együttest, és melyek azok, amelyek erőn felüli teljesítményre tudják ösztönözni őket. Régebben sokat zenekaroztam mind fuvalával, mind hegedűvel: ezek révén olyan tapasztalatokra lehet szert tenni, amelyeket minden karmesternek kötelezően meg kellene élnie, különben azt sem tudja, mit csinál.

Gy. N.: Zenekarban ülve tényleg nagyon pontosan érzi az ember, melyik karmester tud valóban azonosulni a zenészekkel is. Úgy gondolom, egy fúvósnak mindenképpen kell zenekarban játszania. Szólistaként pedig úgy kell motiválnia a zenészeket, hogy nekik is örömet okozzon, ha ő jól játszik. Ezt a fajta együttműködést igazán egymás mellett ülve, a zenekarban lehet megtanulni.

M. G.: Teljesen más készségek és intuitív képességek szükségesek ahhoz, hogy valaki egy csapat részeként üljön be egy zenekarba. Amikor a Tanglewood Music Centerben tanultam, érdekes volt látni, hogy Yo-Yo Ma a koncertek első részében eljátszott versenymű után, a második részben szeretett beülni a Bostoni Szimfonikusok cselló szólóamába, akik ennek cseppet sem örültek, mert hiába próbált belesimulni, mindig elvitte a megszokott hangzásukat egy olyan irányba, amivel a többiek nem tudtak kooperálni. Egy karmesternek – hogy visszatérjek ide – tisztában kell lennie azzal, hogy egy zenekar az első három-négy percben dönti el, érdemes-e rábízni magát az adott dirigensre, vagy bekapcsolja inkább a „robotpilótát”, és a maga feje után megy – ahonnan pedig nagyon nehéz visszavenni az irányítást. Dirigensként tudnom kell, melyek azok a pillanatok, amikor vinni kell őket, melyek azok, amikor hagyni lehet őket, és melyek azok, amikor nem szabad az útjukba állni.

Madaras Gergely 1984-ben született Budapesten. Diplomáit a Zeneakadémia fuvala szakán, valamint a bécsi Universitát für Musik karmesterképzőjén szerezte. Egyetemi tanulmányai mellett elvégezte a Tanglewood, Lucerne és Aspen fesztiválok világhírű karmester-akadémiáit, és olyan mesterektől tanult, mint Pierre Boulez, James Levine, Sir Mark Elder, Herbert Blomstedt és David Zinman. 2012-ben Sir Colin Davis workshopján a Londoni Szimfonikus Zenekart fogja vezényelni. Jelenleg a manchesteri Royal Northern College of Music karmestere. 2010 óta a Nemzeti Filharmonikusok Grazioso Kamarazenekarának állandó vendégkarmestere, valamint 2011 és 2013 között Pierre Boulez asszisztense a Lucerne Festival Academy-n. Vendégkarmesterként fellépett a Bécsi Rádió Szimfonikus Zenekarával, a Brüsszeli és a Wrocław-i Filharmonikusokkal, a Manchester Cameratával, valamint a MÁV Szimfonikusokkal és a Concerto Budapesttel. 2011-ben az 52. Besançon-i Nemzetközi Karmesterversenyen bejutott a három legjobb versenyző közé, és megnyerte az ARTE Live Web Különdíjat. Szintén 2011-ben elnyerte a Junior Prima Díjat, valamint a Hungarofest Klassz Zenei Ösztöndíjat. Kétszer jutalmazták Artisjus-díjjal. Honlapja: www.gergelymadaras.com

Györi Noémi (1983) a Miyazawa fuvalacég Európában egyedüli „Fiatal Ígéret” művésze. 2011-ben a Pro Europa Alapítvány az Európai Ifjúsági Művészeti Díjjal tüntette ki, 2006-ban és 2009-ben Artisjus-díjjal jutalmazták, valamint háromszor nyerte el a Fischer Annie-ösztöndíjat. Kamarazenei és szólóhangversenyei mellett (Carnegie Hall, Wiener Konzerthaus stb.) aktív zenekari zenész: a müncheni Orchester Jakobsplatz szólófuvalása. Vendég-szólófuvalistaként fellépett a Nemzeti Filharmonikus Zenekar Grazioso Kamarazenekarával és a Georgian Szinfoniettával, vendégművészként rendszeresen koncertezik a Bécsi Állami Operaház Zenekarában, valamint a BBC Filharmonikusokkal. 2012-től a Royal Northern College of Music tanársegédje, emellett számos mesterkurzust vezetett Angliában, Grúziában, Németországban, Svájcban és Tajvanon. Noémi 2007-ben kitüntetéssel diplomázott a Zeneakadémián Pröhle Henrik tanítványaként, majd posztgraduális tanulmányokat folytatott a bécsi Universitát für Musik und darstellende Kunst-on Barbara Gisler-Haase osztályában, valamint ezzel párhuzamosan Adorján Andrásnál a müncheni Hochschule für Musik und Theater hallgatójaként. Honlapja: www.noemigyori.com

ICMA 2012: Penderecki életműdíjas

Az International Classical Music Awards (ICMA) nemzetközi zsűrije február 20-án jelentette be az idei díjazottakat. Az év művésze Jean-Efflam Bavouzet francia zongoraművész lett, míg az életműdíjat Krzysztof Penderecki lengyel zeneszerző-karmester kapta. A díjazottak között van Schiff András zongoraművész Schumann-albuma. A döntéshozatalban ezúttal is részt vett La-punk főszerkesztője, Retkes Attila. A díjkiosztó gálakoncertet május 15-én, a franciaországi Nantes-ban rendezik.

◆ Gramofon

„Nemzetközi szaktekintélyekből álló, független zsűrink számára a zenei minőség az egyetlen válogatási szempont. A zsűritagok által összeállított nevezési listán több mint 250 CD és DVD szerepelt, amelyek közül három fordulóban választottuk ki a győzteseket. Kereskedelmi szempontoktól függetlenül, az igazán kimagasló teljesítményeket szeretnénk díjazni, és célunk, hogy az ICMA a zenerajongók mind szélesebb tábora számára legyen megbízható iránytű” – nyilatkozta az idei díjazottak bejelentésekor Remy Franck, a luxemburgi Pizzicato magazin főszerkesztője, a zsűri elnöke. A szakmai testület munkájában a következő médiumok (folyóiratok, rádiók és internetes oldalak) főszerkesztői vettek részt: Andante (Törökország), Crescendo (Belgium), Fono Forum (Németország), Gramofon (Magyarország), IMZ (Ausztria), MDR-Figaro (Németország), Musica (Olaszország), Musik und Theater (Svájc), Orpheus Radio (Oroszország), Pizzicato (Luxemburg), Radio 100,7 (Luxemburg), Resmusica.com (Franciaország), Scherzo (Spanyolország), Viva Classica (Finnország).

A 2012. évi életműdíjat a legendás lengyel karmester-zeneszerző, **Krzysztof Penderecki** kapja. Az év művésze **Jean-Efflam Bavouzet** francia zongoraművész, míg az év fiatal művésze **Joseph Moog** német zongoraművész lett. Az év hanglemezkiaadója a finn Ondine, az év klasszikus zenei honlapja pedig a **classicalplanet.com** lett – utóbbi (amelynek koordinátora az Albéniz Alapítvány) a zenei tartalom mellett fiatal muzikusok kedvelt közösségi olda-

Fotó: Paul Mitchell

Jean-Efflam Bavouzet

Fotó: Tommy Mardo

Joseph Moog

la is. Különdíjban részesül a nagyszerű zenei rendező és hangmérnök, **Ward Marston**, akinek nevéhez díjnyertes hangfelvételek száza fűződnek. Az év legjobb CD- és DVD-produkcióit összesen 14 kategóriában díjazták. A magyar zenebarátok számára nagy öröm lehet, hogy Schiff Andrásnak a német ECM gondozásában megjelent Schumann-albuma nemcsak a szólóhangszeres kategóriában győzött, de Az év legjobb hangfelvételének (Recording of the Year) is megválasztották. Az idei díjkiosztó gálakoncertet május 15-én, a franciaországi Nantes-ban, a La Cité hangversenyteremben rendezik, ahol az Orchestre National des Pays de la Loire együttesét a világhírű John Axelrod vezényli. A koncertet élőben közvetíti a France Musique, és a European Broadcasting Union (EBU) hálózatán keresztül számos más rádióállomás is átveszi.

Az alábbiakban felsoroljuk a különdíjak nyerteseit, illetve az egyes CD- és DVD-kategóriák díjazottait. A zsűri döntése alapján – a fordítási és átrási problémák elkerülése, valamint az ICMA egységes arculatának megőrzése miatt – az egyes kategóriák, valamint zeneszerzők nevét, zene-művek címét angolul (illetve az angol helyesírás szabályai szerint) közöljük. Valamennyi laptársunk ezt a módszert követi – kérjük olvasóink szíves megértését.

Fotó: Peter Andersen – Schott

Krzysztof Penderecki

Különdíjak

LIFETIME ACHIEVEMENT AWARD:
 Krzysztof Penderecki
 ARTIST OF THE YEAR: Jean-Efflam Bavouzet
 YOUNG ARTIST OF THE YEAR: Joseph Moog
 SPECIAL ACHIEVEMENT AWARD: Ward Marston
 LABEL OF THE YEAR: Ondine
 CLASSICAL WEBSITE AWARD:
 classicalplanet.com

CD és DVD kategóriák

EARLY MUSIC

Palestrina Vol. 1
 Giovanni Pierluigi da Palestrina: Missa Assumpta est
 Maria - Salve Regina - Ave Maria
 The Sixteen, Harry Christophers
 Coro COR16091

BAROQUE INSTRUMENTAL

Rameau: L'Orchestre de Louis XV
 Jean-Philippe Rameau: Les Indes galantes, Naïs, Zoroastre,
 Les Boréades (Orchestral Suites)
 Le Concert des Nations, Jordi Savall
 Alia Vox AVSA9882

BAROQUE VOCAL

Heinrich Schütz: Musicalische Exequien
 Vox Luminis, Lionel Meunier
 Ricercar RIC 311

VOCAL RECITAL

Slavic Opera Arias
 Piotr I. Tchaikovsky - Parachkev Hadjiev - Alexander
 Borodin - Antonin Dvorak - Bedrich Smetana - Nicolai
 Rimski-Korsakov - Veselin Stoyanova
 Krassimira Stoyanova, Münchner Rundfunkorchester,
 Pavel Baleff
 Orfeo C 830 111 A

Tragédiennes 3
 Etienne Nicolas Méhul - Rodolphe Kreutzer - Antonio
 Salieri - Christoph Willibald Gluck - François Joseph
 Gossec - Hector Berlioz e.a.
 Véronique Gens, Les Talens Lyriques, Christophe Rousset
 Virgin 50999 070927 2 5

CHORAL WORKS

Gabriel Fauré: Messe de Requiem
 Philippe Jaroussky, Matthias Goerne, Chœur de
 l'Orchestre de Paris
 Orchestre de Paris, Paavo Järvi
 Virgin 5099908847027

OPERA

Frank Martin: Der Sturm
 Robert Holl, Christine Buffle, Ethan Herschenfeld, James
 Gilchrist,
 Netherlands Radio Philharmonic Orchestra & Nether-
 lands Radio Choir
 Thierry Fischer
 Hyperion CDA678213

**SOLO INSTRUMENT
 RECORDING OF THE YEAR**

Robert Schumann: Papillons, Klaviersonate op. 11,
 Kinderszenen, Fantasie op. 17, Waldszenen, Thema mit
 Variationen (Geistervariationen)
 Andras Schiff
 ECM 2122/23

CHAMBER MUSIC

Ludwig van Beethoven: Septet op. 20 - Sextet op. 71
 Scharoun Ensemble Berlin
 Tudor 7146

CONCERTOS

French Impressions
 Camille Saint-Saëns - Eugene Ysaÿe - Ernest Chausson -
 Maurice Ravel
 Rachel Kolly d'Alba
 Orchestre Symphonique de Bienne, Jean-Jacques
 Kantorow
 Orchestre National des Pays de la Loire, John Axelrod
 Warner Classics 2564671814

SYMPHONIC

Gustav Mahler: Symphony No. 4
 Sunhae Im, Pittsburgh Symphony Orchestra, Manfred
 Honeck
 Exton EXCL00048

CONTEMPORARY

Krzysztof Penderecki: Viola Concerto - Cello Concerto
 No. 2
 Grigory Zhislin, Tatjana Vassiljeva, Warsaw Philharmonic,
 Antoni Wit
 Naxos 8.572 211

HISTORICAL RECORDING

Bela Bartók: Concerti, Cantata profana, Divertimento,
 etc
 Tibor Varga, Andor Foldes, Géza Anda, Louis Kentner,
 Dietrich Fischer-Dieskau, RIAS Berlin, Ferenc Fricsay
 Audite 21 407

DVD PERFORMANCE

Gustav Mahler: Symphony No. 9
 Lucerne Festival Orchestra, Claudio Abbado
 Accentus Music ACC 20214

DVD DOCUMENTARIES

Carlos Kleiber – Traces to Nowhere
 Film by Eric Schulz. With Plácido Domingo, Brigitte
 Fassbaender, Otto Schenk, Veronika Kleiber
 Arthaus Musik 101553

Bővebb információ az International Classical Music
 Awards hivatalos honlapján:
www.icma-info.com

Mutter, Chailly, Kavakos

Tavaszi szüret a Művészetek Palotájában

Tavaszi: aligha van még egy olyan időszak az évnek, amikor ennyi világsztárt hallhat a hazai nagyrődemű. A Budapesti Tavaszi Fesztivál két hetén kívül (amelynek programjaival a 24–26. és az 55. oldalon foglalkozunk) is helyet ad a Művészetek Palotája olyan produkcióknak, amelyekben részt venni ünnepi alkalom, életre szóló élmény lehet. Ezekből emelünk ki néhányat.

❖ Várkonyi Tamás

Május 29-én napjaink egyik legnépszerűbb hegedűművésze lép fel a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Tavaly ünnepelte pályafutásának harmincötödik évfordulóját, és minden bizonnyal a legtöbb lemezfelvételt készítő szólisták közé tartozik: eddig mintegy félszáz albuma jelent meg. Az elsőt a Herbert von Karajan vezette Berlini Filharmonikusokkal vette fel 1978-ban – akkor még szinte kislány volt –, és éppen az a két Mozart-versenymű hallható rajta, amelyet Budapesten is előad. **Anne-Sophie Mutter**

azonban nemcsak Mozart, hanem évtizedek óta a kortárs zene elkötelezett híve is; eddig többek között Dutilleux, Gubaidulina, Penderecki, Lutosławski és Rihm komponált számára zenét. A tavalyi évfordulóra megjelent lemezen négy új alkotás is helyet kapott: például napjaink egyik legjelentősebb német zeneszerzőjének, Wolfgang Rihmnek a hegedűversenye. A *Lichtes Spiel – Ein Sommerstück* (Fényes játék – egy nyári darab) című opus Mutternek készült, és ő is mutatta be 2010-ben, a New York-i Filharmonikusokkal. A mű a számos Grammy-díjat begyűjtött művésznő kérésére mozarti zenekarra íródott – kifejezetten abból a célból, hogy Mozart-alkotások között hangozhassék

el. Ezt a Mozart–Rihm-programot szólaltatja meg a MüPában a Bécsi és a Berlini Filharmonikusok tagjaiból álló Kammerorchester Wien-Berlin nevű együttesel Anne-Sophie Mutter – Michael Francis vezényletével.

Május 18-án a világ legrégebben alapított, ma is működő szimfonikus együttesét hallhatjuk. Az európai zenekari kultúra egyik legautentikusabb őrzőjének, a **Lipcsei Gewandhaus Zenekarának** élén nem kisebb személyiségek álltak, mint Mendelssohn, Nikisch Artúr, Wilhelm Furtwängler, Bruno Walter, majd Kurt Masur, aki majdnem három évtizedig töltötte be a zeneigazgatói posztot. Őt követte 1998-ban Herbert Blomstedt, akitől 2005-ben vette át a karmesteri stafétabotot a budapesti koncertet is dirigáló, az együtteshez mostani szerződése szerint 2015-ig kötődő **Riccardo Chailly**. Az egykor Abbado által pályára állított

olasz maestro azelőtt több mint másfél évtizedet töltött el az amszterdami Concertgebouw Zenekarnál; a lipcsei együttesnek Karajan mutatta be a nyolcvanas években, a Salzburgi Ünnepi Játékokon. A MüPában Brahms III. szimfóniáját vezényli, valamint Sosztakovics I. hegedűversenyt, amelyet a zeneszerző David Ojstrahznak ajánlott. A koncert szólistája, Leonidas Kavakos – Chaillyval ellentétben – igen jól ismert a hazai publikum számára, hiszen számos alkalommal lépett fel Magyarországon. A görög művész egyike a legjobbaknak, és Abergavenny becenévre hallgató, 1724 körül épített Stradivariusával minden bizonnyal ezúttal is szép élménnyel ajándékoz meg bennünket.

Március 27-én látogat a MüPába a **Tokyo College of Music Zenekara**, amelyet több mint száz éve alapítottak. A mintegy kétezer diákot magában foglaló intézmény zenekara komoly hangverseny-körutakat tesz a Föld országában, a legnevesebb koncerthelyszíneken. Ezúttal az itthon még ma is népszerű Kobayashi Ken-ichiro vezeti az együttest, Liszt Esz-dúr zongoraversenyének szólistája pedig a 2008-as Bartók Béla Zongoraverseny győztese, a hatévesen Magyarországon letelepedett, de jelenleg a tokiói College of Music növendékei közé tartozó Kaneko Miyuji lesz. ■

További információ a Művészetek Palotája tavaszi koncertjeiről:
www.mupa.hu

„Szemléletváltásra van szükség”

Balatoni Monika támogatásokról, tervekről, túlélésről

Fotó: Hungarofest

Idén is támogatják az ifjú tehetségeket, folytatják közönségnevelő programjaikat, sőt zenetanulásra, a népzene jobb megismerésére ösztönzik a gyerekeket. S bár a Hungarofestnek jóval kevesebb pénzből kell a hazai zenei élet fellendítésén dolgoznia, mint korábban, továbbra is koordinálnak, lobbiznak, szerveznek. Balatoni Monika kreatív és stratégiai igazgató úgy véli, át kell alakulnia az itthoni szemléletnek, s a nehezedő körülmények között is minden erővel küzdeni azért, hogy a fiatalok mindennapjainak része legyen a művészet.

➤ Réfi Zsuzsanna

„Újra kell gondolnia a Hungarofestnek is, hogy a mai kulturális közegben hogyan tud hatékonyan dolgozni. Az állam idén már nem biztosít több százezer euró tematikus esztendő rendezésére, szervező szerepünk azonban továbbra is fontos. Sokszor elég összekötni egymással művészeti csoportokat, hogy a produkciók megvalósuljanak, hiszen számos esetben nincs saját infrastruktúrájuk, mozgásterük, hogy megszervezzék az együttműködést. Pedig ez a túlélés útja. Társaságunk kapcsolati tőkéjét, eddigi szakmai tapasztalatait a kulturális élet élénkítésére használja. Szerepvállalásunknak továbbra is lényeges eleme az ifjúságnevelés, a fiatal tehetségek felkarolása, s bár idén megváltoznak a feladataink, Kodály szellemi örökségét mindenképpen ápolnunk kell” – teszi hozzá Balatoni Monika.

Ettől az esztendőktől átalakul a jövő muzsikusaiknak támogatási programja, s a Klassz tehetségek most már nem fél éves, külföldi ösztöndíjat kapnak, hanem segítséget karrierjük elindításához. „Kulturális területen egyre kevesebb pénz jut marketingre, promócióra, pedig erre szükség van, ha valaki pályakezdő. Ezért a szakmai grémium által kiválasztott öt tehetségről – idén ifj. Balázs János, P. Szabó Dániel, Baráth Emőke, Szegedi Csaba és az In Medias Brass Quintet – kiadvány készül magyar és angol nyelven, CD-melléklettel, s közös gálakoncerten mutathatják be tudásukat, április 13-án, a Millenáris Teátrumában. A bemutatkozó füzetből 2000 példány áll rendelkezésre, s arra is van lehetőség, hogy egy része francia vagy német nyelvű legyen. A Balassi Intézzel szakmai együttműködést folytatunk, ezért a tehetségek külföldön, a magyar intézetek programjain is felhívhatják magukra a figyelmet. A nemzetközi tapasztalatukat itthon kamatoztathatják, s így a hazai publikum is meg tudja ismerni, szeretni ezeket a művészeket.” (A Klassz tehetségekről cikkünk a 23. oldalon.)

Balatoni Monika fontosnak tartja, hogy folytatják a nagyszerű, ingyenes Csokikoncert sorozatukat a Millenárison és az Allee-ban. S ha nincs is forrás a tematikus esztendőre, legalább ezeken a rendezvényeken középpontba állítják

Kodály Zoltánt, akinek idén 130. születésnapja előtt tisztelgünk. Az Európai Unió Ifjúsági Zenekarának magyarországi válogatását továbbra is a Hungarofest KulturPont Irodája szervezi, emellett az EUfónia Közép-Európai Ifjúsági Zenekar további működéséért is megtesznek mindent. Nagy küzdelmet kell folytatni minden rendezvény megvalósításáért, a hitelességről és a minőségről azonban nem lehet lemondani. Zenei területen is szemléletváltásra van szükség – mondja. Örömmel számol be a Liszt-émlékév kiváló nemzetközi visszhangjáról, s arról, hogy a rendezvények által sikerült közelebb hozni a közönséghez a zeneszerző-zongoravirtuózt. A Liszt-év záróhangversenyét az Operaházban rendezik, március 31-én, a hangversenyen a Liszt Ferenc Kamarazenekar és Ránki Dezső lép majd fel. Várja már a Nagy Hangszerválasztót is, amelyet hagyományteremtő szándékkal rendeznek május 18–20. között a Millenárison. Kerekasztal-beszélgetést tartanak, amely Kodály örökségével foglalkozik, s azzal, hogy a mai zenében miként jelennek meg a tradicionális hangsorok. Az ingyenes hétvégi programon a családok ismerkedhetnek a népzenevel, s a kicsik kézzel készült instrumentumokat próbálhatnak ki. Ezzel a népi kultúra újrafelfedezéséhez szeretnének hozzájárulni, és bebizonyítani, a tradíciókból ma is lehet meríteni.

„Ami a felsoroltakon kívül a színházi lelkemhez közel áll, az az Örkény-év. Szeretnénk a fiatalokat is megszólítani, így a kampány során a romkocsmákban Örkény-szigeteket hozunk létre könyvsarokkal. Az orkenyistvan.hu honlapon minden program megtalálható, a középiskolai vetélkedőtől az emlékestig. Rengeteg terv van még, hogy újabb és újabb embereket szólítsunk meg, hiszen ők lesznek a jövő olvasói, koncertlátogatói. Minden területen utánpótlást kell nevelnünk” – mondta Balatoni Monika. ■

Bővebb információ a programokról:

www.hungarofest.hu

Vendégségben Hubaynál

„Itt áll ez a terem. Felújítottuk. Használni kellene most már.” Pálmai Zoltán, a Duna-parti Victoria Szálló tulajdonosa 2009 tavaszán ezekkel a szavakkal vezette be a Hubay Jenő hajdani otthonában lévő Fehér Zeneterembe a Budapesti Vonósok két muzsikáját, Beke Ágnes és Csuti Zsófiát. Az elmúlt három évben egyre több és színvonalasabb kamarazenei koncertet rendeznek a Bem rakparton.

◆ Csák P. Judit

A kettős telken épült Hubay-palota Margit (ma Bem) rakparti részét lebombázták, a Fő utca felőli épületrészben a híres zeneterem szerencsére csak lepusztult, de helyre lehetett állítani. A bombázások előtt valaki kinyitotta a Róth Miksa műhelyében készült színes üveglakokat, s ezek így megmaradtak. Ebben az intim hangulatú, nemes arányú, elegáns kis teremben az 1920-tól bevezetett zenedélutánokon Hubay Jenő hírneves muzikus-barátainak sora hangversenyzett. A koncerteket rendre közvetítette a Magyar Rádió. A Zeneakadémia hegedű tanszékének professzora növendékeinek is lehetővé tette itt a bemutatkozást. Hubay maga nemcsak vendégeivel, s volt tanítványaival muzsikált együtt, de tanított is a régi fényképeken látható fehér zongora mellett, melyet a Bösendorfer cég ajándékozott a hírneves hegedűművész-zeneszerzőnek.

A Victoria Szálló két váratlan vendége elragadtatva csodálta a kamarazenéléshez ideális adottságú termet. A Budapesti Vonósok akkoriban éppen alkalmas helyszínt kerestek kamarakoncertekhez. Pálmai Zoltán szívesen fogadta a gondolatot, s a 2009 májusában megrendezett első koncert után máris a folytatást kérte. A Budapesti Vonósok hallgató-táborának első kézből értesült a pompás kis teremben átélhető művészi élményekről, a fővárosi közönség azóta fokozatosan fedezi fel magának. Ma már az Operaház, illetve a Filharmóniai Társaság zenekarának tagjai is itt adnak elő kamaraműveket, élvezve a nagyzenekari muzsikálásból való csodálatos kirándulást. Beke Ágnes hegedűművész egykor tanára, Deák Ágnes révén részesült Hubay

Szecsódi Ferenc hegedűművész, a Hubay Társaság elnökének koncertje

szellemi örökségéből. Muzsikusi elhivatottsága újabb megnyilvánulásként – az Operazenekar és a Budapesti Vonósok mellett – Beke Ágnes az utóbbi években a Hubay Zeneterem művészi hagyományának felélesztésére törekszik. „Valamikor ez egy virágzó központja volt a zenének. Ha nem is lesz újra központ, de váljék a kamarazene fontos helyszínévé” – határozta el.

A Hubay-zenedélutánokon a hegedű mellett megszólaltak más hangszerek és ének is, de szóhoz jutott az irodalom is, nagy magyar előadóművészek, neves írók, költők közreműködésével. Ma tehát szélesre kell ismét tárni a kaput, befogadni, hívni más művészeti ágak képviselőit, teret adni fiatal tehetségeknek, találkozni a pálya csúcsán lévő művészekkel, s közelébe kerülni idős mestereknek – például, zenés beszélgetések útján. Ideális a helyszín kurzusok tartására is. Sok jó ötlet, gondolat vár megvalósulásra, közöttük már jó néhányat vittek eddig is sikerre. Az anyagi feltételek megteremtéséhez pályázatokkal vezet az út. A Tiszta Formák Alapítványra mindig számíthatnak, legutóbb pedig a Visegrádi Négyek pozsonyi kulturális központjának támogatása tette lehetővé, hogy újtárra induljon a Vendégségben Hubaynál címet viselő hangverseny-sorozat. A hét koncert programja Hubayt, a zeneszerzőt idézi elénk, akinek műveire kezd újra felfigyelni a világ. A projektet szívesen fogadták a „visegrádiak”: a magyar hegedűművészek partnereként a környező országokból érkező muzikusok lépnek fel, s az előadások programjában cseh, lengyel, szlovák és magyar művek egyaránt szerepelnek. Tavasszal a prágai Vlach Kvartett játszik a Fehér Zeneteremben. Szecsódi Ferenc hegedűművész, a Hubay Társaság elnöke és kollégái, a magyar hegedűs-társadalom színe-java lelkesen csatlakozik a hagyomány-folytató kezdeményezéshez, amelynek sikeréhez lapunk is szerencsét kíván.

Bővebb információ a koncertekről:

www.hubayzeneterem.hu

KLASSZ Tehetségek

Ismerjük meg a jövő géniuszeit!

A Hungarofest és a Nemzeti Erőforrás Minisztérium idén negyedik alkalommal hirdette meg támogatási programját friss diplomás muzikusok számára, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szakmai együttműködésben. A KLASSZ Tehetségek program hosszú távú célja, hogy megkönnyítse a pályakezdőknek a bekapcsolódást a hazai és nemzetközi zenei életbe.

•♦ Várkonyi Tamás

A Hungarofest 2009 óta hirdeti meg évente a programot, amelynek keretében 2012-ben négy fiatal muzikus és egy kamaragyűjtés kapott támogatást: ifj. Balázs János zongoraművész, P. Szabó Dániel cimbalomművész és népdalénekes, Baráth Emőke és Szegedi Csaba énekművészek, valamint az In Medias Brass Quintet. A zeneélet jeles szereplőiből álló szakmai grémium Batta András zenetörténésznek, a Zeneakadémia rektorának elnökletével választotta ki a támogatottakat. A támogatás részeként április 13-án közös gálakoncerten mutatkozhatnak be a Millenáris Teátrumban, továbbá minden KLASSZ Tehetségről kiadvány készül – magyar és angol nyelven, CD-melléklettel –, amely jelentős segítséget nyújt majd az ifjú muzikusoknak, hogy minél szélesebb körben, nemzetközi porondon is megismertessék magukat.

Ifj. Balázs János azt reméli a támogatástól, hogy külföldön oda is eljut, ahova eddig nem, de főleg azt, hogy aktív részese lesz a hazai koncertéletnek. „Mivel több versenyeredményt szereztem külföldön, mint itthon, külföldön többet is koncertezem – mondja. – Nem panaszkodhatom, hiszen Magyarországon is vannak felkéréseim, ezek száma azonban meg sem közelíti a külföldiekét. Turnéztam Japánban és Európában, továbbá rendszeresen hívnak az Egyesült

Államokba, lemezeket is készítettem külföldön, de csak néhány magyar zenekarral dolgoztam eddig együtt. Pedig ha választanom kellene, hol szeretnék fényes karriert befejezni, az Egyesült Államokban vagy Magyarországon, egyértelműen az utóbbit választanám.” (Ifj. Balázs János Cziffra-émlékkoncertjéről a 25. oldalon olvashatnak.)

Az In Medias Brass rézfúvós együttes már felhívta magára a figyelmet külföldön és Magyarországon egyaránt, hiszen 2010. januári megalakulása óta számos versenyen diadalmaskodott. Vezetője, ifj. Bazsinka József tubaművész úgy látja, a sikeres figyelemfelkeltéshez képest a koncertélet aktív részesevé válni jóval nehezebb. „Az áprilisi gálakoncert közönségében biztosan lesznek koncertszervezők, akiknek esetleg megtetszik, amit csinálunk. Arra számítok, hogy a Hungarofest által összeállítandó professzionális promóciós anyag sok-sok helyre eljut belföldön és külföldön egyaránt.”

Az eredetileg az ELTE néprajz szakán végzett, zeneakadémiai népzeneész diplomáját e tanév végén átvevő P. Szabó Dániel helyzete némileg nehezebb társaiénál, hiszen ő a cimbalom mestere, és ez a hangszer legfeljebb kuriózumként szokott szerepelni külföldi esteken. Optimizmusát az táplálja, hogy Magyarországon egyre népszerűbb a cimbalom, és többször van rá szükség olyan műsorokban is – erre a tavalyi Liszt-évben volt néhány példa –, amelyekben a klasszikus zenei alkotásokat megihlető népzenei kell megszólaltatnia. A Honvéd Táncszínház produkcióit kísérő Hegedős együttesben dolgozó művész célja: komolyzenei minőségben előadni a népzenei.

A tehetségeket támogató program mellett – mint Balatoni Monika kreatív és stratégiai igazgató a 21. oldalon olvasható cikkünkben is elmondta – az Európai Unió Ifjúsági Zenekarának magyarországi válogatóját is a Hungarofest KultúrPont Irodája rendezi, de tavasszal is folytatódik a nagy sikerű Csokikoncertek sorozat, amely a Millenárison tehetséges fellépőket és különféle zenei műfajokat ismert meg a legifjabb korosztályokkal, játékos formában. ■

További információ:

www.hungarofest.hu

Baráth Emőke

Szegedi Csaba

In Medias Brass Quintet

Gyönyörködteső változatosság

Az idei Budapesti Tavasz Fesztiválon (március 16–26.) a pénzhiány, a sok-sok bizonytalansági tényező megnehezítette a műsorszerkesztést, de végül igen színes, gazdag, változatos program született, melyből a világsztárok sem hiányoznak. A Gramofon szubjektív ajánlója következik.

◆ Retkes Attila

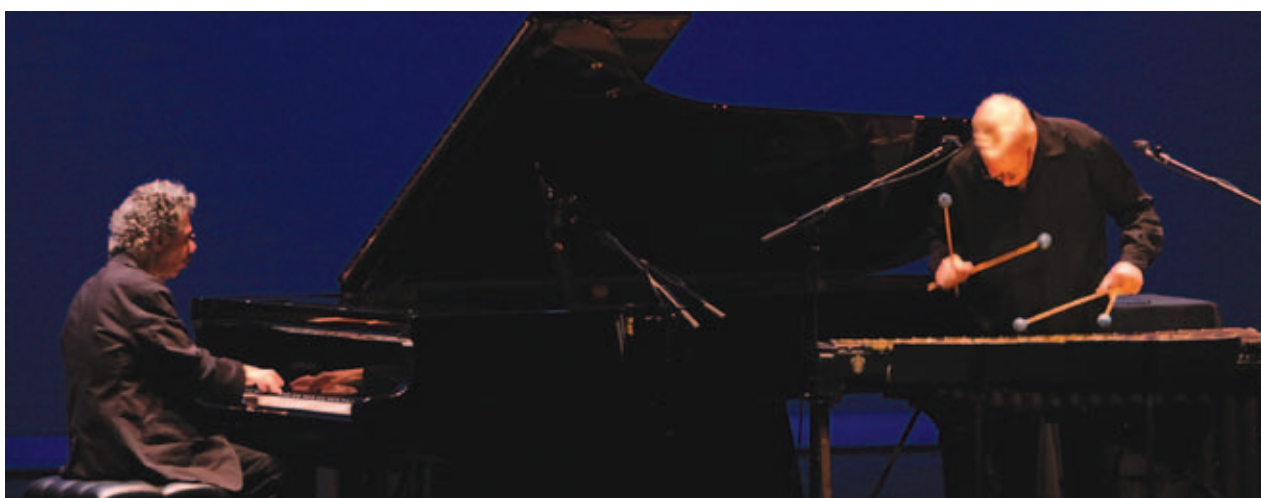
120 éve született Lajtha László, a Hortobágy komponistája

A nyitókoncerten a fesztivál újonnan kinevezett zenei igazgatója, Kocsár Balázs dirigálja a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát; a műsoron 20. századi magyar kompozíciók – Bartók: Brácsaverseny, Kodály: Páva-variációk, Lajtha: Hortobágy-szvit – szerepelnek. Ez utóbbi ígérkezik a legizgalmasabbnak: a zenemű elhangzása közben Georg Höllering 1936-ban készült film-szociográfiája, a Hortobágy részleteit vetítik. A Móríc Zsigmond egyik elbeszélése (Komor ló) nyomán készült film – amelyhez Lajtha László eredetileg kísérőzenét írt, s ebből született később a szvit – a letűnőben lévő pusztai életforma rendkívül árnyalt és élethű bemutatása, a Cinege-család hétköznapjainak krónikája. (Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, március 16.)

Koppenhágában, a legutóbbi Womex-seregszemlén is nagy sikert aratott az az autentikus népzenei, világzenei és jazz-elemeket mesterien kombináló produkció, amelyet Hungarian HeartBeats (azaz Magyar szívdobbanások) címmel mutatnak be a fesztiválon. A Tükrös Zenekar hagyományos paraszzenéje, a Söndörgő elementáris erejű délszláv muzsikája, Balogh Kálmán és Lukács Miklós cimbalomduója, Dresch Mihály szívhez szóló szaxofonhangja, Szokolay Dongó Balázs furulyája, Szalóki Ági és az első-sorban színészként ismert Tompos Kátya énekhangja, Baranyai Barbara és Kádár Ignác tánca, Both Miklós elektromos gitárja. Ezekből a komponensekből épül fel az innovatív előadás, amely egyszerre tiszteleg a negyvenéves tánccházmozgalom, a csodálatosan gazdag kárpát-medencei cigány zenekultúra és az improvizáció korlátlan szabadsága előtt. (Uránia Nemzeti Filmszínház, március 16.)

A Művészetek Palotája és a tavasz fesztivál közös rendezésű Űtős napja – délelőttől késő estig, interaktív családi koncertektől a nagytermi hangversenyekig – arra hívja fel a zenebarátok és a zenét tanuló gyerekek figyelmét, hogy az üstdob méltóságteljes pergése, a vibrafon csilingelése vagy a jazz-dobosok olykor elképesztő virtuozitása csak a jég-hegy csúcsa: napjaink ütőhangszeres kultúrája valójában a korlátlan lehetőségek tárháza. A program fénypontja két jazz-világsztár, a több mint harminc éve együtt játszó Chick Corea zongorista és Gary Burton vibrafonos duó-koncertje. (Művészetek Palotája, március 18.)

Chick Corea és Gary Burton duója az elmúlt három évtized jazztörténetének egyik legsikeresebb vállalkozása

Szakcsi Lakatos Béla a Gypsy Jazz produkció után a cigány zenekultúra őshazája, India felé kalandozik

Tükrös Zenekar: autentikus parasztszene

Ikhlaj Hussain indiai szitárművész

A szimpatikus, gyakran jótékonykodó sztárokat kedvelő, és népszerű hegedűversenyeket is szívesen hallgató közönség az elmúlt években sokat aggódott Maxim Vengerovért. Az egykori csodagyerek ugyanis (jobb kezének betegsége miatt) évekre abbahagyta a hegedülést, karmesterként pedig – valljuk meg őszintén – árnyéka volt önmagának. Mostanra azonban felgyógyult, és – Özcan Ulucan, bulgáriai török hegedű- és brácsaművész társaságában – Vengerov lesz a vendégszólistája a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Maxim Vengerov Ifj. Balázs János

hangversenyének. A programot Mozart hegedűre, brácsára és kizsenekarra komponált Sinfonia concertantéja (K. 364) nyitja, majd egy Bach-kettősverseny (BWV 1043) és a Jupiter-szimfónia következik. A siker garantált. **(Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, március 17.)**

A jövőre hetvenéves Szakcsi Lakatos Béla mindent elért, ami egy jazz-zongoraművész és zeneszerző számára Magyarországon lehetséges. Azért becslöm különösen, mert egy pillanatra sem ül a babérjain, folyton vadonatúj tervek, a szó legjobb értelmében vett „projektek” foglalkoztatják. Most a néhány évvel ezelőtti Gypsy Jazz produkcióját fejlesztette tovább – úgy, hogy remek zenésztársai (köztük Tony Lakatos szaxofonos és Terri Lyne Carrington amerikai dobos) mellé a neves indiai szitárművészt, Ikhlaj Hussaint, valamint Amit Chaterjee énekes-gitárost és Aditti Bhagwat autentikus indiai táncosnőt hívta meg. Így találkozik a cigány kultúra őshazája (India) és a magyarországi romák gazdag zenei világa. **(Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, március 19.)**

Nagy példaképe, Cziffra György előtt tiszteleg a fiatal zongoraművész, ifj. Balázs János, aki a fesztiválon azt a briliáns repertoárt játssza, ami Cziffrát egykor a világhírnévig repítette. Mendelssohn, Schumann, Chopin, rengeteg Liszt és végül a Kék Duna-keringő átírata. **(Uránia Nemzeti Filmszínház, március 20.)**

Fotó: Lukás Beck

Wiener Sängerknaben: a matróruhás bécsi kisfiúk rendületlenül járók a világot

Ha az I Musici di Roma kamarazenekar nevét hallom, a kiszámíthatóság, a makulátlanul tiszta hangkép, a zene iránti alázat jut eszembe. Az együttes 1951-ben jött létre, így az alapítók közül már senki sem játszik benne, de a jelenlegi tagok is megérdemelnének egy-egy törzsgárda jelvényt. A több évtizedes közös munka monotonitása, a próbák és koncertek sűrű menetrendje, a turnék fárasztó utazásai nem szegték kedvüket. Minden koncertjük öröme, s ezért akkor sem lehet megenni, ha már sokadszor halljuk előadásukban a barokk és klasszikus irodalom gyöngyszemeit. Budapesti hangversenyükön sem okoznak meglepetést: Vivaldi vonós versenyműveit, köztük a kihagyhatatlan Négy évszaktól szólaltatják meg. **(Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, március 24.)**

A Wiener Sängerknaben koncertjén sem várható meglepetés: a több mint ötszáz éve, 1498-ban alapított bécsi fiúkórus mostanra igazi zenei nagyzüemmé nőtte ki magát. Egyszerre négy csoportja járja rendületlenül a világot, s a matróruhás kisfiúk annyira profik, hogy mindig elkápráztatják a publikumot – azokat is, akik (mint e cikk szerzője) általában idegenkednek a hatásvadász zenei produkcióktól. **(Olasz Kultúrintézet, március 24.)**

Fotó: Corine Veygellier

I Musici di Roma kamarazenekar

A fesztivál zárókoncertjére fajsúlyos zenekar érkezik, hagyományos repertoárral: a Royal Philharmonic Orchestra hangversenyén Beethoven D-dúr hegedűversenye (op. 61), majd Dvořák IX. (Újvilág) szimfóniája csendül fel. Nagy fegyvertény, hogy a versenymű szólistája magyar művész, a még mindig csak harmincas éveit járó Baráti Kristóf lesz, aki egykor az egyik legtehetségesebb Szenthelyi-növendékként bukkant fel a hazai zeneéletben, majd sokáig külföldön élt, s így kissé eltűnt a szemünk elől. 2010 októberében megnyerte a VI. Nemzetközi Paganini-versenyt, s ezzel újra meglendült a nemzetközi karrierje. Ez a koncert is fontos állomás, hiszen nem sok fiatal hegedűsnek adatik meg a lehetőség, hogy olyan karmester-ász vezényletével játssza el a Beethoven-versenyművet, mint a veterán (75 éves) svájci Charles Dutoit. **(Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, március 26.)**

Richard Strauss ritkán hallható operája, az Arabella bemutatójával – amely ugyancsak a Budapesti Tavasz Fesztivál programkínálatába tartozik – lapunk 55. oldalán, az Opera rovatban foglalkozunk. ■

Charles Dutoit

Baráti Kristóf

A Budapesti Tavasz Fesztivál teljes és részletes programja:

www.btf.hu

Jegyek kaphatók a helyszínen és az www.opera.hu weboldalon

2012. március 31. 19 óra
Magyar Állami Operaház

Liszt Ferenc Kamarazenekar
művészeti vezető: Rolla János és
Ránki Dezső, zongoraművész

Műsor:

Liszt Ferenc – Wolf Péter:
II. magyar rapszódia
Liszt Ferenc: Angelus!
(zenekari változat)
Liszt Ferenc: Malédiction
Liszt Ferenc: h-moll szonáta

Liszt Év

Záróhangverseny

www.liszt-2011.hu

MESTERKURZUSOK • ZENEI VERSENY • 2012

Early Music Days Eszterháza

ÉNEK

Nancy Argenta,
Ingrid Attrot

HEGEDŰ • Simon Standage
CSEMBALÓ • Nicholas Parle

KAMARAZENE
Vashegyi György

HISTORIKUS TÁNC
Széll Rita

JÚNIUS 15–23
FERTŐD

liskay.maria@hu.inter.net

Nemzetközi Bartók Szeminárium és Fesztivál

KARMESTER

Peskó Zoltán, Tihanyi László

ZENESZERZÉS

Louis Andriessen
Fabio Nieder

ZONGORA

Rohmann Imre
Steffen Schleiermacher
HEGEDŰ • Pauk György
FAGOTT • Lakatos György

Bartók – Új zene

JÚLIUS 10–19
SZOMBATHELY

szell.agnes@hu.inter.net

Nemzetközi Zenei Verseny

SZIGETI
József

Nemzetközi Hegedű-
és Brácsaverseny

SZEPTEMBER 6–15
BUDAPEST

liskay.maria@hu.inter.net

Jelentkezési határidők és további információ: www.filharmoniabp.hu

Sokoldalú tenor

Gavodi Zoltán, a Nemzeti Énekkar idei díjazottja

A Nemzeti Filharmonikusok titkos szavazással idén is megválasztották az Év művészt és az Év énekesét. Míg Koó Tamás csellóművész a nagy sikerű spanyolországi turnén járt a zenekarral – hogy Liszt, Kodály, Debussy, Dukas és Ravel műveit szólaltassa meg Kocsis Zoltán vezényletével –, addig a másik díjazott, Gavodi Zoltán, a Nemzeti Énekkar tagja nyilatkozott a Gramofonnak.

Koncert közben a Nemzeti Énekkar – a középső sorban jobbról az első Gavodi Zoltán

Nemrég a Gramofon hasábjain Antal Mátyás, a Nemzeti Énekkar karigazgatója arról számolt be, hogy az együttes ma már képes bármely produkcióra szólólistákat is kiállítani. Gavodi Zoltán huszonkilenc éves kora, 1998 novembere óta tagja a Nemzeti Énekkarnak, s azóta számos alkalommal énekelt szóló szerepet az énekkar koncertjein vagy a Nemzeti Filharmonikusokkal közösen jegyzett produkciókban. Mivel nemcsak tenor, hanem különleges módon az ennél magasabb kontratenor hangfaj is a sajátja, Bach h-moll miséjének mezzoszoprán szólóját énekelhette a Mátyás-templomban, 2004-ben. Öt évvel később, Schönberg Mózes és Áron című operájában a Hat hang tenorszólóját énekelte Kocsis Zoltán vezényletével, a Nemzeti Filharmonikusokkal, a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon. Ezen kívül számos alkalommal lépett fel ifjúsági koncerteken; például a Nemzeti Énekkar szólistáival mutatták be Ránki György Muzikus Péter Hangszerországban című meseoperáját, amelyben Cselló papa szerepét alakította. Ezt követte Ravel operája, A gyermek és a varázslatok, amelyet magyarul énekeltek, főként általános iskolás korú gyerekeknek. Ezt az alkotást röviddel lapunk megjelenése után, 2012. március 11-én délelőtt 11 és délután 3 órakor, ifjúsági előadás keretében adják elő a Filharmonikusok, de februárban nagy, bérleti koncerten is megszólaltatták a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben – igaz, akkor koncertszerűen, francia nyelven. Gavodi Zoltán a tenorra írt szólószerepeket formálja meg: a brit akcentusú Teáskannát, a matematikatanár Kis öregét és a dadogó Levelibékát.

Vonzó negatív figurák

„Scenírozott előadások esetében – mint amilyen a két ifjúsági előadás is volt – másként készülök egy-egy fellépésre, hiszen a mimika, a testtartások vagy egy-egy odaillő mozdulat segítheti a karaktereket, de az éneklésben nincs jelentős különbség. Mindig minden nyelven törekszem az érthető szövegmondásra, de természetesen az ifjúsági koncerteken, ahol magyarul hangzik el a mű, még artikuláltabb és letisztultabb énekelt szövegre lesz szükség a sikerhez. A gyerekek tiszta őszintesége mindig fontos visszajelzés számomra, többet ér bármely zenekritika trendi vagy akár objektív véleményénél” – mondja a művész.

Gavodi Zoltán számos más produkcióban is vállal szólista szerepet. Játszott például Eötvös Péter Radames című kamaraoperájában, a Szombathelyi Bartók Fesztiválon; Purcell Dido és Aeneas című operájában, közreműködött Szabó Csaba Miséjének posztumusz bemutatóján vagy Bernstein Chichester Psalms oratóriumában a 2007-es Budapesti Tavasz Fesztiválon. Jean Genet Négerek című drámájának Sárny László által megzenésített magyarországi ősbemutatójában kontratenorként szerepelt a Bárka Színházban, és évek óta az A:N:S Chorus, a Purcell Kórus, a Szent Efrém Férfikar és a Voces Aequales koncertjeinek állandó közreműködője. Elsősorban kontratenor szólókat vállal szívesen: ez a hangfaj az érzékeny, lírai oldalát emeli ki, míg tenorként a hősies, drámaibb karakterek állnak közel hozzá. A negatív figurák megformálása különösen vonzó számára.

Együtt és egyedül

„Kórusban énekelni számomra nem összeegyeztethetetlen a szólófeladatokkal – mondja az Adorján Ilonánál, Lax Évánál és Szabóki Tündénél tanult művész. – Megtisztelő és örömteli feladat egy-egy operai karakter megformálása és eléneklése is, de legjobban a nem színpadhoz kötődő szólókat szeretem. Kantátákat, passiókat – szólót és kóruszólókat egyaránt – kis létszámú együttessel előadni, vagy reneszánsz vokálpolyfóniában egy szólókat egyedül vinni; Lassus, Schütz vagy Tallis motettáiban, Monteverdi madrigáljaiban, Gesualdo rezponzóriumaiban az egyik szólósnak lenni az egyik legcsodálatosabb élmény. Egyben tanulmányos feladat, hiszen a helyes intonáció, az arányok és nem utolsósorban a stílus megismerése az, amit meg lehet és érdemes is megtanulni ezeken a darabokon keresztül. Nekem szerencsére megadatott ez a lehetőség az 1990-es években, a Klembala Géza vezette Cantus Corvinus énekegyüttesben, majd később a fent említett énekegyüttesekben is. Nagyobb létszámú együttesben ugyanezek a megvalósítandó célok: Verdi Requiemje, Dvořák Stabat Mater vagy a Mahler VIII. szimfóniája nem kerülhetett volna közel hozzám, ha a Nemzeti Énekkar tagjaként nem éneklek el ezeket néhányszor. Azokat a küzdelmes feladatokat is várom minden évadban, amikor a művek nem adják olyan könnyen magukat, vagyis kényesek, sok próbát és türelmet igényelnek; ezekkel tanulok mostanában a legtöbbet. Ilyen volt a Kurtág-ciklus (A csüggedés és keserűség dalai), Ligeti György Requiemje és legutóbb Janáček Glagolita miséje. A fő nehézség persze a hangi megterhelés, a szinte mindennapi próbák mellett ezek a rengeteg energiát felemésztő, óriási műveket bemutató koncertek, amelyek után másnap nem könnyű megszólaltatni egy kisebb-nagyobb szólót...”

Szakmai példa

A Nemzeti Énekkar jelenlétét a hazai koncertéletben a korábbi évekhez viszonyítva még erősebbnek látja Gavodi Zoltán. A koncertszám évről évre nő, a repertoár egyre szélesebb, nagyszabású és nehéz kortárs művek, valamint ismert szerzők kevésbé ismert kompozíciói is megszólaltak az elmúlt években. A már említetteken kívül Jeney Zoltán Halotti szertartását, Hilarion Alfejev ortodox püspök Máté-passióját, Brahms Schicksalsliedjét, Liszt Strassbourgi harangok című darabját és Puccini A Nyugat lánya című operáját emeli ki. Kocsis Zoltán és Antal Mátyás neve és zenei talentuma is tartós garancia a minőségre és a biztonsággra – mondja. És hogy mit jelent számára Az év énekes díj? Kollégái megtisztelő elismerését, csaknem másfél évtizede tartó lelkes munkája megbecsülését, valamint emberi és szakmai példaállítást, amit nem könnyű kivívni, de méltónak lenni rá szinte még nehezebb. ■

A Nemzeti Filharmonikusok honlapja és tavaszi koncertjei:

www.filharmonikusok.hu

Nemzeti
Filharmonikusok
Alapítva 1923

A zene dimenziói

2012. április 6. péntek, 19.30
Klemperer-bérlet/6

Szergej Prokofjev: Rómeó és Júlia – szvit, op.64
(Matthias Bamert változata)

Johannes Brahms-Arnold Schönberg:
Zongoranégyes – zenekari átírat

Matthias Bamert – karmester

2012. április 20. péntek, 19.30
Ferencsik-bérlet/6

Hector Berlioz: Benvenuto Cellini – nyitány

Szergej Rachmaninov: II. zongoraverseny
c-moll op.18

Franz Schubert: C-dúr szimfónia (IX.) D.944

Lovro Pogorelich – zongora

Kocsis Zoltán – karmester

2012. május 19. szombat, 19.30

Szergej Rachmaninov: III. zongoraverseny
d-moll, op.30

Johannes Brahms: II. szimfónia D-dúr, op.73

Boris Berezovsky – zongora

Kocsis Zoltán – karmester

Helyszín: Művészetek Palotája
Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Információk és jegyek: www.filharmonikusok.hu
Kövessen minket a Facebook oldalon!

Fenntartónk: NEFMI
További támogatóink:

Média partnereink:

Rugalmas zenekaroké a jövő

Új ügyvezető igazgató a BFZ-nél

Január 1-jétől Stefan Englert váltotta Körner Tamást a Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ) ügyvezető igazgatói székében. A német szakember a Schleswig-Holstein-i Ünnepi Játékoknál és a Bambergi Szimfonikusoknál szerzett tapasztalatait kamatoztatja a magyar együttesnél. Stefan Englert terveiről, feladatairól, vállalásairól, valamint a zenekar különleges Bach-Bruckner programjáról is nyilatkozott lapunknak.

Stefan Englert elsősorban a zenekar stratégiai tervének megvalósításáért, valamint a szervezet működtetéséért lesz felelős. Helyettese, a korábban a Hungarofest Non-profit Kft. alá tartozó Klassz Zenei Iroda vezetőjeként komoly érdemeket szerzett Erdődy Orsolya pedig a zenekar hazai tevékenységét és kapcsolatait gondozza. Stefan Englert a Hamburgi Egyetem filozófiai karán végezte tanulmányait; 1999-től dolgozott a Schleswig-Holstein-i Zenei Fesztiválnál – 2002-től az ott működő Zenekari Akadémia vezetőjeként –, 2009-ben pedig a Bambergi Szimfonikusok menedzserének nevezték ki. A Budapesti Fesztiválzenekar nevét természetesen régóta ismeri, s úgy fogalmaz, „ez a világ egyik élvonalbeli szimfonikus együttese.” Fischer Ivánnal akkor ismerték meg egymást személyesen, amikor 2007-ben a Schleswig-Holstein-i Zenei Fesztiválon magyar témájú programsorozatot szerveztek, és Fischer Iván is vezényelte a fesztivál zenekarát. Amikor elkezdtek keresni Körner Tamás utódját, telefonon felhívta őt Fischer Iván. Éppen mindketten Rio de Janeiróban tartózkodtak – Englert a bambergi zenekar színeiben –, s ott találkoztak. „Egyedülálló sikertörténet a Fesztiválzenekaré, amely az egyik legkeresettebb együttes a világon – mondja –, ezért is örültem a felkérésnek. Ugyanakkor tudom, hogy állandó veszélyt jelent a zenekar működésére a gazdasági helyzetből adódó bizonytalanság, de engem a világszínvonal vonzott ide. Fő célom, hogy azokban a külföldi országokban, városokban, amelyekben a zenekar ismert és jegyzett, baráti köröket hozzunk létre, és azok révén bővítsük támogatóink körét. Körner Tamás kiterjedt hálózatot hozott létre külföldön – például az Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában, Ausztriában léteznek már baráti körök. A külföldi vendégszereplések nagyszere-

Forrás: BFZ

rűen működnek: nem ismerek még egy Amerikán kívüli zenekart, amely háromszor lépett volna fel egy év alatt New Yorkban. A turnék azonban sokba kerülnek, nincs rajtuk haszon; Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban például rendkívül alacsony a fellépti díj. A következő néhány év legfontosabb feladatai között szerepel, hogy más országokban is alakítsunk baráti köröket, növelve a zenekar támogatóinak taborát. Például amiben én sokat tudok segíteni, az a zenekar bevezetése a jelentős német koncertpiacra. Másik fő feladatom, hogy a már meglévő kapcsolatrendszerben rejlő valamennyi lehetőséget kiaknázzuk.”

Az ügyvezető igazgató egy izgalmas művészi vállalkozásról is beszámol. A zenekar Bach és Bruckner elnevezésű műsorában egy Bach-kantátát és egy Bruckner-szimfóniát szólaltat meg. A március elején Nyugat-Európában is bemutatott, majd Magyarországra hazaérkező produkció első részében korabeli barokk hangszereken, a másodikban modern hangszereken játszanak a muzikusok – ez a zenekarok specializálódásának korában egyedülálló. „Ez a rugalmasság a Fesztiválzenekar egyik legnagyobb erőssége, az együttesel szinte bármit meg lehet valósítani – mondja Stefan Englert. – Fischer Iván érdeme, hogy ennek a lehetőségét az utóbbi években kidolgozta. Németországban például a zenekarok jól támogatottak, de nem ilyen rugalmasak; minden megy a megszokott kerékvágásban, változtatni azonban nagyon nehéz. Én is osztom Fischer Iván nézetét: a rugalmas zenekaroké a jövő.”

A Budapesti Fesztiválzenekar honlapja, a próbákat élőben közvetítő videócsatornával: www.bfz.hu

Az orosz zene újrafelfedezése

A Concerto Budapest Richter-bérlete

A Concerto Budapest hangversenyein a már befutott sztárok mellett olyan fiatal tehetségek is fellépnek, akik a világban már letették a névjegyüket, a magyar közönség előtt azonban ismeretlenek. Ők a zenekar tematikus bérleteiben láthatók-hallhatók, például tavasszal a Richter-bérlet estjein. Ennek a sorozatnak az a célja, hogy jelentős előadóművészek révén az orosz zenei tradíció jelenjen meg benne. A részletekről Keller András zeneigazgatót kérdeztük.

A zeneigazgató fontosnak tartja, hogy a bérletek tematikusak legyenek. Richter-bérlet tavaly is volt, ebben az orosz zene remekeit mutatják be, és Keller András ma már úgy érzi, a sorozat jövőre is érdemes a folytatásra. Egyrészt azért, mert ez a repertoár kimeríthetetlen, másrészt a közönség is nagyon szereti – ezt az elmúlt évad mutatja, amikor a Művészetek Palotájában pótszékeznünk kellett. Az idei bérlet decemberi első koncertjére az orosz előadók egyik

A Concerto Budapest első tavaszi vendégzölistája, Kirill Gerstein

legnagyobbját, Vadim Repint hívták meg, februárban pedig egy nagy tehetségű fiatal zongoraművésznőt, Anna Vinnitskayát mutatták be a közönségnek. (Tavaly Khatia Buniatishvilit fedezték fel, aki máris nemzetközi karriert futott be.)

Az együttes tavaszi első koncertjét (március 6.) Kocsis Zoltán, a zenekar első vendégkarmestere dirigálta; ezen egy kuriózum, Csajkovszkij Manfréd-szimfóniája is elhangzott. „Kocsis Zoltántól általában olyan műsort kérek – mondja Keller András –, ami izgalmas, és számára is kihívást jelent. Ősszel például Schumann nagyon ritkán játszott kantátáját, Az éden és a périt vezényelte a Karajan-bérletünkben, amelynek műsoraiban a német zene a domináns. A márciusi 6-ai koncerten szintén egy különleges tehetség, Kirill Gerstein játszott velünk, Rahmanyinov monumentális d-moll zongoraversenyében. A harmadik koncerten (április 28.) Baráti Kristóf a vendégünk, Prokofjev D-dúr hegedűversenyében, a Művészetek Palotája Szimfonikus Felfedezések című sorozatában. Lesz egy bemutató is: Zombola Péter Sosztakovics előtt tisztelgő Kamaraszimfóniáját szólaltatjuk meg, a második részben pedig Sosztakovics Tizedik szimfóniáját. Ez számomra azért kedves mű, mert amikor főiskolásként az ÁHZ fiatal koncertmestere lettem, valamennyi műsorra tűzött Sosztakovics-szimfónia előadásában részt vehettem. Ezek között is emlékezetes számomra az egyik első koncertemen az akkor még teljesen ismeretlen Mariss Janssonnal való találkozás.” A Richter-bérlet utolsó estjén, május 10-én Medveczky Ádám, a zenekar egykori művészeti vezetője dirigál; a zenekarból sokan vele kezdték a pályájukat. A második felidőben Csajkovszkij VI. szimfóniáját hallhatjuk, az elsőben pedig Sosztakovics I. hegedűversenyét Maxim Fedotovval. Nemrégiben Krzysztof Penderecki vezényletével szerepelt a Concerto Budapest a moszkvai Kremlben, ahol a szerző hegedűversenyét is Fedotovval adták elő.

A zeneigazgató szól még a Szereti ön Beethoven? sorozatról, ami kísérleti koncertműfaj, és amelynek tavasszal két estjét tartják. „Nagyon örülök a közös vállalkozásnak, ami a Művészetek Palotája, a Zeneakadémia és a Concerto Budapest együttműködésében valósul meg – folytatja a zeneigazgató. – Nagyszerű házigazda, közönség- és zenekalauz, Batta András vezeti a műsort, aki olyan előadói készséggel és könnyedséggel rendelkezik, ami párját ritkítja. Az eddigi két koncert nagyon hosszú, háromórás volt, de a közönség pissenés nélkül figyelte, hogyan boncolgatjuk a zene-műveket. Április 6-i, nagypénteki műsorunk a Szenvedés és megváltás címet viseli, a májusi 5-i idei utolsó est középpontjában Beethoven kései vonósnégyesei állnak. A koncerteken mindig szerepeltünk fiatal zeneakadémista tehetségeket, mert az egyedülálló sorozatnak egyszerre célja az ismeretterjesztés és a tehetségkutató. Közös álmunk, hogy a Szereti Ön... sorozat klasszikus zenei mozgalommá nője ki magát.”

A Concerto Budapest honlapja:

www.concertobudapest.hu

Prekonceptiók nélkül

A Budafoki Dohnányi Zenekar kortárs zenei missziója

Aharon Harlap, Orbán György, Selmeczi György, Szabados György, Tallér Zsófia, Tiszai Péter, Vajda János – csak néhány név azon kortárs zeneszerzők közül, akiknek műveit a közel-múltban műsorra tűzte a Budafoki Dohnányi Zenekar (BDZ). Az együttes olykor szerzői lemezt, szerzői estet is szentel egy-egy alkotónak – aligha van még egy magyar szimfonikus zenekar, amely ilyen nagy energiákat fordítana a mai zene és a közönség közötti szakadék áthidalására.

„Ha jól emlékszem, a Magnificat volt az első, amit először megszólaltattak tőlem Hollerung Gábor együttese. Azóta többször is műsorra tűzték, sőt arra a Hungaroton-albumra is rákerült, amelyet kizárólag az én műveimnek szenteltek – mondja Vajda János. – A Szent Péter meg a zsoldosokat az akkor Hollerung Gábor vezette Honvéd Művészegyüttesnek írtam; a Változatok ajánlása ugyan nem a Dohnányi Zenekarnak szól, de szintén többször játszották. Last Minute Tour című kompozícióm már az ő felkérésükre született, 2009-ben mutatták be. Egy kortárs zeneszerző oratorikus műveinek előadására nem állnak sorban a szimfonikus zenekarok, tehát hihetetlenül inspiráló és fontos – manapság különösen –, ha egy zenekar és karnagya késznek mutatkozik ilyen kísérletekbe bocsátkozni. Inspiráló az is, hogy a BDZ tagjai főként fiatalok; jól viselik azokat a megpróbáltatásokat, amelyek elé egy-egy modern partitúra állítja őket – nem várnak meg a sar-

BEMUTATÓK SŰRŰJÉBEN

Az idei évad különösen sok ősbemutatót hozott a Budafoki Dohnányi Zenekar számára. Aharon Harlap Concertóját az Olasz Intézetben adták elő januárban. A nagy feltűnést keltett színházi munkáiról és népszerű ifjúsági műveiről is ismert Tallér Zsófia Harsónaversenyét szintén a BDZ mutatta be tavaly októberben. A zenekar nyitottságára jellemző, hogy a befutott zeneszerzők mellett például az építészmérnökből lett komponista, Orbán György és Vajda János tanítványa, Tiszai Péter darabját is bemutatta 2011 novemberében – nagy sikerrel. Szintén ebben az évadban tűzték műsorra Orbán György *Rorate coeli* című nagyszabású oratóriumát, illetve Veronai variációit. Fontos közreműködői voltak a tavaly elhunyt zeneszerző-zongoraművész, Szabados György emlékére rendezett októberi estnek is.

Forrás: Gramofon-archív

kon.... Ahogyan a műveimet játsszák, kifinomult ízlésre vall, s fontos, hogy pályájuk elején álló szerzők alkotásait is műsorra tűzik, nem csak ilyen kopott szőrűekét, mint amilyen én vagyok. Nem hiszem, hogy van még egy hazai zenekar, amely a BDZ-nél többet tesz a kortárs zene életben tartásáért. Óriásit fejlődtek a kilencvenes évek óta. Ha csak a saját darabjaim előadására gondolok, döbbenetes a különbség, hogy most hogyan szólal meg egy kompozícióm, és hogyan szólalt meg tizenöt évvel ezelőtt. Nem csak én mondom ezt; kollegáim, akiknek darabját játszották, áradoztak, milyen magas színvonalú interpretációt hallottak.”

Selmeczi György februári – hatvanadik születésnapja alkalmából rendezett – szerzői estjéből is kivette a részét a BDZ. A Művészetek Palotájában a Kodály Zoltán kalandjait, az Operetkát és A függő várost szólaltatták meg. „Lett volna más választásom is zenekarok terén – mondja Selmeczi György –, de két okból is a Dohnányi mellett döntöttem. Az egyik a magas technikai színvonal, amellyel képesek a legbonyolultabb zenei struktúrákat is megszólaltatni. A másik a nyitottság, amelynek köszönhetően prekonceptiók nélkül közelítenek az újabb zenékhez is. És mivel a zenei jelen legalább annyira a zenetörténet része, mint a zenei múlt – a jelen alatt a 20. század második felét és a 21. század zenéjét értem –, ezért az újabb zenékben szerzett tapasztalataik jótékonyan hatnak a hagyományos repertoár előadói gyakorlatára is. Ennek a jelentőségét felismerték, és szakbarbárságtól mentesen képesek a zenetörténet bármely korszakában keletkezett alkotásokat frissességgel megjeleníteni, életre kelteni.” ■

A Budafoki Dohnányi Zenekar honlapja

www.bdz.hu

Az év legkedvesebb muzsikusai

Miller Gárdai Viktória és Murin Jaroszláv elismerése

A hagyományoknak megfelelően, a közönség szavazatai alapján 2011-ben is egy nő és egy férfi muzsikusnak adták át a Pannon Filharmonikusok a közönségdíjat. Ezúttal a fuvolaművész Miller Gárdai Viktória és a brácsaművész Murin Jaroszláv kapta az Év legkedvesebb muzsikusa címet.

Miller Gárdai Viktória Kecskeméten, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában szerezte meg a szakmai alapokat, onnan került a pécsi főiskolára, Barth Istvánhoz, aki már akkor emblematikus személyisége volt a zenekarnak. Amikor Barth 1998-ban nyugdíjba ment, Viktória az ő helyét foglalta el. Mint mondja, tapasztalt és széles körben tisztelt muzsikus után keletkezett űrt kellett betöltenie, ő pedig akkor még fiatal pályakezdő volt. Annyira, hogy ekkor végezte el a Zeneakadémia kiegészítő tagozatát, megszerezve az egyetemi diplomát. „2001-ben hat évre külföldre mentem, és ott képeztem magam tovább – folytatja a szólófuvolás –, közben két gyereket neveltem. A hágai királyi konzervatórium mesterképzésében vettem részt,

amelynek keretében a Concertgebouw Zenekar, illetve a hágai Residentie Orkest első fuvolistájától tanulhattam. Hat év után jöttem haza – jó döntés volt, és hálás vagyok, hogy visszafogadott a zenekar. A díj, amely nem szakmai, hanem inkább szimpátiadíj, nagy megtiszteltetés. Azért is örültem neki, mert őszinte gesztus a közönségtől, és mert nő lévén szép nyakékkal jár együtt. Amikor az ember viseli, büszke rá, és nem felejt el soha, milyen alkalomból kapta.” A zenekar tavaszi programjáról Miller Gárdai Viktória elmondta: nagyon szereti a zenekari repertoár franciás vonulatát. A májusi MüPa-beli francia esten akad számára bőven tenivaló, de ez a zenei világ

Miller Gárdai Viktória

Murin Jaroszláv

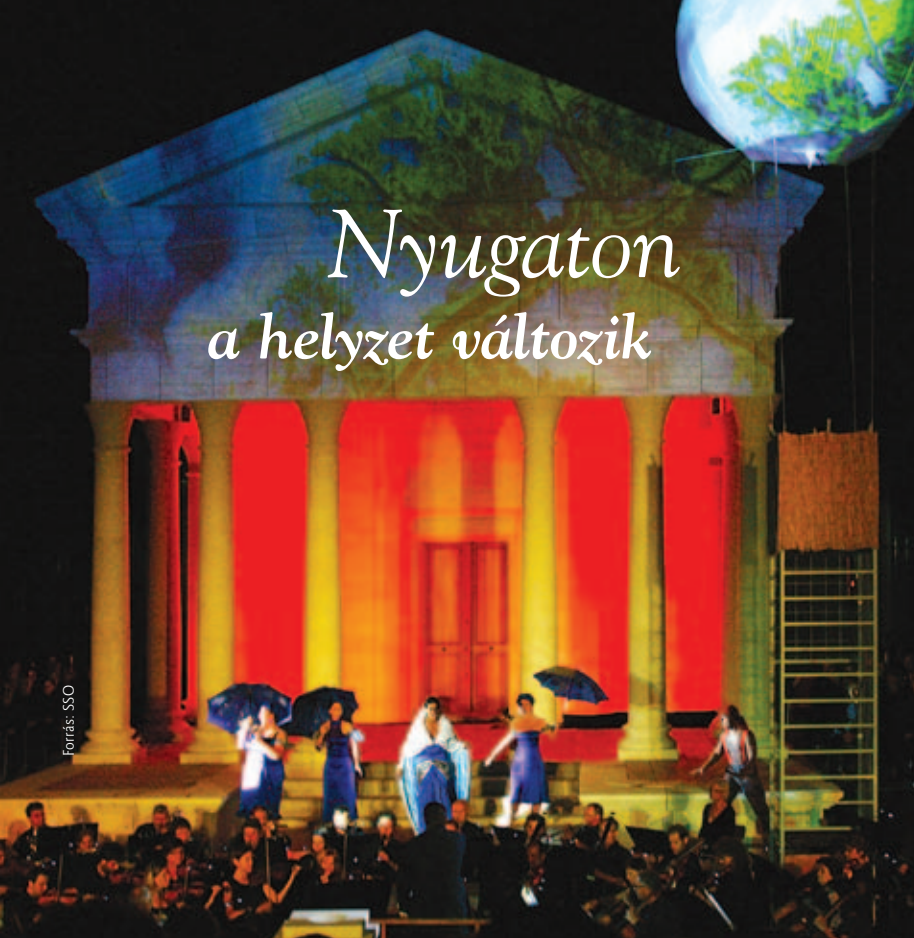
Forrás: PFZ

nem ismeretlen számára: Dutilleux, akinek két alkotását is megszólaltatják, ismert fuvolás szerző, Debussy A tenger címen ismert három szimfonikus vázlata pedig egyik kedvence. Üdvözlí Bogányi Tibor személyét, mert „nagy húzóereje van, igényesebb munkára kényszerít, mint ami eddig volt – mondja. – Pár évig egy osztályba jártunk Kecskeméten. Nagy a várakozás – három évre választottuk meg vezető karmesterünknek.”

A férfi díjazott, Murin Jaroszláv az ukrajnai Lembergben született. Felesége kárpátaljai magyar; először Debrecenbe költöztek, és az ottani zenekarban találtak maguknak helyet. Jaroszláv viszont már akkor is gyakran lépett fel szólolistaként: a pécsi zenekarral és egy német karmesterrel 1998-ban több hangversenyt adott. Akkor ismerkedett meg a pécsi együttesrel; nagyon megtetszett neki a légkör és a magas művészi színvonal, ezért feleségével úgy döntöttek, hogy átköltöznek a baranyai megyeszékhelyre. A zenekar a próbajáték után szívesen vette fel a muzsikust, aki ma már szólamvezető szólóbrácsás, felesége pedig a második hegedű szólamban játszik. „Nagy élmény volt a Művészetek Palotájában és a pécsi Nemzeti Színházban Bartók Brácsaversenyét szólolistaként eljátszani – mondja. – Nem a hagyományos, Serly Tibor-féle verzióban játszottuk a művet, hanem a Bartók Péter és Nelson Dellamaggiore kiadásában megjelent kottából. A zenekari munka mellett fontos számomra a szólista tevékenység is: tavaly, ötvenedik születésnapom alkalmából orgonakíséretes estet adtam a Pécsi Bazilikában Szamosi Szabolccsal. A gyárvárosi templomban pedig a Pannon Filharmonikusok kísérték, Vass András vezényelt, és a műsoron Johann Christian Bach c-moll brácsaversenye is szerepelt, amelyet még tizenhat évesen tanultam Ukrajnában, és azóta is kedves darabom.” Szólamvezetői feladatáról elmondja: fontos a gyors reagáló képesség, hiszen egy koncerten sokszor gyorsan kell döntenie, a háta mögött ülőket pedig „egyben kell tartani”. Bogányi Tibor szerződését ő is támogatta, mondván „jó karmester és jó ember; pozitív hozzáállása pedig csak a zenekar javára válik.” ■

A Pannon Filharmonikusok honlapja:

www.pfz.hu

Nyugaton a helyzet változik

Forrás: SSO

Mozart remekműve. A varázsfuvola előadása a 2011-es Iseumi Nyári Játékokon

esett egymilliárd forintot. Így jutotunk el oda, hogy a megyei önkormányzatnak – habár joga lehetett volna – nem volt lehetősége minket fenntartani, és nem is tud pályázni erre a keretre. A költségvetési törvény 6. számú melléklete kimondja, hogy azon megyei jogú városok pályázhatnak egy 1,7 milliárdos összegre, amelyek átvállalnak olyan könyvtárat vagy előadóegyettest, amely 2011-ben még megyei fenntartású volt. Szombathely város vezetése reméli, hogy a kiesett megyei támogatást pótolni tudja – ebben a reményben vállalta át január 18-i közgyűlésén a szimfonikus zenekar fenntartását, január 1-jétől, visszamenőleges hatállyal.”

A mai zenekar jogelőde pontosan fél évszázada, 1962-ben alakult. A Savaria Szimfonikusok fontos szereplői az Európában egyedülálló Bartók Fesztiválnak és Szemináriumnak, az Iseumi Nyári Játékok sorozatának – amely 1964 óta a város egyik védjegye –, de Szombathelyről indult a Magyar Televízió Kar-mesterversenye is, illetve ma már évi ötven ifjúsági hangversenyt ad a zenekar a régióban, bérleti sorozatai mellett. „Olyan kényszerhelyzet alakult tehát ki – folytatja az igazgató –, amelyben vagy meghozza a város ezt a döntést, vagy veszélybe kerül a létünk, és az eddig létrehozott számos érték. Tudni kell ugyanakkor, hogy az ország egyik

Az utóbbi évtizedek legnagyobb szervezeti változását élte – és éli – át a Savaria Szimfonikus Zenekar: januártól megyei fenntartású intézményből városi fenntartásúvá vált. A részletekről Mérei Tamás igazgatót, művészeti vezetőt kérdeztük. Bár cikkünk ezúttal nem elsősorban zenéről, hanem közigazgatási és gazdasági intézkedésekről szól, biztosak vagyunk benne, hogy a téma a Gramofont olvasó, hangversenyre járó zenebarátok számára is fontos.

„A közelmúltban született konszolidációs törvény értelmében a megyei önkormányzatok által működtetett intézmények fenntartását a kormányhivatalok alá delegálja az államigazgatás – mondja Mérei Tamás. – A Vas Megyei Önkormányzat huszonkilenc intézményt tartott fent, ebből kettő előadó-művészeti együttes: egy bábszínház és a zenekar. (A Savaria Szimfonikus Zenekar egyébként az egyetlen vidéki együttes az országban, amely megyei fenntartásúként működött.) A törvény elfogadása előtti utolsó pillanatokban azonban kiderült, hogy előadóművészeti együttesekre nem terjed ki a hatálya, illetve az is kiderült, hogy összesen kilenc intézmény van az országban, amely megyei fenntartású, ezek között az egyetlen szimfonikus zenekar a Savaria. Réthelyi Miklós miniszter úr Fekete Pétert, a Békés Megyei Jókai Színház igazgatóját bízta meg azzal, hogy szervezze meg ennek a kilenc intézménynek a megyei jogú városokhoz átkerülését. Átvállalási szándékát valamennyi város vezetése kinyilvánította – hozzátéve, hogy egyedül nem tudja vállalni a kiesett támogatás pótlását. A miniszteri biztosnak ezért az is feladata lett, hogy megpróbálja előteremteti a megyéktől származó, most ki-

legnehezebb anyagi helyzetben levő városa Szombathely, tehát az, hogy ebben a helyzetben átvállalt minket, minden bizonnyal azt jelzi, hogy folytatni tudjuk az eddig végzett komoly szakmai munkát.”

2013-tól változik az előadó-művészeti törvény is. Új besorolások jönnek: lesz nemzeti és lesz kiemelt előadó-művészeti együttes kategória. Mérei Tamás bízik abban, hogy azon hat vidéki zenekar egyikeként, amelyek évtizedek óta regionális szerepkört is betöltenek, nemzeti kategóriába sorolják a Savariát is. „2013-tól a nominális fenntartói támogatás helyett várhatóan a létszám határozza majd meg legnagyobb mértékben a minisztériumi támogatás mértékét – mondja. – Ezért szeretném a zenekart tíz fővel bővíteni. A tavaly újraindult iseumi opera-előadásokra alapozva is szeretnénk, ha Szombathely – vagy ahogyan nevezni szokták: a Nyugat királynője – arculatának hosszú távon meghatározója lenne a zenekar. ■

A Savaria Szimfonikus Zenekar honlapja:
www.sso.hu

Forrás: Kodály Filharmónia Debrecen

Izgalmas kombinációk a Kodály Filharmóniánál

A megújult honlap csak a felszín – a jól működő bérletezési rendszer, a telt házas koncertek, a kortárs és klasszikus szerzők műveiből összeállított, színvonalas műsorok mind azt mutatják: a Kodály Filharmónia néven működő két együttes, a Kodály Filharmónikusok és a Kodály Kórus Debrecen dinamikusan fejlődik. A pénz sajnos itt is kevesebb, de az utóbbi években kidolgozott magasabb minőségi igényeket nem kell alábbadni. Sőt.

Debrecenben most már kiválóan működik a bérletezési rendszer: a Somogyi-Tóth Dániel által vezetett Kodály Filharmónia egyedül végzi ezt a munkát, az eddigi párhuzamosságokat kiiktatták. A Filharmónia Kelet-Magyarországgal sikerült olyan együttműködést kötni, amely felszámolta az eddigi rossz rendszert; egy 250 ezres város nem bír el hat bérletet egymás mellett. Előfordult például, hogy egyik nap Vásáry Tamás, másnap Kocsis Zoltán, harmadik nap Bogányi Gergely zongorázott Debrecenben – tudjuk meg Pad Zoltántól, a Debreceni Kodály Kórus karnagyától. Ma már minden koncert telt házas, holott a koncertek száma nem változott a korábbiakhoz képest; csak logikusabban építettük fel az évadot – mondja.

„Változatos repertoárt lehet játszani. Megpróbáljuk azt az elvet követni, hogy kortárs művek is elhangozzanak, és úgy tűnik, ezt meg is tudjuk valósítani. Ugyanakkor műsorra kell tűzni olyan alkotásokat is, amelyeket a közönség ismer és vár. Jó példa e műsorszerkesztési elvre karácsonyi koncertünk, amelyen egy Telemann-trombitaverseny után Vajda János Magnificatja hangzott el, majd karácsonyi énekek feldolgozásai következtek.” A kórus a tavalyi Liszt-évhez igazítva alakította a cappella műsorát, amelyekből januártól decemberig három koncertet adott – Liszt és kortársai, Liszt és mesterei, Liszt és tanítványai címmel –, két külföldi karnaggal, Liszt szinte minden a cappella és orgonakíséretes művét megszólaltatva. Ebből a sorozatból szeretnének hagyományt teremteni. A prog-

Pad Zoltán és a Kodály Kórus – tavaly hatvannégy koncerten léptek színpadra

ramban 2012-ben hangsúlyosan lesznek jelen a Kodály-művek, hiszen névadójuk 130 éve született. Az alapító okirat azonban kimondja, a mindenkori kortárs zeneművek előadása, bemutatása is a Kodály Kórus feladata kell hogy legyen. Ennek szellemében ötvözik műsoraikban a klasszikus szerzők muzsikáit a kortársakéval vagy a 20. századiakéval, izgalmas kombinációkban. A két évente megrendezett debreceni Bartók Nemzetközi Kórusverseny rezidens együtteseként idén is ők jegyzik a nyitókoncertet. A város ezúttal is rendelt új műveket négy-öt magyar szerzőtől, ami a jelenlegi gazdasági helyzetben óriási fegyvertény. Több évtizedes hagyomány, hogy ezeket a Kodály Kórus mutatja be a kórusverseny nyitóestjén, amelyet internetes és rádióközvetítésen keresztül is több ezer érdeklődő kísér figyelemmel világszerte.

„A kórus országos tényező: az infrastrukturális és logisztikai nehézségek ellenére az egész országban jelen vagyunk – folytatja Pad Zoltán karnagy. Tavaly hatvannégy hangversenyt adtunk, ami óriási szám, hiszen ez több mint egy fellépést jelent hetente; koncertjeink hatvan százaléka a cappella, azaz hangszerkíséret nélküli műsor. Keresett a kórus, sok helyre hívnak bennünket. Az idei év azért némi aggodalomra ad okot: tavaly januárban már alig tudtunk betervezni több koncertet, most viszont szellősebb a naptárunk – úgy érzem, most fogyott el a pénz a kultúrára. Tavaly szlovéniai turnén jártunk – külföldi fellépéseinken elsősorban magyar műveket éneklünk, hiszen ezek a mieink, ezeket beszéljük anyanyelvi szinten. A kórus 48 tagú; státuszcsökkentésről nincs szó, de a támogatás minden évben változik. Eddig mindig tudtunk úgy gazdálkodni, hogy senkit ne kelljen elküldeni. Ez az a létszám, ami alatt már lehetetlen vállalkásunkat teljesíteni: az ország egyetlen vidéki hivatásos énekkaraként biztosítani az oratorikus és a cappella művek színvonalas jelenlétét Debrecenben és a régióban. ■

A Kodály Filharmónia megújult honlapja és tavaszi koncertjei:
www.kodalyfilharmonia.hu

FODOR GÉZA: MI SZÓL A LEMEZEN?

Operafelvételek Monteverditől Mozartig
Typotex Kiadó, 332 oldal

Miért revelatív Harnoncourt 1970-es években felvett Monteverdi-ciklusa? Mitől oly érzéki és csábító Maria Ewing amerikai származású énekesnő Poppea-alkítása? Érdemes-e a hatalmas operarepertoár megismeréséhez szükséges végtelen idő és életünk végességének feloldhatatlan ellentéte ismeretében Liszt fiatalkori Don Sanche című operafelvételeire mégis időt szánni, s ha igen, miért? Ehhez hasonló kérdéseket is felvet és megválaszol az a Typotex Kiadó gondozásában három kötetre tervezett gyűjteményes kiadás, amely a 2008-ban elhunyt Fodor Géza operakritikáit adja közre. Várady Szabolcs szerkesztő körültekintő és gondos rendezési elve szerint a recenziók az operák keletkezési sorrendjét követik, tehát az első kötetben a Monteverdi-operáktól Liszt fentebb említett egyetlen operájáig ível az írások sora; a harmadik kötetben lesz majd olvasható a Puccini- és Richard Strauss-operák felvételeinek elemzése. Az első rész Fodor 1986–2008 között – a Hifi Magazinban (a későbbi Hifi Mozaikban), a Muzsikában, az Élet és Irodalomban, valamint a Beszélőben – megjelent kritikáit tartalmazza. Fodor eszmefuttatásai mindenekelőtt a zenéből, a pillanattal elszálló, éppen ezért szavakkal nehezen körülírható és meglehetősen szubjektív zenei

teljesítmények értékeléséből indulnak ki. Rajongását meggyőzően magyarázza, világosan megfogalmazza, hogy számára mitől jó az adott előadás, de felvállalja azt is, hogy ráirányítsa az olvasó figyelmét a kevésbé sikerült teljesítményekre – úgy, hogy tanulni lehessen belőle. A kiadvány azonban korántsem csupán operakritikák sorozata. Fodor – mint az operák olykor igencsak szövevényes világának idegenvezetője – nemcsak rámutat a fontos dolgokra, hanem értelmez, magyaráz és indokol is, mit érdemes, hogyan érdemes hallgatni. Lenyűgöző lexikai tudással hozza közelebb az olvasóhoz az adott opera korpét; rávilágít a zene és színpad dramaturgiájának első látásra bonyolult – ám érvelését megismerve mégis kézenfekvő – összefüggéseire is. Részletes diszkográfia és jól szerkesztett,

informatív név- és tárgymutató teszi a kötetet még áttekinthetőbbé és praktikusabbá. Hasznos útmutató azoknak, akik az opera-CD-k és -DVD-k dömpingjében a legértékesebbeket keresik.

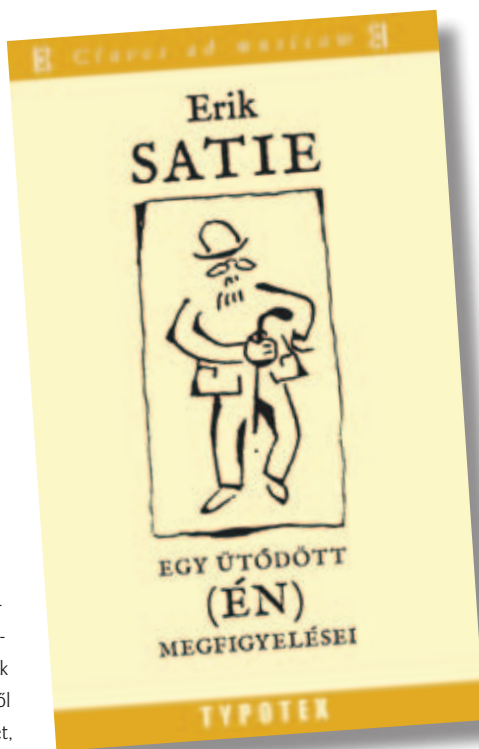
Kovács Ilona

ERIK SATIE:

EGY ÜTÖDÖTT (ÉN) MEGFIGYELÉSEI

Typotex Kiadó, 208 oldal

A belső címlapon olvasható, hogy fordította és az előszót írta: Várkonyi Benedek. Továbblapozva megtudjuk, hogy mely kiadás alapján készült – a válogatás. Válogatást kapunk tehát kézhez, de a válogatónak sem személye, sem szempontjai nem ismeretesek. Aligha várható el attól, aki az érdeklődést felkeltő cím hatására elolvassa a könyvet, hogy fáradtságot nem kímélően utánajárjon az „előzményeknek”. Márpedig korántsem mindegy, hogy Satie ezeket a töredékeket milyen szándékkal vetette papírra: magamagának vagy gondolatait megosztandó, rendszeresen kommentálta-e élete tapasztalatait vagy alkalmyszerűen, s főképp, lehet-e tudni, mikorról származnak a zsörtölődések, fullánkok. Azért lenne fontos ez, hogy jelentőségüket tekintve „nagyságrendileg” el tudjuk helyezni a rövid írásokat. Mert ha nem többről van szó, mint hogy így adta ki magából a mérget, bosszankodást, sokkal kisebb jelentőséget kell tulajdonítanunk nekik, mint ha kényszeresen fordult a türelmes papírhoz. Beszámozott csillagok emelkedő számsorrendben való összekötésével megjelenik valamilyen alak (tárgy) kontúrja. Minél több pontot kötünk össze, an-

nál részletezőbben rajzolódik ki a figura. Satie különösképp szép számmal kapunk adalékokat, de továbbra is rejtőzködő marad az „én”, aki tudatosan épített csigaházat külsőségekből. Aki ismert már különcöt vagy akár csak furá figurát életében, megtapasztalta, hogy szinte lehetetlen adekvát megfejtesét adni egyéniségének, érzés- és gondolatvilágának. A töredékes, odavetett, elhallgatásuktól súlyos megjegyzések önmagukban könnyen félreérthetőek – főleg a környezet ismerete nélkül. A leggondosabb fordítás sem tud abban segíteni, hogy mindig biztosan tudjuk, Satie mikor gondol komolyan valamit, s mikor ironikus. Egy gyakran visszatérő megállapításáról azonban bizvást állíthatjuk, hogy fontosnak tartotta: a Művészetben nincs Igazság. Az előszó afféle stílárius bevezető, előkészíti az olvasót Satie stílusára. Olyan nyitányra emlékeztet, amely előlegezi a következő opera főbb motívumait, olyannyira előrevetítve az eseményeket, hogy már-már felesleges az egész mű meghallgatása. Várkonyi Be-

nedek tanulmánya azt a tanulságot eredményezi, amelyhez a könyvecske elolvasását követően is eljutnánk – frappánsan megfogalmazva, informatív adatokkal gazdagítva.

Fittler Katalin

A hangversenyek közreműködői:

Fazil Say, Grigorij Szokolov, Jevgenyij Kiszin, Jevgenyij Koroljov, David Fray, Igor Levit,
Ránki Dezső, Bogányi Gergely, Vásáry Tamás, Jandó Jenő, Várjon Dénes, Farkas Gábor, ifj. Balázs János,
Borbély László, Fülel Balázs, Lajkó István (zongora), Hrachya Avanesyan, Szabadi Vilmos, Baráti Kristóf,
Kelemen Barnabás (hegedű), Letizia Belmondo, Vigh Andrea (hárfa), Drahos Béla (fuvola), Budapesti Vonósok

Művészetek Palotája, Festetics Palota (Budapest),
Bartók Emlékház, Gödöllői Királyi Kastély
2012/2013

„MVM Koncertek – A Zongora” a Művészetek Palotájában

Fazil Say – 2012. április 11. (szerda), 19.30, **Bogányi Gergely** – 2012. április 26. (csütörtök), 19.30
Jevgenyij Koroljov – 2012. november 7. (szerda), 19.30, **David Fray** – 2013. január 13. (vasárnap), 19.30
Ránki Dezső – 2013. február 4. (hétfő), 19.30, **Bogányi Gergely** – 2013. február 26. (kedd), 19.30
Grigorij Szokolov – 2013. április 10. (szerda), 19.30, **Jevgenyij Kiszin** – 2013. szeptember 16. (hétfő), 19.30

Fazil Say

Grigorij Szokolov

Jevgenyij Kiszin

Az „MVM Koncertek” valamennyi hangversenyére 10% kedvezménnyel lehet jegyeket vásárolni,
ha közvetlenül a jakobikoncert@gmail.com e-mail címen rendelik meg jegyeiket.

Látogasson el honlapunkra:

www.jakobikoncert.hu

Koncertek világsztárokkal, kedvezmények a gyerekekkel érkezőknek!

Kérjük, jelentkezzen be a fenti e-mail címen, ha szeretne hírlevelet kapni a 33 hangversenyről.

A hangverseny együttműködő partnere:

magyar villamos művek

STRAVINSKY ZENEKARI MŰVEI

Tavaszi áldozat, A tűzmadár – szvit, Scherzo a la Russe, Tango No. 72
Budapesti Fesztiválzenekar, Fischer Iván

★★★★★

A Budapesti Fesztiválzenekar töretlenül őrzi elért magas színvonalát, és csiszol, finomít teljesítményén. Ennek tanúsága új Stravinsky-lemezük is. Lehet meglepni a sokszor lemezre vett Tavaszi áldozattal? Úgy, hogy az előadás inkább alapos, semmint szakadár? A CD szerint lehet. Épp Fischer Ivánnak és együttesének való darab ez, hiszen csak nagyon alapos felkészüléssel adható elő megfelelőképpen – amikor az egyes zenekari tagok szólista-szintben teljesítenek. Fischer interpretációja finom felbontású: sikerült megragadnia a mű sejtelmes, archetipusos világát, az erők mélységben mozgását, így a bontakozó alaphang-részek lassú morajlásukban is izgalmasak, látszat-egyensúlyukban is feszültséggel teljes haladásúak. A hangzás kerüli az élességet, a zenekartól megszokott puhaság e mű előadásában is megjelenik; persze a sikolyszerű, kemény, durva részek megfelelően kiemelkednek. Hogy ez objektív vagy szubjektív előadás-e, nem tudnám megmondani, mert mindkettő. Mindenesetre nem boulezzi hűvösséggel objektív. Azt is hallani vélem benne, ami Fischer Iván Schubert-előadásait teszi naggyá: hogy jól megéri a dallamok szépségét. Schubert és Stravinsky? Ráadásul a Tavaszi áldozat? Ebben a tekintetben igen, hiszen a Sacre tele van jól kibontható dallammal, harmóniával. A tűzmadár-szvit jó példa a romantikusabb hangzás keretek közt tartott, kontrollált kifejezésére. A lemezt a Scherzo a la Russe szerzői zenekari letétje és a Tango No. 72 Felix Guenther hangszerelte, a szerző által jóváhagyott verziója követi. Más világ, mint a balettek, ugyanakkor érdekes, hiszen orosz és amerikai tánc egymás után – és mennyire más táncok, mint a hajdani pogány rítus.

Zay Balázs

Channel Classics – Karsay és Társa
 CCSSA32112

LISZT BICENTENÁRIUMI ALBUM

Rohmann Imre, Fejérvári Zoltán, Schöck Atala,
Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok

●●●●●

A Rohmann Imre vezényelte Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok CD-jével a Liszt-bicenténium egyik legizgalmasabb korongját veheti kézbe az életmű különlegességei iránt érdeklődő. Az előadók a Liszt-életmű olyan sötét zugaiba világítottak be, ahol nemcsak a port és a pókhálót kellett letörölni, hanem alkalmasint restaurálni is kellett. A restaurátor Rohmann Imre volt, aki egy, a mester életében nyilvánosan soha elő nem adott hangszeres szoltárt, a befejezetlenül hagyott De profundist varázsolta újjá, s ebben a formában világpremierként hallható a lemezen. A többi mű sem tartozik a Liszt-oeuvre gyakran játszott repertoárdarabjai közé. Pedig tanulságos és hasznos végigjárni azt a lemez kínálta képzeletbeli időutazást, ami Liszt Ferenc minden fontos korszakából felidéz egy-egy kompozíciót. Ámulatba ejtő például az 1833–1840 között érlelődő, zongorára és vonószenekarra írott Malediction szenvedélyessége, lélektani eredetisége, Fejérvári Zoltán ihletett előadásában. Az idősebbik Dumas Johanna a máglyán című költeményének zenekari dalként feldolgozott változatában megragadó a mű drámaisága, az egyszerű leány elhivatottságának ábrázolása, melyhez nagyban hozzájárul Schöck Atala érzékletes, szuggesztív tolmácsolása. Azzal is szembesülhetünk, hogy mennyire más arcát mutatja egy zongoraműként ismert kompozíció zenekari átírtában: ezúttal a szerző által készített 5. magyar rapszódia és a kései korszakot reprezentáló, Liszt által jóváhagyott átírt, az Angelus a Zarándokévek-sorozat harmadik kötetéből. Az eddigi Liszt-kép a CD-t meghallgatva jóval árnyaltabb lesz, amiben e művek közkinccsé tételével Rohmann és a zenekar elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Kovács Ilona

Hungaroton
 HCD 32801

SCHUMANN:

III. (RAJNAI) ÉS I. SZIMFÓNIA

Norddeutsche Kammerphilharmonie Bremen,
Paavo Järvi

●●●●●

A Norddeutsche Kammerphilharmonie Bremen élenjáró zenekarrá avanszált az utóbbi években – ezt mutatja korábbi példák után ez a lemez is. Paavo Järvi Schumann III. és I. szimfóniáját – ez a sorrend a korongon – vette fel. Stílusa elsőre szikár, aztán azt látjuk, hogy tökélyre törekvő, majd azt, hogy igen érdekes. Järvi erénye a térben és időben arányos összkép megteremtése. A hangzás modern, mivel minden túlzottan romantikus ballaszttól mentes. S ez Schumann gyakran – szerintem tévesen – kritizált, ám kétségkívül sajátos hangszerelése mellett külön érdem, hiszen szépen regisztrezett, inkább puhára állított orgona hangjára emlékeztető interpretációt eredményez. Ez némiképp Franck d-moll szimfóniáját idézi fel, amely nagyon orgonaszerű. Az alapvető dimenziók harmóniájára való törekvés közepette olykor egyéni megoldást is halunk. Ilyen az I. szimfónia I. tételének eleje, mely vetekszik Bernstein tüzes bécsi olvasatával. Kiegyensúlyozottabb annál, de drámai töltésű, és a kezdet utáni kibontakozáskor a leeső véghangok kiemelése egészen egyéni jelleget kölcsönöz a zenének. Ehhez hasonló, mikor a harmónián belül maradvá ugyan, de kiemelkedik egy-egy mellékes szólam. Paavo Järvi remekül fogja össze az együttest, s az eredmény azért is becsülendő, mert a schumanni hangszerelés erőnyit mutatja fel – jelesül a harmonikusságot, ami visszamegy Mendelssohnra, onnan Beethovenre, onnan pedig Mozarthra. Ez a schumanni, Paavo Järvi-féle romantika nem túlradó, hanem határig menő, de azon belül egyenletesen elosztva feltöltött és intenzív. Reméljük, hogy követi a másik két szimfónia bejátszása is.

Zay Balázs

RCA Red Seal – Sony
 88697964312

Alapítva:
PANNON 1811
FILHARMONIKUSOK

a Művészetek Palotája
Bartók Béla Hangversenytermében

2012. április 21., szombat 19.30h

Brahms: Tragikus nyitány
Sosztakovics: I. hegedűverseny
Brahms: I. szimfónia (c-moll)
Vezényel: Olari Elts
Közreműködik: Baráti Kristóf – hegedű

Baráti Kristóf

Olari Elts

2012. május 11., péntek 19.30h

Dutilleux: Danse fantastique (Fantasztikus tánc)
Dutilleux: Tout un monde lointain
(Egész távoli világ) - csellóverseny
Debussy: A tenger
Ravel: Bolero
Vezényel: Bogányi Tibor
Közreműködik: Perényi Miklós – gordonka

Perényi Miklós

Bogányi Tibor

www.pfz.hu

Jegyek kaphatók a jegymester.hu webáruházban,
a Művészetek Palotájában és a Ticket Expressz jegyirodában országwide.

Hallgasson Ránk!

Bérletakció 2012-2013

Bérletfoglalás:

a bérlettel rendelkezők részére: **2012. március 19-28-ig**
a fennmaradó helyekre: **2012. március 29 - április 4-ig**

Telefonon: 06-1/322-1488, 09:30-12 óráig
interneten: www.bdz.hu 0-24 óráig

Bérletvásárlás:

2012. április 14. szombat 10:00-13:00
Klauzál Gábor Budafok-Tétény Művelődési Központ

2012. április 16-20-ig

Hétfő, Csütörtök 14:00-18:00, Kedd, Szerda, Péntek 9:00-12:00;
Művészeti Titkárság, 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b.

BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

További információ, részletes bérletprogram:

www.bdz.hu

A zenekar tevékenységét támogatják: Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata
Nemzeti Kulturális Alap

**II. „NAGY” FRIGYES:
HÉT FUVOLASZONÁTA**

**Mary Oleskiewicz, David Schulenberg,
Máté Balázs** ●●●●●

Képzelnék el egy barokk-kori királyi udvartartást, ahol olyan mesterek fordulnak meg időről időre, mint J. S. és C. P. E. Bach, Agricola, Hasse. Ahol az uralkodó maga is kiváló muzsikus, Quantz mester hatásos közreműködésével fejleszti fuvolajátékát és zeneszerzői képességeit. Képzelnék el, hogy Frigyes király a saját zenetermében ad családtagjainak és barátainak házi koncerteket, amelyeken saját fuvolaszonátái közül is felhangzik néhány. A kiadvány készítői arra vállalkoztak, hogy a nagytiszteletű uralkodóhoz méltóan, historikus szemlélettel készítik el felvételüket. Így tehát a Quantz által, Frigyes király számára készített fuvola egy másolatán játszik a kiváló virtuóz, nemzetközi barokk-zenei versenyeken diadalmaskodó Mary Oleskiewicz. A királyi Sanssouci zeneteremben akkoriban használt Silbermann fortepiano másolatán David Schulenberg, egy Stradivari nyomán készült csellón Máté Balázs játssza a continuo-szólómat. A három kiváló muzsikus a hangszereken és a játékmódon, hangoláson túl a helyszínben is autentikus kívánt lenni – olyannyira, hogy a magát Sanssouci-t választották helyszínül. Zeneszerzőként Frigyes király stílusa igen megkapó: akkordkezelése kifinomult, érzékeny, gyakran direkt váltásokkal tűzdelt, fuvola-szólómai változatosak, hiszen az egyik pillanatban bársonyos, érzéki, légies melódiákkal kényeztet, a következőben pedig már bonyolult technikai megoldásokban bővelkedő frázisokat mutat be. A trió kiválóan játszik, hangzásképpük harmonikus, kiegyensúlyozott, a continuo finom színekkel egészíti ki a játékosan könnyed fuvola-szólómat. Az improvizatív megoldások kidolgozottsága tekintetében is mindhárom tanúbizonyságát adják zenei intelligenciájuknak.

Kozma Gábor

Hungaroton
HCD 32698

DRUSCHETZKY: DIVERTIMENTÓK

**Varga Gábor, Csalló Roland, Salamon György,
Rolla János, Szűcs Máté, Várdai István** ●●●●○

Változnak az idők, változnak az emberek – napjainkban igencsak érezteti hatását a gyorsuló idő. Túrelmetlenebbek vagyunk, legalábbis másként bánunk az idővel, mint a régi korok embere. Az ingerküszöb is megváltozott, ami a kedvelt műfajok terjedelmén is megfigyelhető, s azon is, hogy mennyi ideig köti le a figyelmünket valami – jelen esetben a három basszektürt által létrehozható hangzásvilág. Főként az úgynevezett kismesterek műfaji összkiadás-jellegű (vagyis azonos apparátusra szánt) felvételei azok, amelyek nem kedveznek a végighallgatásnak. Az ilyen jellegű felvételekből mazsolázni érdemes, egy-egy darabot kiválasztani – cseppet a tengerből. Mert a figyelmi grafikon hamar leesik, s az érdeklődő azon veszi észre magát, hogy már régóta nem követi a zenét. Ugyanakkor nem tagadható, hogy háttérzenének kellemesek az olyan téteلفűzerek, amelyeknél nem kell attól félni, hogy hirtelen valami váratlan fordulat következik be. (A finom nűanszok észrevételére kisebb mennyiség az ideális.) Elemző hallgatással sok apró, érdekes felfedezés tehető ezekben a darabokban – nagy mennyiségben való alkalmazásuk viszont zsongító hatást eredményez. A hangszínek különlegesség tetszetős, az előadók mesterei hangszerüknek. De nem tagadható: belezsibbadva e hangkulisszába, igazi felüdülést jelent a Klarinétkvartett. Nem azért, mert értékesebb vagy jobb darab, hanem mert hangzását tekintve „valami más”. Aki végighallgatta a három divertimentóba sorolt 24 triót, mindenképp megérdemli ezt a kissé eltérő hangzásképet. De ismerve a mondást, miszerint jóból is megárt a sok – érdemes részletekben hallgatni a korongot.

Fittler Katalin

Hungaroton
HCD 32694

J. CHR. BACH: MISSA DA REQUIEM

**RIAS Kammerchor,
Akademie für Alte Musik Berlin,
Hans-Christoph Rademann** ●●●●●

Johann Sebastian Bach fiai közül egyedül a legfiatalabbnak, Johann Christiannak adódott lehetősége arra, hogy Itáliában képezhesse tovább magát. Az ott töltött időt jól kihasználta (véltetően Padre Martininél is tanult Bolognában), és sok tekintetben olaszabbá vált maguknál az olaszoknál. Az ifjú német komponista 1757-ben katolizált, ugyanebben az évben komponált Requiemje és Miserereje pedig kvintesszenciáját adja annak, amit a korabeli itáliai eszményképekből elsajátított és beolvasztott saját zeneszerzői eszköztárába. A 22 éves Bach-fiú gyászmiséjében nem a teljes Requiem-szöveget zenésítette meg, hanem csak az Introitust, a Kyriét és a Dies irae-t. Minden bizonnyal Padre Martininél hatását mutatja a Kyrie szigorú polifóniája; az új lakóhelynek, Milánónak szól a hódolat a mű elején, a basszusban felhangzó ambrózián dallammal – és a velenceiektől származhat a Dies irae kétkórusos, felkelgető írásmódja. A szerző nem tagadta meg az apai örökséget sem: az első két tételhez képest modernebb hangvételű Dies irae kettősűfűjé Johann Sebastian szellemében fogant, és e mű rangját emeli, hogy az egyházi alkotásokat tekintve a Dies irae négy nagy kórusoszlópa között hallható az ifjú Bach egyetlen énekkvartett-tétele. A CD-n felhangzó másik kompozíció, a Miserere áriáinak hangvétele a pár évvel később Londonban sikeressé váló operaszerző-Bachot is megsejteti. A különböző zeneszerzői technikák együttélése miatt mind a Requiem, mind a Miserere magas követelményeket támaszt a szólistákkal, együttesekkel szemben, ám a lemez valamennyi muzsikus magabiztosan veszi az akadályokat. Ilyen előadást hallva érthetővé válik, miért lelkesedett annyira a milánói közönség Johann Christian Bach műveitért.

Kovács Ilona

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902098

AZ ITÁLIAI ZENE RENESZÁNSZA

Claire College, Kings College, Gabrieli Consort & Players, Taverner Consort, Choir & Players

Nem szeretem különösebben a részletekből készített kompilációkat, de ez igazán szép bevezetés az itáliai reneszánsz zenébe, a londoni National Gallery képeivel illusztrálva. A címe persze csalóka. Minek is a reneszánsz? Leonardóhoz illik a talány; a borító Sziklás madonnáról való angyal-előzményeit Verocchio képein látjuk. A lemez a hajdani itáliai zene előadásának reneszánszát is mutatja, hiszen Sir David Willcocks, Timothy Brown, Paul McCreesh és Andrew Parrott a karmesterek. Így felsejlik az interpretáció fejlődése, ami könnyen párhuzamba vonható a reneszánsz festészettel és zene bontakozásának útjával. A későbbi képek Bronzínóval már a manierizmust, Tintorettoval a barokk előszelét idézik. Monteverdi Vesperása az utóbbihoz közelít, s míg Willcocks és Brown interpretációi a sémák tökéletes megvalósítására összpontosítanak, modoruk a korábbi kompozíciós gyakorlathoz illik, Parrott gyakorlati az egyéni megformálás lehetőségével is. Ez a különbség a reneszánsz lényege, az individuális előtérbe lépése, ahogyan egykor kezdetét vette Giottóval. Ám az album nyújtotta kép nem teljes: a szakrálisra, a vokálisra összpontosít, nem tér ki a világra, a hangszeresre. Egy tripla albumban a brit Nemzeti Galéria képeihez teljes művek sorát is hozzá lehetett volna rendelni; bővebb szöveggel, kitérve piktúra, muzsika, valamint – ha egyszer már ez a cím – a reneszánsz zenei előadásmód párhuzamos útjaira. Továbbá el lehetett volna kerülni egy problémás faktort, az időbeli elcsúszást, ugyanis a reprodukált képek és zenék keletkezési ideje csak részben esik egybe. E problémák ellenére is szép összeállítás, mely kimagaslik a pusztán piaci szempontok alapján létrehozott kompilációk sorából.

Zay Balázs

EMI Classics
88789 2

SOMETHING ALMOST BEING SAID

Simone Dinnerstein – zongora

Úgy, mint Gould. Nem úgy, mint Gould. Öt éve a Goldberg-variációkból készített, maga finanszírozta felvételét elküldte a Telarcnak, akik kiadták, és Simone Dinnerstein egy csapásra ismert lett vele, akárcsak fél évszázaddal előbb nagy kanadai elődje. Most a Sony-nál készített lemezt, részben ugyancsak a lipcsei mester műveiből. A címe: Valami majdnem kimondva. A II. és az I. partita, köztük pedig Schubert, az op. 90-es impromptu-széria. Nagyon jó lemez, le a kalappal. Finom játék, általában mérsékelt tempók, nyugodt, decensen éneklő megközelítés. Nem „gouldias” semmi. A szólamok erős egymásra vonatkoztatása helyett általában a jobb kéz szólama élvez elsőbbséget. Én inkább a Schubert-dalok liszti átírataiból válogattam volna a két Bach-mű közé, mert az impromptuk nagyobb lélegzetűek és nagyobb kiemelkedésűek, de így legalább élesen eltér a középrész. A tuttiknál Dinnerstein kicsit sematikusabb, ezzel viszont meghagyja a tiszta formákat a sodrás ellenében. A divatos tematikus albumok közül messze kimagaslik ez, hiszen végig csodásan hozza azt, amit a szerzők majdnem kimondanak, finoman megénekelnek, ami egyszerre kristálytiszta, ugyanakkor művészi és tündén illanó, szavakkal ki nem mondható, csak a művészet eszközeivel közelíthető. Vannak az I. partitának és Schubert darabjainak talán kevésbé megnyerő kis szakaszai is, de ezekért bőven kárpótolnak a következő pillanatok, melyekhez elvezettek. A hangzás is kiváló, egészen közelről halljuk a hangszert, s megéri: közel vagyunk ahhoz, amit Bach, Schubert és Dinnerstein majdnem kimond. A Bach-előadás közelebb van Samuil Feinberg stílusához, jelentősége pedig Gouldéhoz. Tán még tetszene is Gouldnak, végtére is jól kimunkált stúdiófelvétel.

Zay Balázs

Sony Classical
88697969852

KLASSZIKUS CD-AJÁNLAT

WARNER CLASSICS, NONESUCH

THE COMPLETE BACH EDITION
ÖSSZKIADÁS 153 CD + 1 DVD

Nikolaus Harnoncourt, Gustav Leonhardt
Ton Koopman, Alan Curtis, Scott Ross, Glen Wilson,
Zuzana Růžicková, Olivier Baumont, Andreas Staier,
Frans Brüggen, Jean-Pierre Rampal, Herbert Tachezi
Warner Classics 2564664202

Bournemouth
Szimfonikus
Zenekar
JOSÉ
SEREBRIER

CD
Warner Classics
2564666562

DVOŘÁK: VII. szimfónia, VIII. szláv tánc,
Scherzo capriccioso, V prírodé

KRONOS
QUARTET

CD
Nonesuch
7559796279

VLADIMIR MARTYNOV
The Beatitudes, Der Abschied,
Schubert-Quintet

Chopin, Liszt
Hindemith
Csajkovszkij
Schumann
Muszorgszkij
Rachmanninov

10 CD
Warner Classics
2564664684

BORIS BEREZOVSKY
THE TELDEC RECORDINGS

Magyarországon terjeszti az mTon Kft.
www.magneoton.hu
www.warnerclassics.com
www.nonesuch.com
www.kronosquartet.org

FRANCIA IMPRESSZIÓK

Saint-Saëns, Franck és Ravel művei

Joshua Bell – hegedű,

Jeremy Denk – zongora

Francia impressziók helyett én a La Belle Epoque címet adtam volna Joshua Bell és Jeremy Denk lemezének. Par excellence impresszionista zene nincs rajta, viszont átfogja a korszak francia zenéjét. Saint-Saëns I. szonátája az igazán nagy ihlet távollétében született: kissé klisészerű, de pazar alkotás, így igazi belle époque zene. Ezt César Franck részben azonos, részben ellentétes jellegű Szonátája követi: abszolút nagyromantika, ezáltal nagy ihlettel. Végül Ravel Szonátája zárja a lemezt, mely csodálatos folytatás, hiszen szoros tematikus kapcsolat fűzi I. tételét Franck Szonátájának zárótételéhez. Ravel darabjának könnyed textúrája az impresszionizmusé, feldolgozásmódja azonban modern. A szép korszak mulását reprezentálja, a modern örvendős felülkerekedését, az impresszionizmus, az expresszionizmus térhódítását, ám együtt mindazzal a széteséssel, tragikummal, ami mögöttük van. Ravel mástól is idéz: a II. tételben Gershwin Summertime-jára épít, à la La Valse. Formai tökély, s az eredeti lazaság helyett merev szerkesztettség, bár igazi hangulatfestés is egyben. Bell és Denk játéka abszolút belle époque-szerű: kicsit édeskés, feszültség helyett harmóniát sugárzó, sima, fényes, egyáltalán nem drámai. Joshua Bell olyan jó hegedűs, hogy ez pusztán sajátosság nála, nem pedig hátrány. Denk precízen, lágyan, kicsit pianínószerűen, némiképp alárendelt pozícióban zongorázik, ami a szalonok világához ugyancsak jól illik. Bell játéka sem impresszionisztikus: nincs benne illó, hanem inkább illó, nincs benne fuvallat, hanem nyugodt, egyforma szél. Keresetlen egyszerűség, egyértelműség: így gondolták hajdanán. Technikailag is kiválóan sikerült lemez.

Zay Balázs

Sony Classical
886978918222

DVOŘÁK:

CSELLŐVERSENY, SZIMFONIKUS MŰVEK

Zuill Bailey, Indianapolis Symphony

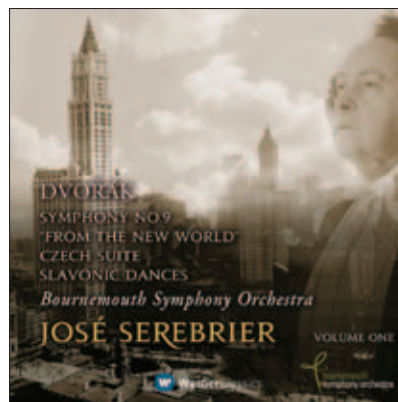
Orchestra, Jun Märkl

Aki szereti a meséket, az érdekes történeteket, és szeretné mindezeket jó adag nemzeti romantikával fűszerezett programzeneként meghallgatni, annak feltétlenül ajánlott az Indianapolisi Szimfonikus Zenekar legújabb lemeze. A kissé fantáziátlan külsejű CD-borító mögött ugyanis igazi kincsekre bukkan a hallgató: majdnem másfél órán keresztül maga Antonín Dvořák, a csehek nagy romantikusa mesél 1891–1896 között keletkezett kompozícióival. Mindjárt a nyitódarab, a h-moll gordongravitúra (op. 104) a zeneszerző életének legféltettebb titkaiba enged betekintést. Dvořák hároméves amerikai tartózkodása vége felé – Csellőversenyén dolgozva – értesült sógornője súlyos betegségéről. A hír annál is inkább felkavarta, mert – még házassága előtt – későbbi felesége nővérebe volt először szerelmes (úgy, mint egykor Mozart). Az évek során eltemetett régi érzelmek a hír hallatán utat törtek maguknak. Ez magyarázza a lassú tétel zokogását, ugyanitt a sógornő kedvenc Dvořák-dalának idézetét és a versenymű rendhagyó befejezését is. Az általában szokásos, látványos cadenza helyett a szólóhangszer és a hegedű elhaló párbeszéde zárja a kompozíciót. A lemezen két zenekari darab is hallható: A víziember (op. 107) című, sötét hangulatú szimfonikus költemény története a cseh népmesék világába kalauzol, A természetben (op. 91) című nyitány pedig a komponista mérhetetlen természet-szeretetének zenei megfogalmazása. Zuill Bailey nagyszerű csellista, játéka érzéki szépségű, könnyed és hajlékony, hű kifejezője a kompozíció bensőséges költőiségének. A lemez élő hangverseny rögzítése, ami – s ez sok mindent elárul Jun Märkl és zenekara professzionizmusáról – csak a lemezkiérő füzetet olvasva válik ismertté a hallgató számára.

Kovács Ilona

Telarc – Karsay és Társa
TEL3292702

DVOŘÁK: IX. SZIMFÓNIA, CSEH SZVIT, KÉT SZLÁV TÁNC

Bournemouth-i Szimfonikus Zenekar,

José Serebrier

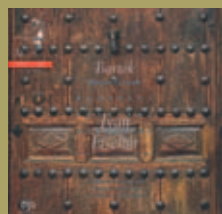
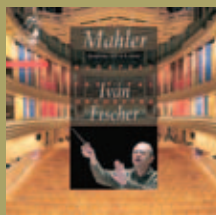
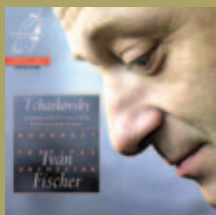

Öröm ilyen inséges időkben új teljes szimfónia-sorozat indulásáról hallani. A zeneszerző és karmester José Serebrier az Új világ szimfóniával nyitja Dvořák-sorozatát a Bournemouth-i Szimfonikus Zenekar élén. A mű előadása kezdetben nem túl meggyőző, nem különösebben finomak a hangsúlyok, a vonósok után durva a fűvósbelépés – bár nem annyira, mint James Levine bejátszásán a Drezdai Állami Zenekarral. A lassú tételből is hiányolom az egyéni hangulatfestést. Ám idővel javul a kép, fordul a kocka. A harmadik tételre Serebrier nemcsak lassult, hanem mélyült is. A tétel előadása átlagon felüli, szépen domborítja a szólóhangszeret. A negyedik tétel interpretációja ugyancsak jeles. A mű számos közkedvelt előadása igen gyors irammal nyitja a tételt, ami a főtémának nem tesz jót. Serebrier szépen kijátssza ezt a részt, s később is tartja az interpretáció intenzitását. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a Bournemouth-i Szimfonikus Zenekar játéka nem kristálytisza, olyan „meglehetősen jónak” mondható csak, ami a felvétel tisztasága mellett zavaró, hiszen kiütöznek a gyengések. A Cseh szvit előadása kiváló, ezt a művet Serebrier nagyon jól érzi, adekvátnan ragadja meg az egyes tételek karakterét. A korong első és utolsó helyén egy-egy Szláv tánc csendül fel, melyekben bizony erősen érződik a kevésbé differenciált zenekari hangzás. Serebrier a színek mestere, ám zenekara e pillanatban nem elég finom e téren. Mihez is mérjük a lemezt? Az Új világ szimfóniáról vannak egészében jobb és főképpen szebb zenekari hangzású bejátszások, ám a komplett sorozatokat tekintve Serebrier még mindig jó eséllyel indul, hiszen a lemez javarészt a cseh zeneszerző alkotásainak finom érzékeléséről tanúsodik.

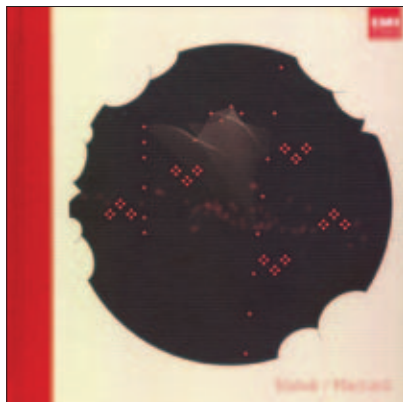
Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
0825646665631

Channel Classics

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

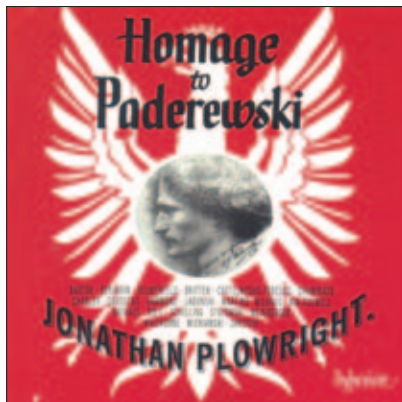
BOHUSLAV MARTINŰ:
ZONGORADARABOK
Michal Mašek

A Dohnányi-kortárs cseh Martinů zenéje (szemben a lengyel Szymanowskival) a szörványosan megjelölt felvételek ellenére valamiért máig nem képes divatba jönni. Az egyszeri előadások felfedezésein túl továbbra is az érdeklődés háttérben marad, dacára az életmű szép számú olyan darabjának, amelyek hálás Konzertstüccké válhatnának. Jelen album különböző zongoradarabokból ad válogatást. A húszas években írt etűdök remek miniatűrök, karakterdarabok, zavarbaejtően sokféle intonációban. Debussyt vastagon, Ravelt, Lisztet a második hullámban, Faurét, Albénizt, Satie-t pedig csak lenyelve, az ízek lecsengésekor érezzük ki ebből a zenei cuvée-ből, mely eképp kellemesen fogyasztható, bár többnyire nélkülözi azt a valamit, amit bonyolult szölvá testesnek mondanánk. Hogy Martinů nem volt gyakorló pianista, hamar észrevesszük; textúrái annál egyszerűbbek, mechanikusabbak, iskolásabbak. Mégis, van bennük valami igazán jó érzék a színek kikeveréséhez, ahhoz, ahogyan a figurációk közösen kiadnak vagy épp a hiányt körülrajzolva mutatnak fel egy harmóniát. Más világ az 1950-es években írt, Rudolf Serkinnek ajánlott Szonáta, melyben inkább Szkrjabin hatása érvényesül – abban a tekintetben legalábbis, ahogyan a hasonló fantáziával megírt, s hasonló terjedelmű forma elemei a tételben összeadódnak. Aggregált zene, a részek összege nem több önmagánál, s ezen az amúgy kiváló Michal Mašek sem tud segíteni. Hibátlan játékából talán épp azt hiányoljuk, ami nincs benne a partitúrában. Nagyobb bátorsággal, helyenként nagyobb agogikái és tempóbeli szabadságot megengedve talán nagyobb élményt jelentene ez a hiánypótló, tisztességes kiadvány. Az igényes kísérőfüzetet Martinů saját kezű rajzai teszik izgalmassá.

Szabó Barna

EMI Classics
5099902691626

HOMAGE TO PADEREWSKI
Jonathan Plowright – zongora

Feltehetően Ignacy Jan Paderewski halálának hetvenedik évfordulója adott apórot e felvételhez, amely egy másik jubileumi kiadványon alapul. 1891-ben került sor a jeles zongoraművész első amerikai koncertturnéjára – ennek fél évszázados évfordulója alkalmából szándékoztak megjelentetni egy albumot. A terv meg is valósult, de a művész 1941 júniusában bekövetkezett halála miatt módosult: in memoriam antológia lett. A magyar hallgató számára külön érdekesség, hogy Bartók-mű is szerepel benne: a Három magyar népdal (Sz. 66). Az 1942-ben megjelent kotta anyagát tartalmazza a felvétel, valamint József Wieniawski és Ernest Schelling egy-egy darabját. Joseph A. Herter informatív kísérőszövege értékes adatokat tartalmaz a szerzőkről, akik legtöbbször névről is alig ismeri az európai. Kiderül, közülük kik ismerték személyesen a sokak által politikai munkássága miatt is becsült Paderewskit. Akinek – bár zeneszerzői tevékenysége meg sem közelíti előadóművészetét –G-dúr menüettje rendkívüli népszerűségnek örvendett. Az elsősorban romantikus művek előadójaként elismert Jonathan Plowright tolmácsolásában a zongorairodalom kis fejezete kel hangzó életre: pillanatképek Amerikából, 1941-ből. A rövid karakterdarabok egyvégtében is hallgatható műsorra állnak össze. Plowright zsánerképeket formál hangulatos előadásukkal; mindegyikükben talál valami specifikusat. Játéka árnyalt, s amikor lehetősége van virtuozitása megcsillogtatására, alaposan kiaknázza a lehetőségeket. A hallgató, ha maga is zongorázik, azon veszi észre magát, hogy olyan szempontból is „osztályozza” a korong hallgatása során a darabokat, hogy melyik eljátszásához lenne kedve.

Fittler Katalin

Hyperion – Karsay és Társa
CDA 67903

VIVALDI: IL CIMENTO DELL'ARMONIA E DELL'INVENZIONE OP. 8
The Avison Ensemble, Pavlo Beznosiuk

A 18. század egyik legnagyszerűbb – mára teljesen elfeledett – brit zeneszerzőjéről, Charles Avisonról elnevezett historikus kamarazenekar hosszú ideje fontos szereplője az európai régizenei szcénának. Sikert arattak névadójuk teljes életművének lemezfelvételével, illetve az Avison-kortárs durhami komponista, John Garth csellóversenyének világpremierként való megjelentetésével. A skót audiofil kiadó, a Linn Records felkérésére ennél sokkal konvencionálisabb repertoár vesznék CD-re: a sort Händel op. 6 jelzésű concerto grossói nyitották, most pedig Vivaldi tizenkét hegedűversenyt tartalmazó ciklusa, az Il cimento dell'armonia e dell'invenzione (op. 8) jelent meg egy dupla albumon; Pavlo Beznosiuk szólójával és művészeti vezetésével. A Négy évszaktot is magában foglaló tizenkét versenymű igazán pompás muzsika, de már rengeteg kiváló lemezfelvétel készült belőle, ami akár is meg is kérdőjelezhetné a vállalkozás létjogosultságát. A Linn azonban megengedheti magának, hogy standard repertoárt dobjon piacra, mert a prémium kategóriás lemezjátszót vásárló, high end-megszállott közönséget a művészi minőség, a hangzás szépsége érdekli; nem akar feltétlenül valami ismeretlent hallani. Az Avison Ensemble projektje így kiszámítható siker, mert jól eltalált tempóival, pasztikus szólamvezetésével tökéletesen megfelel a célközönség elvárásainak.

Retkes Attila

Linn Records – Karsay és Társa
CKD 365

**JELMAGYARÁZAT
A KRITIKAI ROVATHOZ**

★★★★★

●●●●●

●●●●○

●●●○○

●●○○○

●○○○○

Remekmű

Kiváló

Jó

Átlagos

Elfogadható

Gyenge

harmonia mundi

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

SCHUBERT: A PISZTRÁNG
Moritzburg Festival Ensemble

Minden év augusztusában a nemzetközi zenei élet csillagai közül huszonötven gyűlnek össze a Drezda közelében lévő Moritzburgban, kamaramuzsikálni. A csellóművész Jan Vogler által életre hívott kamarazenei fesztivál sajátos atmoszféráját adja, hogy mindig van, ami „csak ott, csak akkor” hallható – no meg később hangfelvételen. Schubert híres Pisztránggötőse több muzsikusi fantáziáját megmozgatta – ennek eredménye is a korongra került. A kvintettet követően a dal sajátos apparátuson csendül fel (Jan Vogler – cselló, Janne Saksala – nagybőgő, Antti Siirala – zongora), majd az előadók (Lars Anders Tomter és Erik Sollid) speciális norvég pisztrángja következik brácsán és hardanger fidulán. Matthew Whittall Előéletét Antti Siirala zongorán tárlja, az utolsó ráadás pedig a Kékpisztráng, mely az előadók (Benjamin Schmid – hegedű, Stian Carstensen – harmonika) szerzeménye. E fajsúlyuk alapján ráadászámoknak minősülő darabok többsége a világzenei repertoárt is gazdagíthatja, mindegyikük virtuóz hangszerudást igényel, az eredeti dal ismerete nélkül is élvezhető, önmagában is szórakoztató. Ami a fő műsorszámot illeti: elhithető erejű produkcióknak tűnne – amennyiben koncertfelvétel lenne. Mivel jóval később (2011 márciusában) rögzítették a berlini Siemens Villában, elvárható lenne a Schubert-műnek méltán kijáró intonációs tisztaság. A lendület, a dinamizmus nem váltópénze a kontrollált és korrekt játéknak – akkor sem, ha a virtuozitás rendkívül imponáló. Megvan a veszélye annak, ha alkalmi társulásként állnak össze muzsikusok – bármennyire kiválóak is legyenek! Úgy tűnik, az összeszokott együttesek úgynevezett „kamarazenei érzékenysége” semmivel sem pótolható kategória.

Fittler Katalin

Sony Classical
88697892622

MOSONYI MIHÁLY:
HÁROM VONÓSNÉGYES

Festetics Vonósnégyes

Annak ellenére, hogy a zenetudomány a 19. századi magyar zeneszerzés egyik jeles képviselőjeként tartja számon Mosonyi Mihályt, a hazai előadói közélet szinte ismeretlenként kezeli a kompozitát. Éppen ezért igen üdvözlendő a Festetics Vonósnégyes legújabb kiadványa, amely a mester kvartettjeiből csemegéz. A zeneszerző hat vonósnégvest írt, melyek közül az első, második és ötödik szerepel a felvételen. Reméljük, hogy az előadók hamarosan teljesessé teszik az elkezdett sorozatot, mely így a világon elsőként mutatná be Mosonyi kvartett-repertoárját. A komponista stílusa igen izgalmas, mert egyfajta keveréke két korszaknak: formai szerkezetek és karakterek szempontjából még a klasszika irányelveit követi, dallami, strukturális, harmóniai kidolgozás szempontjából azonban a romantika felé hajlik. A stílus-fejlődés is nyomon követhető a lemezt hallgatva; az ötödik vonósnégyes egyszerre érettebb és letisztultabb elődeinél, az előadók is jobban érzik magukat ebben a közegben. A korai kvartettek apróbb hangszerelési nehézségei eltűnnek, helyettük lendületes, elegáns, invenciózus szövegmód válik jellemzővé, a már-már túlzottan klasszicizáló megoldások helyébe igazi romantikus témák lépnek. A Festetics Vonósnégyes játékmódja összességében jó, a stílusérzékről és magas technikai felkészültségről árulkodik; a kórhú hangszerek azonban a felvételen nem mindig kiegyenlítettek, nem eléggé harmonikusak. A hangzásképet a szélső szólamok uralkodják, s a belső szólamok a tutti állásokban is gyakran elsikkadnak. A hangszerek zengő tere nem elég gazdag, nem igazán felhangdús. Ezek a problémák azonban leginkább a felvétel körülményeinek tudhatóak be, az interpretáció minőségét csak kis mértékben befolyásolják.

Kozma Gábor

Hungaroton
HCD 32692

THE LISZT EXPERIENCE

A hanglemezkiadói „összeállítás-készítésnek” nincsenek kritériumai, szabályai – alkatától, ráhangoltságától függően ki-ki találhat a legátgondoltabb munkában is kifogásolnivalót. Az Experience-sorozat egy-egy szerzőnek a Warner-nél már megjelent felvételeiből általában a populáris műveit/műrészleteit népszerűsíti tovább. Maximum köznapi katarzist előidéző, különösebb odafigyelés nélkül élvezhető muzsikák sorjázna a két-lemezes albumokban. Ha ehhez képest sikerül meglepetést, örömet okozni, csak hálások lehetünk. Ez történt a Liszt-album esetében, amelynek első korongján boldogan fedezhettük fel Sebők György két felvételét: 1960-ban játszotta lemeze a Funérais-t és a Spanyol rapszodiát is. A második korong különleges élményét – a Bénédiction de Dieu dans la solitude bensőséges előadásáért – a nálunk kevésbé ismert François-René Duchâble-nak köszönhetjük. Az első CD afféle zongoristaparádé lehetne, ha több előadót vonultatna fel; így viszont Boris Berezovsky rajongói örülhetnek, amiért kedvencükkel több darabot is hallhatnak. A második rész programjában vokális műrészletek is helyet kaptak (a Missa choralis egy, illetve a Via crucis két tétele) – kiváltképp itt zavaró, hogy túl sűrűn sorjázna a muzsikák. Az egyik hangulat még le sem cseng, s máris egy másik veszi át a helyét. Ezúttal tehát „technikai okból” érdemes a készülők (vagyis a távirányító) közelében lenni, és személyre szabottan irányítani a hallgatnivalók sorát. A válogatás csaknem fél évszázad felvételeit öleli fel; a legkésőbbi 2008-ban készült, s ezen Farkas Gábor, az utóbbi évek Liszt-interpretátor felfedezettje játszik. Remélhetőleg az album tulajdonosai nemcsak a korongokat fogják hallgatni, hanem „beazonosítják” az előadókat is.

Fittler Katalin

Warner Classics – Magneoton
2564 67255-4

Az új zene iránytűje

Ötven éves a WERGO hanglemezkiadó

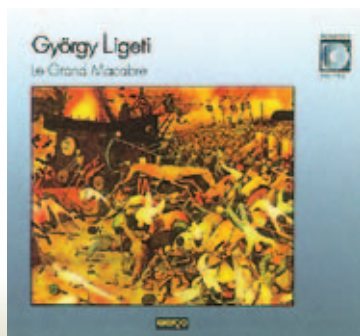
Az elmúlt ötven évben a WERGO hűséges maradt mottójához: „mennyiség helyett minőség”. Ezáltal vált lehetségessé, hogy a német hanglemezmarca – amely alapítójáról, WERNER GOLDSCHMIDTRŐL kapta nevét – komoly elismerést vívott ki magának a modern zene területén.

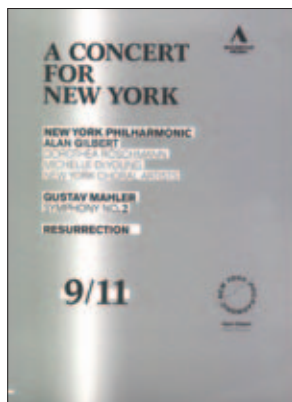
Első LP-jük (WER 60001 katalógusszámmal) 1962-ben jelent meg, és Arnold Schönberg kompozíciója, a Pierrot lunaire felvételét tartalmazta, Helga Pilarczyk és a párizsi Domaine musical együttes előadásában, Pierre Boulez vezényletével. Csaknem két évtizeddel a nemzetiszocializmus és a II. világháború korszaka után ez a műsorválasztás új és markáns esztétikai szándékok világos deklarációja volt. „A studio-reihe neuer Musik” elnevezésű – zenetudományi tanulmányokkal kísért – lemezsorozatnak is az volt a célja, hogy reflektorfénybe állítsa a náci Németországban betiltott modern szerzők – Schönberg, Stravinsky, Bartók és Hindemith – művészetét, illetve megismertesse a szélesebb közönséggel az újabb generációt: Boulez, Nono, Stockhausen, Ligeti, Kagel és Schnebel akotásait, amelyeket korábban csak avantgárd fesztiválok, speciális koncertsorozatok hallgatói ismerhettek. Bár a kiadó alapítói tudták, hogy a kortárs zene csak viszonylag szűk közönséghez juthat el, és üzletileg sohasem lesz nyereséges, mégis az volt a céljuk, hogy minél több kortárs kompozíciót hanglemezen is megörökítsenek. Ugyanez a cél vezérelte a nagymúltú német zeneműkiadó, a Schott vezetőit is, amikor 1967-ben a „studio-reihe” szakmai partnerei lettek, majd három évvel később megvásárolták a hanglemezkiadót.

Nehéz lenne felsorolni a WERGO elmúlt fél évszázadának sikeres kiadványait és projektjeit, így csupán ízelítőként következék néhány. 1964-ben jelent meg, s azóta folyamatosan forgalomban van Karlheinz Stockhausen Kontakte című műve, az ősbemutatón is játszó David Tudor és Christoph Caskel előadásában. Röviddel a kölni ősbemutató után a WERGO megjelentette Bernd Alois Zimmermann remekművét, A katonák című operát, amelyet Luigi Nono és Hans Werner Henze operái vagy éppen Terry Riley és Steve Reich korai minimalista művei követtek. A további WERGO-premierek között említést érdemel Karl Amadeus Hartmann nyolc szimfóniája; John Cage, Conlon Nancarrow vagy éppen Ligeti György számos alkotása. 2012-ben, a jubileum alkalmából Earle Brown legendás sorozata, a Contemporary Sound Series jelenik meg újra, 18 CD-n. A WERGO által megjelentetett kiadványok száma mára meghaladja a hatszázat, s ezzel jelentősen hozzájárul a kortárszenei repertoár fejlődéséhez; túlzás nélkül nevezhető a modern zene iránytűjének.

Az eddig említettek mellett a WERGO korunk speciális zenei áramlataihoz kapcsolódó sorozatokat is indított. Az ARS ACUSTICA kifejezetten rádióban való sugárzásra komponált zeneműveket tartalmaz; a DIGITAL MUSIC DIGITAL a komputeres zeneszerzés különböző irányzataival foglalkozik; az EDITION ZKM a Karlsruheban működő Művészeti és Médiatechnológiai Központ elektronikus zenei és multimédia-kiadványait mutatja be. A NATURAL SOUND természeti környezetünk hangjait és különböző állathangokat rögzít, míg a WELTMUSIK Afrika, Latin-Amerika és Ázsia zenekultúrájára fókuszál. Az 1986-ban, a Német Zenei Tanács közreműködésével indított Edition Zeitgenössische Musik keretében eddig több mint 80 CD-n dokumentálták fiatal német, illetve Németországban működő zeneszerzők tevékenységét.

A WERGO célja ma is változatlan: minél több minőségi kortárszenei kompozíciót szeretne lemezre venni. E cél elérését nem befolyásolja, hogy a különböző poszt-digitális technológiák hogyan változtatják meg a jövőben a zenehallgatási szokásokat és a fizikai hanghordozókat.

**CONCERT FOR NEW YORK
MAHLER: II. SZIMFÓNIA**

**New York-i Filharmonikusok, New York
Choral Artists, Alan Gilbert**

New York városában tavaly szeptember 11-én tragikus évforduló volt. Izgalmas, s egyszersmind találó darabot választott erre az alkalomra Alan Gilbert, hiszen Mahler II. szimfóniája – hol kimondva, hol kimondatlanul – a halál és feltámadás kérdésével foglalkozik. Komor kezdése, hol groteszk, hol lírai szakaszai után a feltámadásban teljesül be a mű koncepciója, mely így egyszerre drámai és dicsőséges. Mahler nyelvvezetét, burkolt üzenetét általában nem könnyű értelmezni. Ezúttal azonban nyilvánvaló, hogy Mahler zenéje – akármennyire is érzelmileg megterhelő élmény – a tragédia feldolgozását segíti. A koncertfelvétel mindenféle látványos megemlékező ceremóniától mentes, mindössze a karmester mond néhány szót a tíz évvel korábbi terrortámadásról, és a zenével kíván inkább kommunikálni; a DVD a bónusz-jelenetei között is csak két rövid interjút találunk. A koncert-produkció maga, illetve a felvétel minősége kiemelkedő, minden várakozást felülmúl. A zenekar kiváló játékát úgy rögzítették, hogy minden egyes pillanatban tökéletesen értsük a szólamokat, és a legapróbb szólisztikus pillanatokat is azonnal láthassuk. A távoli, teljes zenekart mutató képeken nem látunk a zenészek között kamerákat, mégis olyan kiválóak a közeli felvételek, hogy ott érezzük magunkat a színpadon. A zenekar játéka professzionális, a kórus produkciója is kiváló. Az énekes szólisták (Dorothea Röschmann szoprán és Michelle DeYoung mezzoszoprán) ettől egy fokkal elmaradnak, de a darab ívét, megkapó érzékenységet nem törik meg. A dirigens heves, látványos és kifejező gesztusai az Avery Fisher Hall hallgatóságára, valamint az előadást az épület előtt felállított kivetítőn követő ezrekre is nagy hatást gyakoroltak.

Kozma Gábor

Accentus Music
ACC 20241

MARTHA ARGERICH & MISCHA MAISKY

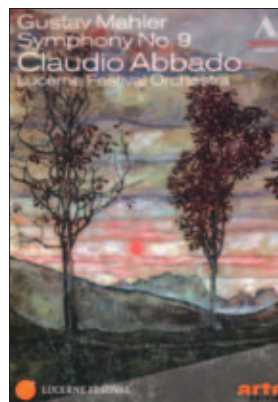
**Scsedrin, Franck, Dvořák és Sosztakovics
művei**

Ősbemutatót örökít meg a DVD: Rogyion Scsedrin Romantic Offering című kettősversenyének premierjét. A kompozíció a Luzerni Szimfonikus Zenekar felkérésére készült, s 2011-ben mutatták be Neeme Järvi vezényletével, Martha Argerich és Mischa Maisky szólójával. Ez volt a program súlypontja, de különlegességet ígért César Franck népszerű A-dúr szonátája is a két szólista tolmácsolásában. A foglalatot Dvorák Scherzo capricciosoja és Sosztakovics IX. szimfóniája jelentette. Koncertfelvételek láttán mindegyre bebizonyosodik Pernye András egykor eretneknek ható állítása, miszerint a zene vizuális művészet. Ezen a DVD-n remekeltek a felvételkészítők, segítve a hallgató tájékozódását a zenekari szólistákra való ráközelítéssel. A karmesteri műhelytitkokba is bepillantást engedtek, azokkal a pillanatokkal, amikor Järvi mozdulattal, gesztussal vagy épp arckifejezéssel készíti elő az új karaktert. Instrukciói olyannyira láttatóak, hogy önmagukban is meggyőző magyarázatát adják, miért oly nagyhatású a dirigens – vendégkarmesterként. A zenekari hangzás nem mindig felelt meg elvárásainak – nyilvánvaló, hogy az új mű alaposabb előkészítést igényelt, több energiát fektetett bele az együttes. Scsedrin – maga is képzett zongorista – igényes szólamot komponált mindkét szólistának. A kölcsönös megbecsülés is hozzájárulhatott az etalon-értékű interpretációhoz; a zeneszerző konkrétan Argerich és Maisky „testére” szabta a szólamokat – a világklasszisok pedig értékelték e gesztust. A premier nivós dokumentálása önmagában is megővja a művet megannyi kortárs darab rémétől, az elfeledettségől. Vélhetőleg sokan tudják a felvétel jóvoltából átélni a koncerttermi légkört, azt a szeretetteljes közeget, amely biztosította a mű kedvező fogadtatását.

Fittler Katalin

Accentus Music
ACC 20224

MAHLER: IX. SZIMFÓNIA

**Luzerni Fesztiválzenekar,
Claudio Abbado**

A technika áldásai közé tartozik, hogy a 2010-es Luzerni Fesztiválnak ez az estje rögzítésre kerülhetett. Claudio Abbado az általa 2003-ban életre hívott együttes élén felejthetetlen élményben részesíti hallgatóit. A dirigens a németalföldi festmények befelé forduló tekintetével az elképzelt hangzásra koncentrált, s valami hasonlóra készletti közönségét. Így a legnagyobb az élmény, mivel a tényleges látvány a részletekre terelne a figyelmet. Sok a közelkép – ám a hirtelen váltásoknál a titok nyitja épp abban rejlene, hogy a dirigens milyen késztsussal érte el a különleges színű hangzásokat. Felbecsülhetetlen értékű viszont a bónusz track, amelyben a nyitótétel folyamán a karmesterre irányul a kamera, s így még közvetlenebbül, felerősödvé érződik kisugárzása. A kísérőszövegben a Keserű szépség címet viselő írás azt az élményt is megosztja az olvasókkal, amelyet a próbafolyamat végigkísérése jelentett, s olvashatunk a Mahler zenéjéért, annak reneszánszáért oly intenzíven küzdő Willem Mengelbergéről, akinek értő partitúraolvasása Abbadorra is inspiráló hatással volt. Azért érdemel ez külön említést, mert része annak a szeretetteljes műgondnak, amellyel a Luzerni Fesztivál rangos eseményét – nemcsak dokumentáló szándékkal, hanem az élményt mind többekkel megosztandó – megörökítették. Felejthetetlen, ahogyan véget ér a mű – a felvétel nézője-hallgatója számára megszűnt a tér és az idő különbsége; olyan tudatállapotba kerül, hogy jelenidejüként, itt és most születőként éli végig a folyamatokat. És együtt marad mozdulatlanul sokáig a közönséggel, csendben, a fokozatosan kihunyó fényben. Lelkében még akkor is a kicsengés hatása alatt van, amikor a terem immár felszabadultan utat engedett a tetszésnyilvánításnak. Vagy inkább hálája kifejezésének? *Fittler Katalin*

Accentus Music
ACC 20214

Ismerje meg a jövő géniuszeit!

KLASSZ Tehetségek

Millenáris Teátrum
2012. április 13.
19 óra

ifj. Balázs János (zongora)
 P. Szabó Dániel (cimbalom)
In Medias Brass Quintet (rezfuvós együttes)
 Baráth Emőke (ének)
 Szegedi Csaba (ének)

Jegyek kaphatók márciustól a helyszínen és az Interticket hálózatán keresztül (jegy.hu): diák 600 Ft, felnőtt 1200 Ft

LATE NIGHT LISZT
 Horowitz, Barenboim,
 Arrau, Kempff,
 Clidat, Berman

A Liszt-évforduló alkalmából számtalan kiadvány látott napvilágot, a legváltozatosabb összeállításban. A Deutsche Grammophon lemeze az 1970-es és 1980-as évekből válogat felvételeket, az akkor épp pályájuk csúcán járó művészekről. Meglepő viszont, hogy e kiváló előadóktól nem a nagyszabású, drámai, súlyos műveket preferálja, hanem a lágyan andalító, légies és igen népszerű opusokat. A kiadvány eklektikus volta a hallgatói élményt nem befolyásolja – még akkor sem, hogy a művek mindenféle rendezettséget mellőzve sorakoznak rajta. Consolationokat és Szerelmi álmokat adnak egymás kezébe olyan kiválóságok, mint Horowitz, Barenboim és Arrau, s az egyetlen szervező elvéve maga a zeneszerző válik. A patinás előadói névsor garancia arra, hogy a legmagasabb színvonalú muzsikát kapjuk.

KG

Deutsche Grammophon – Universal
 477 9842

LISZT:
ZENEKARI MŰVEK
 Rotterdami
 Filharmonikusok,
 James Conlon

Ritkaságok, szokatlan párosítás, nagyon beszédes összeállítás. Egyénien megragadott és a folytatáshoz jól illő Les Préludes, amely még csúcspontján sem hangos, erős, kontúros, hanem inkább lágy, a folyamatosságra, a többszólamúságra, a hangszerrek zengésére figyelő. Aztán kontrasztáló pár következik: a Két epizód, majd a Két legenda. Utóbbi zongora-változata ismert csak, zenekari letétje alig csendül fel. Conlon ezekben is sikerrel bontja ki a zenekar színeit. A két kettős illusztrációja a Lamartine-, illetve Liszt-féle bevezetésnek, miszerint az élet előjáték sora az eljövendő élethez. Bűn, büntudat, útkeresés és rávalóság zenéje ez. A Rotterdami Filharmonikus Zenekar is derekasan teljesít. Összművészeti alkotás ez a lemez, a jó zenei interpretáció csak egy fontos rész.

ZB

Warner – Magneoton
 2564 66586-1

LISZT: MISSA CHORALIS, VIA CRUCIS
 Ensemble Vocal
 Audite Nova de Paris,
 Jean Sourisse

Hiánypótló összeállítás két jelentős, de alig-alig játszott vallásos Liszt-műről. A Missa Choralis csodásan ötvözi a gregorián, a reneszánsz zenei világát és Liszt Berlioz-szerűen korszerű, a kereteket olykor feszegető stílusát. Csodás mű, ma már könnyebb előadni, mint Liszt-idejében, aki nem lelt nagy megértésre vele. Még kevésbé a Via Crucisszal, mely kicsit későbbi és sokkal előremutatóbb, sőt abszolút modern. A Jean Sourisse vezette Ensemble Vocal Audite Nova de Paris szépen, éteri tisztasággal, tiszta formakövetéssel énekel, míg Marie-Claire Alain orgonajátéka változatos, de sok színe ellenére egyfajta egységes, mondhatni franciás harmónián belül marad – ami jó, mert a mű maga határokat feszegető. A szólísták, kiknek ezúttal csekélyebb szerep jut, nem ki-magaslók, de igényesek.

ZB

Warner – Magneoton
 2564 66585-8

**KRONOS QUARTET:
VLADIMIR MARTYNOV MŰVEI**

A „nagy felfedezésekre” szakosodott Kronos Quartet évtizedek óta követi a maga választotta, művészileg gyakran rizikós, üzletileg azonban szinte mindig megtérülő utat, amelyet a legkülönfélébb cross-over, mixed-media és hasonló „kísérleti” produkciók megvalósítása jellemez. Nagy történeti távolságok, nagy stilisztikai differenciák, egzotikus kultúrák zenével való találkozások, egykori és mai politikai el-lenpólusok kultúráinak szembesítései, valamint a kortárs zenei termelés vitákat keltő és/vagy periferikus mestereinek propagálása. Az eredmény hol korszakalkotó, hol gyorsan felejtendő – ám az biztos, hogy a Kronos nélkül a 20/21. század fordulójának egy figyelemre méltó szelete hiányozna a palettáról. A friss Polar-díjas kvartett ezúttal a keleti blokk összeomlása idején ismertté vált nagy ex-szovjet nemzedéknél (Schnittke, Gubaidulina, Pärt stb.) kicsivel fiatalabb Vladimir Martynov zenéjét fedezte fel a maga számára. Akit azonban Európa már két évtizede megismert, miután egy ortodox kolostorba történt elvonulása nyomán az egyházi ének és a repetitív minimalizmus sajátos keverékeként jellemezhető kompozíciókkal és figyelemre méltó zenefilozófiai esszékkel tért vissza a koncertközönség körébe. Az együttes felkérésére, a közelmúltban komponált öt mű közül a lemezen három hallható. A szóltan himnusz-ként megszólaló Boldogmondások és a zeneszerző édesapjának emlékére komponált Búcsú veszi közre a szerző világát talán legmélyebben reprezentáló Schubert-Quintet (Unfinished) című alkotást, amelyben a mantra-szerű, extatikusan repetitív szerkesztés Schubert utolsó kamaraművének hangjaiból bomlik ki. A kvintett, a schuberti mintát követve, a csellót kettőzi meg, így több mint egy évtized után a nagyszerű Joan Jeanrenaud is visszatért az együttesbe. *Veres Bálint*

Nonesuch – Magneoton
529776

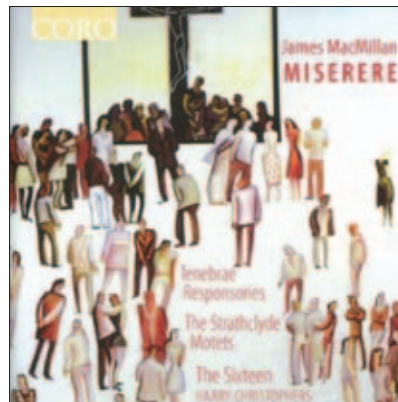

**DAVID GREILSAMMER:
BAROQUE CONVERSATIONS**

Az Izraelben született és Juilliardon nevelkedett, kitűnő fiatal zongorista bemutatkozó lemeze egyszerre kívánja demonstrálni a művész pianisztikus érzékenységét, stílárís sokoldalúságát és koncepcionális érettségét. Greilsammer lemeze négy etappal tagolódik: mindegyikben két-két 17–18. századi billentyűs kompozíció fog közre egy-egy 20-21. századi alkotást. Két-háromszáz éves távolságokból kezdeményez tehát dialógust összehasonlíthatatlanul különböző zenekultúrákhoz tartozó művek között. Morton Feldman és Helmut Lachenmann hatvanas évekbeli munkáit Rameau, Soler, Frescobaldi és Sweelinck kompozícióival állítja összefüggésbe, a legfiatalabb generációhoz tartozó izraeli Matan Porat és Nimrod Sahar vadonatúj alkotásait pedig Couperin, Händel, Froberger és Gibbons remekműveivel szembeesíti. Bármit is gondoljunk a lemez koncepcionális igényeit, művészi szándékait illetően, a kritikusnak meg kell állapítania, hogy az eredmény inkább ígéret, mint valódi siker. Ha Greilsammer játékát vesszük tekintetbe, akkor észre kell vegyünk, hogy az átfogó koncepció keretében előadott művek valójában hullámzó színvonalon szólalnak meg – Feldman például pusztá absztrakció marad a Couperin-interpretáció evidens erejéhez képest. A fiatal izraeli komponisták munkáinak beválogatása pedig – különösen Porat WHAAM! című műve esetében – némileg olyan benyomást kelt, hogy itt a honfirtási műpártolás szempontja fölébe kerekedett a megkérdőjelezhetetlen minőségérzéknek. Végül maga a cím – Baroque Conversations – is meglehetősen semmitmondóvá foszlik vagy félvezetőnek bizonyul, ha figyelembe vesszük: mennyire elképzelhetetlen lett volna a 17–18. század konverzációs kultúrája számára egy ennyire egydimenziós, pusztán a zongorajátékra fixált kommunikáció. *Veres Bálint*

Sony Classical
88697929692

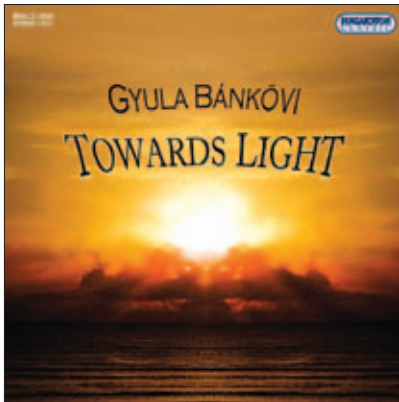

JAMES MACMILLAN: MISERERE ÉS MÁSHATYHÁZI KOMPOZÍCIÓK

Túlzás nélkül állítható, hogy James MacMillan (1959–) skót komponista és karmester napjaink egyik első számú egyházi zeneszerzője. A katolikus vallását gyerekkora óta az egyház tanítása szerint gyakorló, feleségével együtt egy domonkos rendi világi közösséghez tartozó MacMillan különös érzéssel ötvözi a keresztény zene sok évszázados, gazdag hagyományát, a legtágabb értelemben vett gregorián örökséget a modern hangzás- és harmóniavilággal, olykor kiismerhetetlenül bonyolult ritmusképletekkel, meghökkenítő – de a választott szöveghez tökéletesen illeszkedő – dallamfordulatokkal. A 2009-ben bemutatott, Harry Christophersnek és a The Sixteennek ajánlott Miserere az 51. zsolttár jól ismert szövegét (amely egykor Josquin, Palestrinát, Gesualdót és Lassust is megihlette) döbbenetes erővel zenésíti meg. A szűk negyedórás kompozíció a hatalmas érzelmi-dramaturgiai kitérések, illetve a süket csönd és a halk zsolozsmázás éles kontrasztjára épül; mesterien megkomponált énekszólókkal és kórustömbökkel. Az album másik csúcspontja az O bone Jesu, amely egy csaknem ötszáz évvel ezelőtt keletkezett skót motettára, Robert Carver alkotására reflektál. Úgy tiszteleg a nagy előd tizenkilenc szólamú motettája előtt, hogy ugyanazt a dallamfordulót (amit akár főtémának is nevezhetünk) tizenkilenc különböző harmóniai kontextusba helyezi. A Strathclyde University Choir-rel kialakított termékeny szakmai kapcsolat gyümölcse MacMillan tizenegy Strathclyde motettája, amelyek közül a felvétel nyolc hallható – a miniatűr remekművektől a terjedelmes In splendoribus sanctorumig. A befejezés pedig a Tenebrae Responsories című háromtételos ciklus, amely ugyancsak szuggesztív erejű, szívhez és lélekhez szóló muzsika. *Retkes Áttila*

Coro – The Sixteens Productions
CORI6096

BÁNKÓVI GYULA: TOWARDS LIGHT
HEAR V4, MR Szimf., MR Énekkar, Pál T., Strausz K., Tihanyi L. ●●●●●

Hogy ezek a 2000-es évekbeli művek mennyire nemcsak terjedelmes, de egyszerre fajsúlyos alkotások is, a lemezt végighallgatva rögtön nyilvánvaló. A legrövidebb szűk negyed-, a leghosszabb majd félóra hosszú; az izgalmas és jól tagolt zenei anyag mégis végig érdekes marad. A Kiáltások című, vonószekart és marimbákat foglalkoztató darabban az érdes gesztusok a meleg felületeken elhelyezett diatonikus foszlányokkal szervesen illeszkednek egymáshoz, vagy méginkább folyamatosan transzformálódnak egymásba. Ligeis, ahogy a fokozatosság a csúcson hirtelen katasztrófába torkollik, majd újraindul valami egészen más (Herman Sabbe terminusa), s hasonló az a kiszámíthatatlanság is, ahogy egy kifáradt anyag viselkedik: nem tudjuk, mikor rúgja az utolsót, mégis mindig jókor, s jól „hal meg”, vagy akár támad fel újra. Bánkóvi zenéjének ezt az általános tulajdonságát a mű egyik nagy erényének kell tekintenünk. Az elektronikára és vonósnégyesre készült, A sötétség folyói című nagyszabású darab a dantei és mitikus görög alvilág vizein vezet minket keresztül. Igazi programzene: a műsorfüzetben ismertett tartalmak jól nyomon követhetőek – a vízcsofogás és -csepegés, a mocsár hangjai éppúgy, mint az elvontabb képek: a megfagyott könnyek vize, a lángfolyó, a gyűlölet és harag vize. Ezek, bár zeneileg kevésbé változatosak, a képzelte utazás fantasztikumát jól közvetítik. Különös, de a lemez súlypontjának szánt, A szél virágai című, masszív nagyzenekari surround-darab mintha összeroskadna saját súlya alatt; ám annál szebb a lemez záródarabja, a Bartókot és itt-ott Pongrácz Zoltán híres Madrigálját idéző, elektronikára és kórusra álmódott Lux aeterna. Komoly darabok, meggyőző előadásban.

Szabó Barna

Hungaroton
 HSACD 32686

PUNCH BROTHERS: WHO'S FEELING YOU NOW? ●●●●●

A Grammy-díjas Jacquire King produceri közreműködésével felvett új Punch Brothers album tíz saját számot és két átdolgozást tartalmaz (Radiohead: Kid A, Väsen: Flippen). A bendzsó, gitár és mandolin által dominált akusztikus hangkép, amit gördülékenyen tesz teljessé a bőgő és a hegedű, nemcsak a hagyományos countryval, az ír folk gyökerekkel, a Jack Johnson-féle bermudanadrágos dalnoksággal (Clara) és a Tom Waits-féle varieté hangütéssel (Patchwork Girlfriend) teszi könnyen összekapcsolhatóvá és összemérhetővé az alapvetően indie rock és folk rock dalokat, de a térbeli, időbeli és stílusbeli kalandok ellenére mégis egységként megszólaló lemez végül is a vintage stílus zenei megvalósításának iskolapéldájává válik. Emléknyomok, remiszceneciák mindenhol; földszag, simogató légáramlatok, meleg délutáni fények – másfelől az album mégsem egyszerű retro, és főként nem fáradt melankólia. Az egyik legerősebb szám a fenségesen energikus kezdő nóta, a Movement and Location, de a befelé figyelő, relaxált pillanatokra is bőven akad példa (pl. Soon or Never). A különböző karakterek kevergetése végig fenntartja a hallgató érdeklődését, mindazonáltal túlzás lenne azt állítani, hogy végtelenségig kifinomult concept-albumról lenne szó. Ez pedig azért róható fel hiányként, mert az egyébként feltétlenül rokon-szenves, messze nem nyeretlen kamaszokból álló csapat annak ellenére is nélkülöz egy igazán markáns és a stílusuk esszenciáját hordozni képes énekhangot, hogy mind az öt tagja vokalistaként is szerepel a lemezen, méghozzá kifogástalan színvonalon. A lead vokalista, Chris Thile orgánuma azonban sajnos nem képes azt a feszültséget fenntartani, amit a csapat kifinomult hangszere játékának alapján várhatnánk, és ezért a hiányért a lemez dramaturgiája sem kárpótol.

Veres Bálint

Nonesuch – Magneoton
 530238

KREUZCHOR-VESPERN
Dresdner Kreuzchor, Roderich Kreile

●●●●●

A drezdai fiúkórus azon kevesek közé tartozik, akik meg tudnak felelni a több száz éves hagyomány elvárásainak. Repertoárjuk törzsét a kora barokk egyházi kórusirodalom teszi ki, elsősorban Schütz, Schein, Hassler és Walter alkotásai, melyek ez esetben az egyházi év végéről választott vesperások. Ezt a stílust az együttes kiválóan ismeri; hangzásvilága tiszta, fényesen csengő, gesztusai muzikálisak. Hangképzésük annyira pedáns, hogy időnként attól válik egy-egy hang – elsősorban a szoprán szólóban – nyerssé, kevésbé kifejezővé. A kiadvány későbbi korok szerzői felé is kitekint. E darabok az előadói minőség tekintetében ugyanolyan színvonalasak, Huysen modern műve azonban kissé szétzilálja a lemez zenei programját. Jobb választás Mendelssohn barokk ihletésű darabja, mely beleolvad a folyamatba.

KG

Berlin Classics – Karsay és Társa
 0300062 BC

ÚJÉVI KONCERT
Bécsi Fiharmonikusok, Bécsi Fiúkórus, Mariss Jansons

●●●●●

Az újévi hangversenyeken szereplő muzsikuskok feladata egyszerre hálás és felelősségteljes, hiszen olyan műveket játszanak, melyek egytől egyig könnyed, táncos sláger-darabok – keringők, polkák, indulók –, viszont az előadói profizmust ugyanúgy megkövetelik. A minden évben kötelező, a Strauss-család teljes névsorát felsorakoztató műsoron a Kék Duna keringő és Tik-Tak polka mellett a karmester olyan műveket választott, melyek felfrissítik a sematikus programot. Így például a Koppenhágai Vonatfűst galopp a dán EU-elnökség tiszteletére hangzott fel, továbbá olyan darabokat hallhatunk, melyek nem annyira ismertek, viszont motívumokat idéznek jól ismert művekből. Ilyen a Carmen-Quadrille vagy a Haza című induló. Az élő felvétel ellenére remek a hangzáskép: a zenekar jól összefogott, kiegyenlített, fényesen zengő.

KG

Sony Classical
 88697927102

Topi Lehtipuu: „Előadás után nem tudok aludni”

Fotó: Keappo, Kaimu

Gramofon: Édesapja evangélikus lelkész. Önt mi motiválta, hogy zenei pályára lépjen?

Topi Lehtipuu: Apám elég jó amatőr hegedűs volt, anyukám pedig zongorán játszott. Gyakran jártunk templomba, ott egyházi zene vett körül bennünket, szóval már apró gyerekkorunktól fogva zenei miliőben nőttünk fel a testvéreimmel. Mivel apámat követtem, rá akartam hasonlítani, nyolcévesen én is hegedűt kezdtem tanulni, zongorán meg magamtól játszottam otthon.

G.: A Sibelius Akadémián mit tanult Helsinkiben?

T. L.: Nyolc és tizenkilenc éves korom között nagyon változatos zenei életem volt. Aztán hegedű szakra felvételiztem, és zenetanár szerettem volna lenni. De már az akadémián átmentem a karvezetés tanszakra, a hegedűt pedig éneklésre cseréltem fel. Végül karvezetésből szereztem diplomát.

G.: Már az is érdekes, hogy egy lírai tenor progresszív rockbandát alapít fiatal korában, de önnek az operaénekesi karrierje is mondhatni véletlenszerűen kezdődött. Ha egy Bach-mesterkurzuson nem fedezi fel a tenor Howard Crook 27 évesen, akkor ma lehet, hogy karvezető, hegedűművész vagy zenetanár egy iskolában?

T. L.: Ez könnyen lehetséges, noha addigra már énekeltem néhány komolyzenei koncerten Finnországban, s már a hangom volt a fő hangszerem. Szóval nem a semmiből jött ez. De lehet, hogy más országban, más karmestereken keresztül történt volna mindez.

G.: Miután Taminóként debütált A varázsfuvolában, már egyértelmű volt, hogy az énekesi pályát választja?

T. L.: A döntést akkor hoztam, amikor a szerepet a meghallgatáson megkaptam. De nagyon nehéz volt. Rengeteg mindent abba kellett hagynom azért, hogy az éneklésre koncentrálhassak. Nemcsak hivatást váltottam, de ott kel-

Topi Lehtipuu az egyik legkülönlegesebb hangú, legelmélyültebb játéku nemzetközi hírű lírai tenor, akit a hazai közönség elsősorban a Claus Guth-féle Cosi fan tuttéból és a Fischer Iván dirigálta Glyndebourni Fesztivál Cosijából ismerhet, amelyet Budapesten is előadtak. Aki ezt a két felvételt ismeri, megbizonyosodhat róla: Ferrandója olyan gazdag zenei és érzelmi skálán mozog, hogy azt már nehezen lehetne fokozni. A Párizsban élő fiatal finn tenor – aki Eötvös Péter operáiban főszerepet játszott és Kovalik Balázs is rendezte, az utóbbi időben pedig gyakran barokk zenét énekel – exkluzív interjút adott a Gramofonnak.

lett hagynom a kórusomat, a zenekaromat, amely a kilépésem után gyakorlatilag feloszlott, szakítottam a barátnőmmel, szóval minden tekintetben új életet kezdtem.

G.: *Britten-operával kezdeni sem lehetett túl egyszerű. Albert Herring szerepében mi volt a legnagyobb kihívás?*

T. L.: Főként színészi volt kihívás, mert Albert Herring jelentős változáson megy keresztül a darabban. A mama kisfiából önálló, döntéshozó férfivá válik. Ez egy remek opera, remekül kidolgozott alakokkal. Persze zeneileg is nagy feladat, így aztán, mint minden operában, a kérdés az: hol a fókusz? A zenén, a színjátékon, a ritmuson vagy a cselekményen? Az egyik miként szolgálja a másikat, hogyan áramlanak az energiák az egyikből a másikig, a zene és a dráma szolgálatában.

G.: *Hogyan tud ilyen széles repertoárt vinni Vivalditól Mozartig, Haydntól Stravinsky-ig, illetve más 20. századi zenéig?*

T. L.: Ez nem repertoár, hanem hang kérdése. Az én hangom Mozarthoz, oratóriumokhoz és a barokk zenéhez illik a legjobban. Zeneileg erős képzésben volt részem, s noha a kortárs zene mindenki számára nehéz, ha van hangszeres háttér – mint nálam a hegedű –, az segít. A barokk zene meg kicsit olyan, mint a jazz: lehet improvizálni, és ezt nagyon élvezem. Ami pedig Mozartot illeti, nála a legmotíválóbb számomra az, ahogyan az érzelmek végtelen skáláját ki lehet fejezni rendkívül egyszerű eszközökkel.

G.: *Belcantót is fog egyszer énekelni?*

T. L.: Nem hiszem. Legalábbis ha a 19. századi itáliai zenét értjük alatta, nem, de a technikáját szeretném használni.

G.: *Ön két legendássá vált *Così fan tutte*-ben is Ferrandót énekelhetett, a Glyndebourne-i Fesztiválon és Claus Guth rendezésében Salzburgban. Ráadásul mindkettőben a csodálatos Miah Persson volt Fiordiligiként a partnere. Melyik produkció állt önhöz közelebb?*

T. L.: Szerintem egy jó énekes a rendező álmát váltja valóra. Ami engem érdekel, hogy a rendező átad-e valamit abból, ami ma fontos, ami ma történik. Guth egy brechti, német hagyományokon alapuló színházat csinál, a hytneri verzió Glyndebourne-ben egészen más volt, de mindkettőnek volt létjogosultsága. Azt hiszem, Glyndebourne-ben jobban énekeltem, bár a szerep is könnyebb volt a rendezés hagyományos felfogása miatt.

G.: *Az egyiket Fischer Ádám, a másikat Fischer Iván vezényelte. Melyikük karmesteri stílusa áll önhöz közelebb?*

T. L.: Ők ketten épp annyira hasonlítanak, mint amennyire különböznek. Mindketten kiváló muzsikusok és dirigensek, az emberekkel való bánásmódjuk is kivételes. És mindkettejüknek remek a humora.

G.: *Claus Guth-tal milyen volt együtt dolgozni? Ő egészen rendkívüli operarendező.*

T. L.: Nagyon jó kapcsolatban vagyunk. Ahogy mondják, jól működik a kémia közöttünk. Guth a brechti tradíciót modernizálja, a színházi elveket operába ülteti át. Rendezéseinek mindig van egy második és egy harmadik értelmezése, a színpadon metaforákat használ. Az egész stábja hasonló látásmóddal működik, a világosítótól a koreográfusig. Szerencsére másfél éven belül újra együtt dolgozom vele a berlini Staatsoperben.

G.: *Ennyi ilyen produkció után muszáj megkérdezni: önnek melyik a kedvence része a *Così fan tutte*-ben?*

T. L.: Nehéz a kedvencemet kiválasztani, mert annyi gyönyörű rész van benne, de az egyik a *Soave sia il vento* – a tercett, amikor Fiordiligi és Dorabella Don Alfonsóval együtt szerelmeseiktől búcsúznak. Az általam énekelt részek közül pedig annak a duettnek a vége, amit akkor énekelek, amikor Fiordiligi már nem tud tovább ellenállni, és megadja magát Ferrando szerelmének. Mozart itt újra meglep, hogyan tud szerelemről beszélni ilyen egyszerű harmóniai és ritmusbéli zenei eszközökkel.

G.: *Tom Rakewell szerepét nehezebb megtanulni, mint mondjuk egy Mozart szerepet?*

T. L.: Zeneileg Tom Rakewell szerepe nehezebb, de paradox módon szövegileg könnyebb elsajátítani, mint egy Mozart-szerepet, mert Mozartnál sok a szöveg, de kevés a zenei fogódzó a szerep fejből való megtanulásához.

G.: *Olaszul, angolul, franciául és németül is énekel. Melyiket élvezi a legjobban?*

T. L.: Ez a darabtól és a zeneszerzőtől függ. Illetve attól, hogy van a szöveg megírva. Vannak olyan angol nyelvű darabok, amiket nagyon nehéz énekelni, mások könnyebbek. Angolul, franciául, svédül és finnül egyszerűbben tanulok szerepet, mert ezeken a nyelveken beszélek. A német nyelvet jól ki tudom ejteni, de nem igazán beszélem. Persze minden szerep esetében értenem kell a szöveget. Az intonáció sokat segít. De a végén úgysem az számít, hogyan tanulod meg a szöveget, hanem hogy hogyan tudod eljátszani a szerepet.

G.: *Két Eötvös Péter operában is énekelte: az *Angyalok Amerikában* és *Az ördög tragédiája* című darabokban. Milyen viszonyban van Eötvös zenéjével?*

T. L.: Az Angyalok Amerikában azért jó, mert jazz, pop és rockzenei aspektusai is vannak, szóval tudtam hasznosítani a rockzenei múltamat, aminek nagyon örültem – ahogy annak is, hogy gitározhattam benne. Mindkét darab igen jól van megírva, és mindkettőben lehet érezni Eötvös gazdag klasszikus zenei kultúráját, amelyből saját zenei nyelvét létrehozta.

„A végén úgyis az számít,
hogyan tudod eljátszani,
hitelessé tenni a szerepet”

Fotó: Sello Ristmáki

G.: Az ördög tragédiájának Kovalik Balázs volt a rendezője, aki a magyar operarendezés emblematikus figurája. Mi a véleménye az ő szerzői színházáról?

T. L.: Nagyon jó választás volt Balázs arra az operára, mivel a megközelítése modern, ahogy a színházi nyelve is az. Jó vele a párbeszéd, nagyon jól dolgoztunk együtt.

G.: Decemberben, tizenhárom év után ismét Taminót játszott a párizsi Champs-Élysées színházban – azt a szerepet, amelyben operaénekesként debütált. Változott a szerephez való viszonya az eltelt idő alatt?

T. L.: Igen. Most könnyebben megtanultam, mint tizenhárom éve, de akkor ártatlanabb voltam, tehát jobban illett hozzám. Most játszanom kell az ártatlant. Ugyanakkor minden produkció mindig a nulláról indul. Sok minden más ebben az előadásban, a szereposztástól a színpadra állításig, de az alapdramaturgia és a karakterek mozgatórugója ugyanaz. Tamino szerepénél a Papagenóval való kapcsolat fontos, ezért ha Papagenót más játssza, és a szöveggönyvben a riposztok is mások, akkor Taminót játszani is más.

G.: Előadás után könnyen vissza tud térni a mindennapi életbe, vagy sokáig benne marad az előadás okozta emelkedett, katartikus lelkiállapotban?

T. L.: Előadás után nem tudok aludni. Ez persze szereptől függ. Ha érzelmileg igénybe vesz a szerep, akkor az ember túlpörög, és magasfeszültségű lelkiállapotba kerül. Tamino, Ferrando vagy Tom Rakewell ilyen szerepek. Nehéz a fejből kibújni.

G.: Hogyan tudja a hangját és a fizikai állapotát megőrizni ilyen igénybevétel mellett?

T. L.: Ez is olyan munka, akár a többi. Olykor fárasztó, olykor gyümölcsöző, olykor stresszes. Tudni kell a szerepet, egészségesnek kell lenni, és jól kell bánni az emberekkel. A különbség az, hogy ez a hivatás nagyon ki van téve a kritikának, tehát a dicsőség és a kudarc is azonnal jön. Erős a fizikai része is, ezért úgy közelítem meg, akár egy sportoló.

Edzek a koncertekre és az operaelőadásokra, teniszezem és futok. Fellépés előtt pedig nem iszom kávét, és kerülöm a fűszeres ételeket. Igyekszem kiküszöbölni a stresszt azáltal, hogy jól megtanulom a szerepemet és a zenét fejből. Szóval, mint bármely szakmában, meg kell csinálni a házi feladatot, és ha ez megvan, lehet szárnyalni a zenével.

G.: Amikor egy szerepre készül, kizárja a külvilágot vagy épp ellenkezőleg, felhasználja a mindennapok tapasztalatait a karakterformáláshoz?

T. L.: Azt hiszem, az érzelmi és szellemi háttérrel felhasználhatjuk eszközként. Nagyon fontos megfelelően koncentrálni, amikor szerepet tanul az ember. Ehhez nagyon jól kell az időt beosztani. Sajnos ritkán van arra mód, hogy igazi, Sztanyiszlavszkij-féle felkészülést engedhessünk meg magunknak.

G.: Melyik szerepében tudott leginkább művészileg kiteljesedni?

T. L.: Ezt nehéz megmondani, mert amit mi beleteszünk művészileg, azt a közönség tapasztalja meg. És nagyon gyakran mi teljesen mást érzünk, mint ők. Van, hogy az ember jónak érzi magát, de a közönség reakciója nem igazolja ezt vissza. Néha pedig az ember úgy érzi, szörnyű, a közönség meg lelkes. Ez egy nagyon furcsa kettősség. De személy szerint a legerőteljesebb színpadi beteljesülésnek Rameau A lovagokját (Les Paladins) érzem az erős fizikai igénybevétel miatt, és az Angyalok Amerikáiban a színjáték és kortárs zene nehézségének kettőse miatt. Zeneileg viszont a két Così fan tuttét mondanám, illetve a Rake's progresst.

G.: Az a nomád életmód, amit egy utazó operaénekes él, segít a művészi és pszichés nyitottság megőrzésében vagy épphogy rombolja azt?

T. L.: Mindenképp ingerek kellene ahhoz, hogy az ember művészileg friss maradjon. De megint csak a koncentrációra térek vissza: amikor utazom, olyan feltételekre van szükség, amelyek között lehet összpontosítani. Ha az ember egész nap egy csendes, bezárt helyen dolgozik, majd kimegy, hogy a Volksbühnében megnézzem egy posztbrechti darabot, rögtön pontosan el tudja helyezni, hogy aznap mi csinált.

G.: Tervez tanítani a jövőben?

T. L.: Jelenleg nincs időm, de azt hiszem, megvan bennem a képzeletbeli tanár. Talán majd ha idősebb leszek.

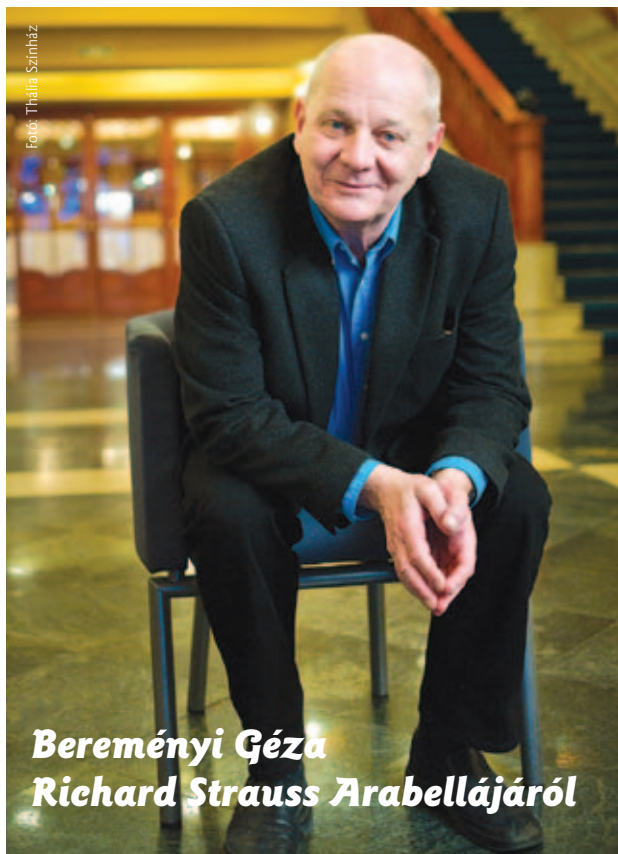
G.: Ha nem klasszikus zenét, akkor mit hallgat?

T. L.: Jazzt. Elég sok mindent, John Scofieldtől Charles Mingusig.

G.: Mi a legnagyobb zenei álma?

Mi is egy zenész élete? A zene folyamatos újratelentése. Ez egy interpretátor, egy énekes dolga. Szóval most (az interjú decemberben készült – a szerk.) az az álmom, hogy Tamino szerepében Mozart gyönyörű zenéjét híven szolgáljam A varázsfuvola próbáján, s a jövő héten is. Ugyanez. Szóval hogy az életet újratelentsem zeneileg. ■

„Gyönyörűség zenére rendezni”

Bereményi Géza
Richard Strauss Arabellájáról

A Magyar Állami Operaház a 2011–12-es évad második felében egyetlen bemutatóra készül: Richard Strauss Arabellája a Budapesti Tavasz Fesztivállal közös produkcióban látható, először március 17-én.

➔ Albert Mária

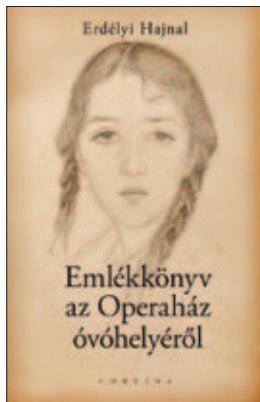
„Kérem tehát: írjon valamit! Lehet az egy második Rózsalovag is, ha nem jut jobb az eszébe” – állt a zeneszerző alkotótársához, Hugo von Hofmannsthalhoz küldött, 1927 szeptemberében kelt levelében. A rózsalovag premierje megelőzte az első világháborút, és a Mária Terézia korabeli Bécsset idézte meg. Bereményi Géza, az Arabella rendezője szerint ez az opera pedig a császárváros dekadenciába hajló virágkorára, az 1860-as évekre emlékezik – a második világháború előtti periódus „utolsó gyanútlan éveiből visszatekintve” – fogalmazott a rendező. A 1933-as drezdai ősbemutatóra azonban már korántsem felhőtlen körülmények között került sor. Nemcsak Hofmannsthal váratlan halála, hanem a náciizmus egyre terebélyesedő árny is befelhőzte az előkészületeket. Budapesten másfél év-

vel később, 1934 decemberében, Fleischer Antal vezényletével és Nádasdy Kálmán rendezésében mutatták be a darabot. Tehát majd’ nyolc évtizede nem játszotta Strauss operáját a dalszínház.

Bereményi Géza író, forgatókönyvíró, filmrendező, dalszövegíró, musicalszerző, színházigazgató változatos pályaképebből eddig az operarendezés hiányzott. „Nagyon ragaszkodó a viszonyom a zenés színházhoz. De a felkérés először meglepett, mert operát még nem rendeztem. Kértem néhány perc gondolkodási időt, aztán gyorsan eldöntöttem, szívesen vállalom, mert nagyon nagy kiváltság operát rendezni. Kíváncsi lettem.” Később konzultált olyan prózai rendező kollégákkal, akik már megkísérették a műfajt. „Mind azt mondták, hogy legyen boldog, és majd meglátom, hogy milyen nagy a különbség. Milyen különleges gyönyörűség zenére rendezni! Azt tapasztaltam, hogy igazuk van. Az operaénekesek tényleg mások, mint a prózai színészek. Lényegében ugyanaz a feladat, csak szűkebb határok között folyik a munka. Hiszen az operaelőadásnak a rendező csak az egyik alakítója, a másik a karmester.”

A premier dirigense, Stefan Soltész Németországban a legnevesebb Strauss-interpretátorok közé számít, több általa betanított-vezényelt produkció nyerte el Az év előadása címet. „Elmondtam neki – folytatja Bereményi –, hogy mit gondolok a rendezésről, és megbeszéltünk néhány dramaturgiai részletet. Ő szerette volna két részben játszani a háromfelvonásos operát. Sikerült meggyőzőnöm a hármas tagolás szükségességéről. Tudtam róla, hogy szereti a gyors tempókat – ezekről is beszélünk.” Bereményi Géza úgy véli, a karmesterek többsége hajlamos túlfeszített tempókkal játszani az Arabellát, de szerinte ezt az operát nem szabad „siettetni” – még akkor sem, ha nagyon sok benne az „ideges” jelenet és rengeteg a szenvedély. „Említettem, hogy az 1860-as évek Bécsében játszódik a cselekmény; az Arabellát 1930–32-ben komponálta Strauss, ez a két évszám nagyon sokat mondó. A szerző visszatekint. Ám a zene kicsit sem nosztalgikus, de nem is kritikus. Legnagyobb szerencsémre a munka kezdetén a díszlettervezővel, Csikós Attilával találkoztam először. Megállapodtunk abban, hogy a zenei stílus a kiindulópontunk, nem fogunk modernizálni.”

A kortársak némelyike bírálta Strausst, hogy a muzsika túl „wienerisch”. „Wienerisch persze, minthogy a szereplők valódi bécsi karakterek; olyan figurák, akik számunkra is ismerősek, a rokonaik, barátaik itt járkáltak anno Pest-Budán. A jellegzetesen bécsi figurák közül csak a két főszereplő, Arabella és Mandryka rí ki. Ők mintha valamilyen más korból léptek volna be a történetbe. Az Arabella téli darab, farsang idején játszódik, mi pompás császárvárosi látványt állítunk színpadra. A másik jellemzője, hogy a librettó operett-dramaturgiával készült: a második felvonás végén a szerelmesek összekülönböznek, hogy azután a harmadikban tisztázódjanak a félreértések és kibékülhessenek. Az is nagyon fontos, hogy a lírát és a komikumot arányosan kell megjelenítenünk” – mondja végül Bereményi Géza. ■

ERDÉLYI HAJNAL: EMLÉKKÖNYV AZ OPERAHÁZ ÓVÓHELYÉRŐL

„Én az Operaházban nőttem fel” – írja Erdélyi Hajnal balettművész. Kezdetben díszletfestő édesapját kísérte el, majd balettnövendékként is bejáratos lett a dalszínházba. Azt azonban nem gondolta, hogy lesz egy olyan szakasza az életének, amikor az Ybl-palota valóban az otthon jelent számára. 1944. december 25-én a kilencéves Hajnalka szülei vel maga mögött hagyja budai lakásukat, és elindul az Andrássy úti dalszínházba, hogy ott vészelje át az ostromot. A lezárt Lánchíd felé tartanak, amikor édesanyját magával rántja egy autó, s a fiatalasszony szörnyethal. E sokkoló veszteség után a kislány és apja mégis eljut az Operaházba, amelynek óvóhelyé alakított pincéjében elsősorban a színház dolgozói húzódtak meg, de nem utasították ki az utcáról érkezőket sem, így végül több százan (egyesek szerint kétezren) várták a szabadulást. Erdélyi Hajnal mesél a pincebeli mindennapokról. Megemlékezik az öt körülvevők emberségéről, szeretetéről: ezekről tanúskodik az a több tucatnyi rajz és bejegyzés is, amivel a sorstársak a kislány emlékkönyvét gazdagították. Miközben Budapest utcáin dörögtek a fegyverek, az Operaház pincéjében – köszönhetően annak, hogy a kor legelismerőbb művészei közül többen itt találtak menedéket – sajátos kulturális élet virágzott. „Művészeink «igazi» előadást tartottak a fűtetlen alsó ruhatárban (...) Egy ilyen alkalommal Oláh Gusztáv harmóniumon bemutatta Kodály Zoltán Missa Brevis című új művét.” (Kodály és felesége is az operaházi óvóhely lakója volt.) Erdélyi Hajnal karcsú, de fotókkal illusztrált, gondosan jegyzetelt kötete nem szépirodalmi igényű próza – sokkal inkább olyan kordokumentum, ami nélkül szegényebb lenne nemcsak az Operaház történetéről, hanem a szétlőtt és az újjáéledő Budapestről való ismereteink tára is.

V. Nagy Viktória

Corvina Kiadó
168 oldal

DONIZETTI: ANNA BOLENA
Netrebko, Garanca, d’Arcangelo, a Bécsi Állami Operaház Ének- és Zenekara, Evelino Pido

●●●●○

Amikor Donizettit letudjuk három standardban tartott művel (Lucia, Pasquale, Bájital), jó, ha felidézünk a kilencvenes évek Budapestjét, ahol váratlan sikert aratott Anna Bolena című darabja is. Amit a történetben akkor Békés András látott, ma is érvényes mondanivaló a szépség múlásáról, s a hatalomba vezető út grádicsain törvényszerűn bekövetkező botlásról. Hisz a Boleyn-lány szép is, fiatal is, de ha librettistánk behozza a színre Jane Seymour, már lyukas garast se adnánk Anna makulátna vonzereijéért – és az angol király elvágólagos megoldásait utólag ismerve, immár fehér márvány nyakáért sem. Az Anna Bolené nem bonyolult sztori: miközben VIII. Henrik úgy vált feleséget, mint alsóneműt (se), két nagy formátumú, belcanto zenéssel jól ellátott hölgy mereng a ködbe vesző morálon. Jane nem meri mondani, Anna nem meri hinni, hogy a király mást szeret. Ezzel múlik másfél felvonás – a hátralévő idő pedig a búcsúzás. Ráadásul tudhatja Anna, mi várja, hisz a Temze vizébe kétszer vagy akár többször is beleléphet a király, aki korábban Aragóniai Katalint e forgatókönyvvel száműzte – akkor még Annáért... A bécsi Opera előadásának – nomen est omen – Anna Netrebko az epicentruma, ám hasonlóan az ő kívül-belül testesedő, sötétülő szopránjához, komollyá érik a lett Elina Garanca mezzója is. Mindkettejük éneklése a plasztikus, belcantóban vezetett stílus méretes mintadarabja. A sztárbaszusz Ildebrando d’Arcangelo vastagon recsegő matériával alakít macsó királyt, spanyol ágyékú szeretőt, aki a buja Jane-ben kompatibilis párra lel. Mindenki más viszont nagyon kosztüm- és masz-tix-zagú Eric Génovése előadásában.

Ókovács Szilveszter

Deutsche Grammophon – Universal
044007347256

WAGNER: A BOLYGÓ HOLLANDI
Struckmann, Eaglen, Holl, Seiffert, Villazón, Palmer, Daniel Barenboim

●●●●○

Barenboim Wagner első nagy operájáról készült felvételének – amely testvéreivel együtt szintén megjelent új kiadásban a Warner Classics olcsó operasorozatában – fő erénye a kiegyensúlyozottság. Az énekesek egytől-egyig magas szinten teljesítenek. A címszerepet éneklő Falk Struckmann igényesen, gondosan énekel, mély, érces hangja jó ehhez a szerephez. Hollandija strukturált akar lenni, meg akar felelni az átokból való kikerülés követelményeinek. Jane Eaglen sajátos Senta. Hatalmas, telt hangjával magabiztos, szilárdságot, biztonságot nyújtó alakot tár elénk, s a bizottságokban is erős, egyenletes. Kár, hogy egy bizonyos regiszterben kissé fedett. Érdekes a Kormányos szerepében Rolando Villazón hallani – bizony egész jó mind a német nyelvben, mind a wagneri területen. Peter Seiffert természetesen kitűnő Erik, akit a szokásosnál elevebb, határozottabb figurának mutat. Felicity Palmer kiemelkedő Mary. Robert Holl ugyan nem olyan erős zengésű Daland, mint Talvela vagy Moll, de nagyon jó, kicsit más karakterrel. Barenboim a Berlini Állami Zenekarral és Énekkarral végig finom kidolgozású, részlet-gazdag, zavartalanul hőmpölygő háttérrel biztosít, amit a felvétel szépen kiemel, de nem tesz túlzottan az énekesek elé. A kora romantikus német operához közel álló alkotásról lévén szó, ez egészen fontos, hiszen Barenboim a zeneszerző későbbi zenedramáihoz fűződő kapcsolatot erősíti, a zene folyamát elsősorban azok viszonylatában bontja ki. A kiegyensúlyozottság nem csak minőséget jelöl, lényegi jellemzője is az előadásnak. De végül is éppen a kiegyensúlyozottsággal szemben hat: onnan ered a fő feszültség, hogy a szerepek mind fontosak, szokatlanul erős a Hollandi és Erik küzdelme.

Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
0825646670826

JANÁČEK: KÁTYA KABANOVA

Dvorsky, Mattila, De May, Schaechter,
 Coro/Orchestra Sinfonica de Madrid Teatro
 Real, Jirži Belohlavek ●●●●●

Talán nem csak bennem maradt űr a Magyar Állami Operaházban pár évvel ezelőtt játszott Jenúfa után. A operaszerető közönség bizonyára kíváncsian veszi kézbe ezt a DVD-t; Leoš Janáček (1856–1928) másik világhírű operájának, a Kátya Kabanovának (1920) felvételét. Osztrovszkij A vihar című drámáját Cervinka fordította le cseh nyelvre a 66 éves mester számára, hogy megírhasssa belőle a 20. századi operairodalom egyik legérdekesebb művét. Ha mi, magyarok Janáčekről beszélünk, gondolataink máris Bartókhoz szállnak, hiszen a cseh mester ugyanolyan hittel és meggyőződéssel gyűjtötte és használta műveiben a morva népzene, mint ahogy Bartók Béla integrálta a magyar népdalkincset a műzenébe. Az operairodalom ilyen különös művei, mint a Kátya Kabanova, szípkázó, ötletdús kivitelezésre serkentik a tehetséges színházi embereket. Robert Carsen sajátos rendezői vízióját láthatjuk a színpadon. A víz és a rajta átívelő stég hivatott a Volga-menti hangulatot érzékeltetni. A sok-sok mozgás által fölkapart víz csobogása érdekes susogással dúsitja a zenei effektusokat, amelyeket a zeneszerző egyébként is gazdagon beleszótt a műbe. Nemcsak a rendezőnek, hanem a Kátyát játszó énekesnőnek is igen erős egyéniségnek kell lennie. Karita Mattila példaszzerű énektechnikai biztonsággal és érett színészi eszköztárral tárja elének a szenvedő asszonyt a sorsát. A férje és anyósa által sanyargatott életéből való kitörni vágyását, sóvárgását a szeretet után, amely elemészti és az örületbe kergeti. Bizonyára örömmel látnák ezt a művet a magyar operaszínpadon is a sláv zene kedvelői. Addig is itt e remek DVD, amely az élő előadást nem pótolja, de így is igazi színházi élményt nyújt. *Bátori Éva*

Fra Musica – Karsay és Társa
 FRA 003

LULLY: ATYS

Richter, D'Oustrac, De Negri, Rivenque,
 William Christie ●●●●●

Az Atyst a „király operájának” nevezték, mivel XIV. Lajos annyira szerette. Nem csak drámái tömörsége példátlan; egyben az első francia opera is, amelynek középpontjában a szerelem áll, s az első francia tragédia, melynek hőse a nyílt színen hal meg. Quinault és Lully itt oly módon elegyítették a táncot a kifejező énekkel, hogy a „tragédie lyrique” konvenciói teljes mértékben az érzelmek költészetét szolgálják. Éppen negyedszázada, a zeneszerző halálának 300. évfordulóján indította be e produkció a napjainkban is javában tartó Lully-reneszánszot. A mostani kiadvány tehát az autenticitás 25 évvel ezelőtti fölfogását is dokumentálja. „Nem tudom, amit csinállok, mennyire áll közel Lullyhez – mondja William Christie –, de elmondhatom, hogy munkám több tudományos adalékon és tanácson alapszik, mint korábban bárkié. Azaz zenélésem legalábbis közelít az eredetihez.” A pazar album művelődéstörténeti kurzussal fölérő függelékében karmester, rendező, koreográfus, jelmeztervező, zenetudós mesélnek arról, milyen forrásokból tevődik össze e legendás produkció kivételesen hiteles aurája. A királyi levéltár fennmaradt följegyzéseiből tudható, hogy az Atys 1676-os első előadásaihoz XIV. Lajos kölcsönadta a clavirganumját. Vagyis az álomjelenet varázslatos hangzásához ez a hangszer is hozzájárulhat. Egy nagyon gazdag amerikai tette lehetővé e kultusz-előadás újratertemését 2011-ben. „Mielőtt meghalok, még egyszer látni szeretném az Atyst” – mondta. „Miért pont az Atyst?” – kérdezte tőle Christie – hiszen ez nagyon drága produkció. Mire a milliomos így felelt: megváltoztatta az életemet, még a feleségemtől is elváltam, mert nem szerette az Atyst...

Mesterházi Máté

FRA Musica – Karsay és Társa
 FRA 006

LULLY: ARMIDE

D'Oustrac, Agnew, William Christie ★★★★★

Az 1686-os ősbemutató Párizsban zajlott le, nem Versailles-ban. A nyomtatott librettó előszavában Lully el is panasolja, hogy a Napkirály nem vett részt a premieren. Hiába fűzte zenei „surintendant”-jához az uralkodót ifjúkoruk óta csaknem baráti viszony: titkos felesége, a bigottan katolikus Madame de Maintenon hatására az idősödő XIV. Lajos mind jobban eltávolodott „feszlett” életű kegyencétől. Pedig az Armide Lully és szövegírója, Quinault együttműködésének legérettebb gyümölcse és egyben záróköve is. A szerelem megismerésétől hatalmát vesztő varázslónő, Armida s a köteleességtudó, hős lovag, Rinaldo (Tassótól kölcsönözött) története az udvari művészet etikettjén – a tragédie lyrique kötött szabályain – belül is képes volt megmozgatni az alkotók fantáziáját. Szöveg és zene itt elért, tökéletes egyensúlyra vagy száz évre irányadó lett, sőt Lully muzsikája már elavultnak számított, amikor Quinault librettóját még mindig példamutatónak tartották. Lully képes volt ellenállni a kísértésnek, hogy hőseit túl sokat énekeltesse – mondja a kiadvány informatív függelékében a Les Arts Florissants karmestere, William Christie. Példaként pedig Armidának az alvó Rinaldo fölött recitált, önmagával vívódó szavait hozza fel. A nagy utód, Rameau az íróasztala fölött függesztette e két kottalapot, a sallangtalan koncentrátságnak és drámai intenzitásnak ezen iskolapéldáját. Rousseau viszont éppen erre a részre hivatkozva intézte kirohanásait a „buffonista” vitában a francia zene ellen. Robert Carsen mindenesetre véghezvitte a bravúrt: egyszerre idézte meg a versailles-i udvar pompáját és álmódott modern látomást színpadra. Mindez nem sikerülhetett volna neki, ha koreográfusa nem a zseniális Jean-Claude Gallotta. *Mesterházi Máté*

FRA Musica – Karsay és Társa
 FRA 005

OFFENBACH: LA PÉRICHOLE

Crespin, Vanzo, Bastin, Chor de l'Opéra du Rhin, Orchester Philharmonique de Strasbourg, Alain Lombard ●●●●○

Offenbach nevének hallatán a zenebarát rutinszerűen a Hoffman meséit említi. Majd földerengnek más címek is: Szép Heléna, Orfeusz az alvilágban, A gerolsteini nagyhercegnő. Ezek arra billentenék a mérleget, hogy valóban operettszerző lenne Offenbach? Némely zenei lexikon szerint igen, bár a kérdésre több zenetudós sem tudott egyértelmű választ adni, hiszen ott van még A kékszakáll is, ez a frivol társadalmi paródia. A La Périchole többszöri meghallgatásra sem indít arra, hogy leszögezzük: ez operett... Hiszen könnyű operát, ízig-vérig francia muzsikát hallunk, nem bécsi keringőket. Inkább Bizet Carmenje jöhet szóba, mint párhuzam; a sziporkázó együttesek vagy Périchole ariettája, csodás duettje hallatán. Offenbach másfél évszázada tartó népszerűségét igazolja a virtuóz stílusismeret: a mód, ahogy e művében is a harmóniavilág kínálta határtalan lehetőségekkel bánik, ahogy „kicsengeti” az egyes hangszereket, amikor szolisztikus szerepet bíz rájuk. A La Périchole műsorra tűzve mindig bombasiker. Az 1868. október 6-i bemutatón a Théâtre des Variétés-ben a zeneszerző imádott primadonnája játszotta a főszerepet. Régine Crespin a hatvanas-hetvenes évek magasló francia énekesnője méltó utódként készítette Alain Lombarddal, az „egész Elzász zenei urának” nevezett karmesterrel ezt a főlvételt 1976-ban Strasbourgban, a Palais des Fêtes-ben. A CD nem tartalmazza a prózai párbeszédeteket, sőt a lemezhez mellékelte booklet sem, pedig igen hasznos lenne a cselekmény teljes megértéséhez. A franciául nem értő hallgatók egy fordítást tartalmazó fejezetet biztosan nem vetnének meg. Offenbach fantáziadús zenéjének élvezete azonban így is teljes élmény ad. *Bátori Éva*

Warner Classics – Magneoton
2564 66695-2

CHRISTINE SCHÄFER ÁRIALEMEZE

Km.: Berliini Német Szimfonikus Zenekar, Julien Salemkour ●●●●○

Figyelemre méltó árialemez. Christine Schäfer egyéniség. Tűz ég benne, ami talán egy kicsit ki is kezd az énekesnőt, legalábbis erre utalhat a halkabb részek fátyolossága. Nem drámai hang, de drámai megközelítés – még akkor is, amikor lírai darabokat énekel. A lemezt nagyon tudom ajánlani, pedig nem tetszik igazán a szerkesztés. Minek a három zenekari szám, olyan művekből, amelyekből éneket nem is hallunk? Csak elveszi a helyet. A tág horizont jó, Bellinitől Messiaenig minden rendben. Az alvájóról részletét egyrészt szépen, emellett azonban ritka izzással énekl; Callasra emlékeztetően, de az ő előadásától eltérően, egyénien – és Messiaen-t ugyancsak, a modernben az érzések intenzitását, a helyzet izgalmát jelenítve meg. A lemez fő attrakciója a két Richard Strauss-részlet: Az Ariadne Naxos szigetén komponistájának Sein wir wieder gut kezdetű áriája, tele energiával, igazi kitöréssel, illetve a Capriccio hosszú Morgen Mittag um elf kezdetű jelenete, amely szokatlanul involvált, zene és költészet közt választani nem passzióból nem tudó Madeleine grófnőt tár elének. Ezekben Schäfer fantasztikus, ezért kár, hogy nincs több Strauss-részlet a lemezen, például a Salome zárójelenete. Az aztán valami lenne vele! Még időben kellene Schäferrel az egészet felvenni. Jól tenné a Sony, ha Strauss- és Berg-operákat rögzítene vele, míg jó hangú formában van. A Schönberg- és Messiaen-részlet Az árny nélküli asszony világát idézi elének, elkelve abból is még egy jó teljes felvétel. Aztán érdemes lenne Desdemonán túl más szerepben is hallani Schäfert, főképp a Traviata főszerepében. A Julien Salemkour vezette Berliini Német Szimfonikus Zenekar átlagosan, megfelelően teljesít. *Zay Balázs*

Sony Classical
886979140028

KLAUS FLORIAN VOGT: HELDEN

A berliini Deutsche Oper Zenekara, Peter Schneider ●●●○

Bizonyosan többféle magyarázat van arra, miért készülnek ilyen lemezek. Egy szülősten logikus a zenekari részek bejátszása, hiszen az énekesnek pihe-nésre van szüksége, ám az egyik legdivatosabb mai hőstenor zenei portréját fölöslegesen dúsitották föl a program szerkesztői előjátékokkal, nyitányokkal. Vogt egyik jellemzője tényleg a divatossága: alkalmas médiaszemélyiségnek, kisportolt alak, klipje szerint privát repülővel szárnyal az egyik helyről a másikra. Tagadhatatlan, van e körítés mögött erős művészi tartalom is, nem véletlenül örökölte meg tavaly Bayreuthban, a Christoph Marthaler rendezte Lohengrin-előadásban a címszerepet Jonas Kaufmann-tól. (A Zöld Dombon egyébként már 2002-ben bemutatkozott „saját joggal”.) Ha már szóba hoztuk a világhírű kollégát, adódik az összehasonlítás. Vogt hangja Kaufmannénál világosabb, líraibb, kicsit nazális. Voltak, vannak hasonló Wagner-tenorok, hogy csak sikeres magyarokat említsünk: Simándy József, Kovácsházi István. A könnyűség mellett Vogt orgánuma és fizikuma azonban egyaránt terhelhető, hiszen eredetileg kürtművészként diplomázott, és csak ezután kezdett éneklést tanulni. Nyilvánvaló, hogy egy teljes, élő előadásból lehetne valóban mértékadó véleményt alkotni az énekesről, és nem egy ilyen „vegyes vágott” alapján, amelyről A nürnbergi mesterdalnokok Stolzingi Waltere épp oly kamaszos karcsúsággal hangzik föl, mint A varázsfuvola Képáriája, vagy a Márta Lyonel-jének áriája. A válogatást Korngold A halott város című operájának részlete zárja. A program tehát sokrétű, az előadásmód kevésbé színes. A zenekar Peter Schneider pálcája alatt helyenként lendületesen játszik, érzékenyen kíséri az énekest, de az összehatás sajnos nem átütő erejű. *Albert Mária*

Sony Classical
88697988642

BERG: LULU

Petibon, Juon, Holland, Groves, Michael Boder

A kor- és pályatárs Ernst Krenek az „áldott és átkozott szépség” elvesztése fölötti bánatot hallotta ki Alban Berg partitúrájából. Theodor W. Adorno Az új zene filozófiájában pedig úgy vélte: a Lulu zenéjének „végtelen mélabúja” az opera alapjául szolgáló Wedekind-tragédiákat a megváltás drámájává teszi. Mint ahogy így cselekszik – a kísérőfüzet szerint – e 2010-es barcelonai előadás rendezője, Olivier Py is, amikor korunk ingerözönét egyre erőteljesebb képekbe és effektusokba tereli. A színpad többszintes architektúrája lehetővé teszi, hogy a tulajdonképpeni cselekményt szimultán élőképek és filmszekvenciák kísérjék, a haláltáncot egészen a pornófilmig. A díszlet egyszerre lehet bevásárlóközpont, játékbarny, szexshop vagy varieté is. Lulu hol anyaszült meztelenül jelenik meg, hol mint playboy-nyuszi, hol pedig csontvázként vagy épp Marilyn Monroe-utánzatként. Mindezzel Py egyszerre akar borzongást és részvényt kelteni, hogy azután – hűen a tragédia arisztotelészi elvéhez – megteremtse bennünk a katarzist. A végén minden kacat eltűnik a színpadról: Lulu magára marad a hidegben, s utolsó „kérőjét” várja. Hasfelmetező Jack ezúttal télapóként bukkan fel, és mármár hajlunk rá, hogy Lulu meggyilkolását gyöngéd gesztusnak, valóban megváltásnak (Adorno!) érezzük. Lulu még egyszer pórére vetkőzik, de immáron nem azért, hogy csábítson, hanem hogy a mennybe emelkedjék, mint a megfeszített Krisztus. Michael Boder a Friedrich Cerha által kiegészített, háromfelvonásos változatot (1979) vezényli a Liceu zenekara élén – kiválóan. Minden szereplő nagyszerű, de az előadás a nyaktörően magas szoprán címszerep alakítója, Patricia Petibon által válik interpretációtörténeti eseménnyé. *Mesterházi Máté*

Deutsche Grammophon – Universal
00440 073 4637

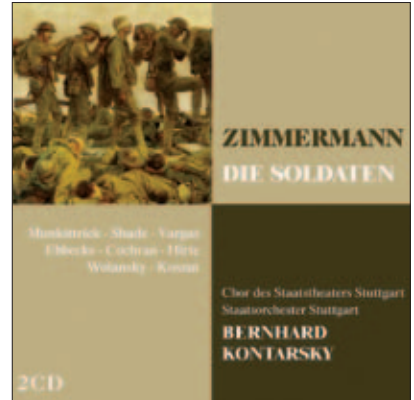
MESSAGER: FORTUNIO

Alliot-Lugaz, Dran, Cachemaille, Trepont, Dudziak, John Eliot Gardiner

„Slágerre egész este nem kerül sor, még ha szívesen elismerjük is, hogy a zene érzelmi hőfoka az opera vége felé, a cselekmény fokozódó komolyságával arányban, jelentősen emelkedik. Fortunio dalában ... meggyőzően igaz hangokat hallunk, a szív hangjait, amelyekből azonban még mindig nem akar megragadóan nagy melódia képződni” – írta Herzfeld Viktor a Pester Lloydban a Fortunio 1907-es budapesti premierjéről. Ez pedig a Magyar Királyi Operaházban zajlott le, mindössze fél évvel a párizsi Opéra Comique-beli ősbemutató után! Amit azonban a német zenén iskolázott kritikus kifogásolt, azt mai fölfogásunk inkább André Messager javára írja. A Fortunio zenéje „a célzások, a mezzoforte, a mezo-áryalatok, a mezo-komikum és a mezo-lira zenéje... épp az eszközök takaréksága és visszafogottsága nemesíti meg ezt a művet” – így az egyik modern értékelés. Alfred de Musset szatirikus vígjátéka, A gyertyatartó Jacques Offenbachot egyfelvonásos vígopera komponálására ihlette (Fortunio dala, 1861). Messager viszont – aki az Opéra Comique, a Covent Garden és a Párizsi Opera igazgatója is volt – három felvonásos „lírai komédiát” írt belőle. A századfordulóhoz illő, átkomponált művet, amely mégis ezer szállal kötődik az opéra-comique kis formáihoz, és amelynek gyökerei Massenet-től legálábbis Auberig nyúlnak vissza. Annál figyelemreméltóbb ez, mivel karmesterként Messager egyike volt a Wagner-zene legfőbb propagátorainak, s olyan operák ősbemutatóját is vezényelte, mint Debussy Pelléas és Mélisande-ja. Ám nem csak szerzőjének operatörténeti szerepe okán érdekes ez a mű: része az érzékeny könnyedség francia zenei hagyományának, amely vagy kétszáz éven át – Rameautól Poulencig – ível. *Mesterházi Máté*

Warner Classics – Magneoton
2564 66698-3

ZIMMERMANN: A KATONÁK

Ebbecke, Hirte, Cochran, Vargas, Munkittrick, A Stuttgarteri Opera Ének- és Zenekara, Bernhard Kontarsky

Harry Kupfer stuttgarti produkciójának hangfelvétele rejlik e duplán. A korabeli korabeli német operavezetők szerint a mű a maga teljességében előadhatatlan: szerintem is jobban járunk, ha rádiójáték-szerűn halljuk, és a multimédia mindenkori lehetőségeit meghaladó fantáziánkra hagyatkozunk. Bernd Alois Zimmermann különbejáratú Wozzeckje és Luluja e botrányos mű, a Katonák. 36 szólamú kánon, 20 szólószerep, 3 színpad külön vetítővel, swingelő jazz-kombó, extra felkészültségű szimfonikus együttes, a világ összes ütőhangszere. Ezt tereli két hangcsatornába a stuttgarti Operaház együttese. Világsztár nincs, csak a veterán karaktertenor, Klaus Hirte neve tűnik fel – az ősbemutatón Wesener posztókereskedőt még Karajan kedvenc Wagner-basszbaritonja, Kelemen Zoltán alakította. A Bernhard Kontarsky vezényelte, bő húszéves előadás elképesztő és felkavaró, de csak szövegkönyvvel, felkészülés után érdemes nekiülni. Berg hatását nemcsak a Katonák ugyancsak barokk formajegyei mutatják, de a téma és néhány citátum mellett a főszereplő névválasztása is. Marie becsületes polgárcsaládjából szerelmi bonyodalmak lépcsőjén felisk katonáknak kiszolgáltatott utcalánnyá, miközben mindenki erkölcsről papol, még a pap is. Ha meg nem is fejthetem, miért érezte fontosnak Zimmermann a hatvanas években is modern Berg-operák valamiféle szintetizált parafraízisát nagy fizikai győtrelmek (pl. szemproblémák) közepette megírni, a mű vége annyira előremutat tizenkét színpadával, közönség közé telepített hangszóráival és történetben előre-hátra mozgó kommentárjaival, hogy nem csoda, ha ezt a dodekafón szerkesztett káoszt még maga a komponista is nehezen viselte. *Ókóvács Szilveszter*

Warner Classics – Magneoton
256466708-0

Gramofon: 2012. május 13-án, a Jazztavasz keretein belül a Müpa Fesztivál Színházában játszol egy rendkívüli formációval, amelyben társad Scott Kinsey billentyűs és Gary Willis basszusgitáros. Mi volt a legelső kapcsolatod az ő zenéikkel, majd hogy történt az első személyes, kollegiális találkozás?

Borlai Gergő: Úgy gondolom, hogy a fúziós zenei világban a Tribal Tech töltötte be a Weather Report feloszlása után keletkezett űrt. Ők talán az utolsó igazi jazz-rock zenekar, akik óriási hatást gyakoroltak a világra, és akik még valamennyire stílust tudtak teremteni. A 2001-ben kiadott Rocket Science című albumuk hasonlóképpen befolyásolta zenei világomat, mint például a Zappa-, Davis-, Holdsworth-, Mahavishnu- vagy éppen Weather Report-lemezek. Szerencsére a kilencvenes években többször volt lehetőségem látni őket Bécsben, ahonnan mindig felejthetetlen élményekkel tértem haza. Egyszerűen létrehozták azt a zenét, amit mindig is szerettem volna játszani.

A kétezres években Mester Miklós barátomnak köszönhetően jó párszor játszhattam világsztárok előtt az A38 hajón. Így találkoztam Scott Kinsey-vel. Amikor az MMM című lemezt csináltam, küldtem egy dalt Kinsey-nek, hogy legyen olyan kedves, játssza fel. Az lett a vége, hogy ő keverte az egész lemezt, és létrehozta életem (egyben talán az ő élete) egyik legjobb dalát Dr. Kinsey néven. Barátság szövődött köztünk. Két évre rá szintén Mikivel csináltunk egy koncertet a hajón, ahol Kinsey mellett Gary Willis (ő szintén játszik egy dalt az MMM-en) volt a társam. Történelmi jelentőségű koncert volt, melynek nyomán megalakult az A38 Trio. Ők nevezték el így. Tavaly januárban Los Angelesben pedig felvettünk egy anyagot Kinsey stúdiójában, ami idén ki is jön az Abstract Logix gondozásában. Azóta megjártam Koreát a Scott Kinsey Grouppal, ahol Scott Henderson és Matt Garrison voltak a „másik kettő”. Illetve létrehoztunk egy futurisztikus duóprojektet Williszel, amin jelenleg is dolgozunk.

G.: *Hogyan változtak a benyomásaid, véleményed e két muzsikusról, miután közelebről megismerted őket?*

B. G.: Kinsey egy agytröszt. Zseni. Zawinul óta az egyetlen igazi fusion-billentyűs, akin nem érződik, hogy zongorista. Úgy billent, ahogy egy született szintetizátoros. Az egész lényge maga a zene. Nem a földön jár. Willis nagyon józan ember. Hónapok óta napi szinten dolgozom és vagyok vele. Csodálatos embert ismertem meg személyében. Ami pedig zenész mivoltát illeti, nincs kérdés. Egyeduralkodó a hangszerén. (Ha tőle igen távol is állnak az efféle elismerések.)

G.: *Sokan, akik hallották vagy olvasták, hogy a Kinsey-Willis-Borlai Trió nem egy alkalmi formáció, hanem egy működő zenekar, csodálkozással vegyes elismeréssel reagáltak, hiszen ritkán adatik meg egy hazai jazzmuzsikusnak, hogy az átmeneti együttműködésen, vendégszerepléseken túl hosszú távú és minden szempontból egyenrangú felek közti kooperáció valósuljon meg. A Te esetében mi a titok nyitja?*

Borlai Gergő dobpergésével indul útjára a 80 éve született Joe Zawinul emléke előtt tisztelgő Jazztavasz fesztivál a Művészetek Palotájában. A 16 órakor kezdődő Kinsey-Willis-Borlai Trio-koncertnél erősebb felütése aligha lehetne az idén egynaposra sűrített fiesztának. Beszélgetésünknek ez a fellépés adta az apropóját, de Gergő élete olyan eseménydús, hogy mindig izgalmas vele beszélgetni.

◆ Bércesi Barbara

*Mindig
magasabbra
a lécet*

B. G.: Erről inkább őket kéne megkérdezni, hiszen a lemezfelvételt is ők szervezték. Egész pontosan Willis ötlete volt. Tény, hogy többek között az ő zenéjükön nőttem fel. Ez nyilván segített abban, hogy megértsem őket, és hogy én is képes legyek nekik adni.

G.: *Melyek a legfontosabb kapcsolatok, amelyek ilyen szinten összetartanak Benneteket?*

B. G.: Egyszer megkérdeztem a Willist, hogy ki a kedvenc dobosa. Rám bökött az orrával. Kinsey-vel elég progresszíven lehet kommunikálni, amiben azt hiszem én sem szenvedek hiányt...

G.: *Magad is kitértél rá, hogy közös lemezek is megjelennek. Mit lehet tudni erről az albumról azon túl, hogy az egyik legprogresszívebb amerikai kiadónál, az Abstract Logixnál lát napvilágot?*

B. G.: 17 dalt-ötletet vettünk fel. Mindenki hozott kész kompozíciókat, de a legtöbb helyben született közös jammelés során. Napi 12 órában zenéltünk egy héten át. Stílusát tekintve nem nehéz kitalálni az irányt, de mindenképpen figyelembe vettük, hogy a 21. század más kritériumokkal bír. Értem ez alatt a hangszerelést és a technikai megoldásokat, amelyeket szerencsére mindhárman szereztünk a kornak megfelelően prezentálni.

G.: *Milyen műsort készültök előadni a Müpában? Ennek a lemezek az anyaga lesz hallható, vagy bővebb repertoárból válogattok?*

B. G.: Mindkettő. Willisszel már elkezdtek kiválasztani a dalokat az új anyagról, de játszunk mindannyiunk szólólemezeiről, és talán lesz 1-2 Tribal Tech-dal is.

G.: *A fesztivál fellépői a nyolcvan éve született Joe Zawinul emléke előtt tisztelegnek, köztük részben Ti is. Milyen szálakkal kötődtek külön-külön Zawinulhoz, és hogy idézitek meg a szellemiségét a koncerten?*

B. G.: Kinsey volt a producere Zawinul Faces and Places albumának. Szoros barátság fűzte Joe-hoz, zenei világa, játéka felvállaltan a Mester nyomdokain halad. Willis játszott Wayne Shorter zenekarában, miután feloszlott a Weather Report. Aztán ugye összehozta őket a sors a Tribal Techben, ahol Scott Henderson volt a gitáros, aki viszont Zawinul gitárosa is volt. Tehát igen erős a hatás. Jőmagam pedig, miután több ezerszer meghallgattam a Weather Report lemezeket, és éveken át Pastorius fejével próbáltam gondolkodni, majd Wayne játékát elemezni, rájöttem, hogy bizony, Zawinul volt a legnagyobb zseni.

G.: *Mi az, ami a leginkább inspirál és motivál a Kinsey-vel és Willisszel közös játékokban, és mit érzel, illetve mit mondanak, mi módon hatsz Te rájuk?*

B. G.: Nagyban motivál, hogy ők még tudtak mit hozzáadni ehhez a műfajhoz. Teremtők. Számptalan zenei dolog van, amelyet Willis vagy Kinsey védjegyének lehet tekinteni. Ez már önmagában elegendő nekem a maximaliz-

mushoz, de az élő erő, invenció rátesz erre egy lapáttal. Rendíthetetlen alázattal bírok eziránt, ez adja egyben az energiát, hogy újdonságokat teremtsék a számukra.

G.: *Mostanában sok időt töltesz külföldön. Rengeteg kiállításon, workshopon, fellépésen veszel részt, rendkívül szerteágazóak az elfoglaltságaid. Vannak olyan zenészek, akik csak akkor tudnak dolgozni, ha egy dologra összpontosítanak, és vannak, akik minél több benyomást igyekeznek gyűjteni. Nálad ez hogy van: praktikus hasznát látod annak, hogy ennyiféle dologgal foglalkozol, és ha megtehetnéd, nyugodtabb, „egysíkúbb” zenészeletet élnél, vagy lelki-szellemi igényed van az állandó mozgásban létre?*

B. G.: Szeretem az életet, a szerteágazó műfajokat, a kísérletezést. Ha meg úgy alakul, akkor majd egy dologgal foglalkozom.

G.: *Van olyasmi, amire jelenleg nem jut idő, holott alkalmasint szeretnél vele foglalkozni, nem feltétlenül zenészi, hanem általános emberi kiteljesedés céljából?*

B. G.: Van egy raklap könyv, amit már évek óta el akarok olvasni. Ebből van egy pár, amit ugyan olvastam, de szükségét látom, hogy még egyszer megtegyem.

G.: *Azt hiszem, kevesen vannak, akik úgy képesek folyamatosan és kitartóan egyre magasabbra helyezni a léceket önmaguk számára, hogy sosem süppednek a meglegedettség babérhalmaiba, de közben sok örömet is lelik sikereikben. Én ilyennek látlak, nem tudom, jól-e. Mi a legfontosabb hajtóanyag számodra, illetve a legfontosabb dolog, ami józanon tart?*

B. G.: Párhuzamosan emelkedik az ingerküszöböm a történésekkel. Ezt normálisnak tartom. Az egész egy természetes folyamat. Céljaim vannak, el akarom érni őket, és keresni újakat. Nem olyan nagy dolog ez.

G.: *Mi az, amiben hiszel (ha nem túl indiszkrét a kérdés): magadban, a természetben, a szerencséjében vagy egy természetfeletti erőben?*

B. G.: Az életben. Hiszem, hogy oka van annak, hogy megszülettem, és hogy használjam a tehetségemet.

G.: *Milyen további tervek, kilátások mutatkoznak számodra a Kinsey–Willis–Borlai Trióval és azon kívül?*

B. G.: Ha megjelenik az album, muszáj lesz játszanunk, és ez mindenképpen perspektíva. A Willis–Borlai Duóval is kijövünk idén egy anyaggal. Közben párhuzamosan felvettünk egy triólemez Barcelonában, ahol mellettünk Albert Bover a billentyűs. Ez egy tradicionálisabb matéria. Lesznek még koncertek Hadrien Feraud-val is, továbbá megyek New Yorkba játszani Matthew Garrisonnal, aki nyitott egy szenzációs jazzklubot Shapeshifter Lab néven. Aztán előbb-utóbb a saját nevem alatt is kéne csinálnom valami ütőset... ■

Borlai Gergő hivatalos honlapja:

www.borlaigergo.hu

Forrás: Művészetek Palotája - Budapest, Pető Zsuzsa

Nicsak, ki penget!

Éppen egy évvel ezelőtt mutattuk be a Gramofonban Hodek Dávid Révkomáromban élő dobosfenomént, aki akkor tizenhárom éves volt. Ez idő tájt már évek óta játszottak együtt a vele egykorú Andreas Várady rimaszombati gitárosal, akit a neves *Guitar Player* magazin jazzgitár-óriásnak titulált.

◆ Bércesi Barbara

Az amerikai havilap 2011. áprilisi számának több oldalas címlapsztorija foglalkozik az ifjú titánnal, aki magabiztosan és cseppet sem megilletődve beszél arról, hogy egyszer majd szívesen játszana Biréli Lagrène-nel, George Bensonnal, Herbie Hancock-kal vagy Diana Krall-lal. A Művészetek Palotája Jazz Showcase 2012 rendezvényén, a Dávid Hodek Group tagjaként arra már lehetősége nyílt, hogy a sztárstátuszuknak örvendő Casey Benjamin szaxofonossal és a Kenny Garrett csapatát erősítő Corcoran Holt bőgőssel játsszon együtt – no meg Sárík Péterrel, aki Andreas szerint is „óriásit játszott” január 15-én. Már a rövid közös felkészülés is remekül zajlott, meséli Andreas, és annak ellenére hamar helyre került minden, hogy csupa saját – nem is akármilyen nehézségű – számot választottak koncertprogramnak.

Andreas – aki szintén gitáros édesapja, Bandi Várady útmutatásával kezdett négyévesen egy kicsi hangszeren pengetni – szinte teljesen autodidakta módon fejlődött arra a szintre, amit sokan hihetetlennek tartanak. A család négy és fél évet élt Írországbán, idén februárban pedig Németor-

szágba költöztek. „Anyukámék úgy gondolták, hogy Írországbán több lehetőségem lesz a zenével kapcsolatban, és a családra is jobb jövő várhat. Így is történt” – bólint, és mi is bólinthatunk, amikor meghallgatjuk Andreas Várady Questions című lemezét, amelyet az ír Michael Janisch bőgőssel és David Lyttle dobossal, illetve Bandival vettek fel, s amelyen a gitáros többféle stílusban megmutatja képességeit, sőt két számban zeneszerzői tehetségét is élvezhetjük. A lemez megjelenése és számos koncertturné előtt a két Várady utcazenészként próbálta felkelteni a helyiek érdeklődését, és némi pénzt gyűjteni.

„Az írek nagyon segítőkészek – csak jó emlékeim lesznek az országról. Megismerhettem és együtt játszhattam rengeteg világhírű zenéssel, köztük Martin Taylorral, Andreas Oberggel, Tommy Emmanuel, Frank Vignolával vagy Soweto Kinch-csel. Sokat segített a mentorom, David Lyttle, akivel két évig játszottam. Hozzásegítettek, hogy eljussak a New York-i Skidmore Jazz Institute kurzusára, sok tévé- és rádióshowban, újságcímlapokon szerepeltem.” Alig győzi felsorolni Andreas, mi minden élmény fűzi a szigetországhoz, amelynek kétségtelen előnye, hogy a jazz ott a fiatalok körében is jóval népszerűbb, mint Szlovákiában vagy Magyarországon. Többféle módon inspirálják a zenét tanulókat, rengeteg workshopot tartanak számukra. Maga Andreas is sok mesterkurzust tartott különféle iskolákban. „A klubok is nagyon mások ott; hangulatosak, nagyon szeretem az atmoszférájukat” – lelkesedik.

Már az új otthon, Németország is sok mindennel kecsegteti: számos koncertturné az édesapjával és Hodek Dáviddal alapított triójával, ügynökségi szerződés, szereplés Stefan Raab TV Total című milliós nézettségű showjában. Összel pedig amerikai zenészekkel lép fel a Savannah Jazz Festivalon, Georgiában. Előtte azért triójával útba ejti Olaszországot, Svájcot is. Németországból hamarabb el tud majd jutni Dávidhoz vagy fordítva, így olajozottabban mehetnek a próbák; ez sem elhanyagolható szempont. Andreas tervei közt, nem meglepő módon, első helyen szerepel, hogy minél többet lépjen fel, de érzi és szülei is emlékeztetik rá, hogy még mindig van hová fejlődnie, ezért tovább is tanulna egy jazzt oktató iskolában. „Minden zenésznek van mit tanulnia, nincs olyan, hogy már mindent tudsz” – jelenti ki bölcsen. Édesapja az egyik legfőbb kritikusa, aki sokszor mondja: „Fiam, még nem vagy jó, rengeteget kell gyakorolnod!” – így hát esélye sincs elbízni magát. Abban viszont bízik, hogy hamarosan elkészítheti újabb lemezét, amelyen több saját szerzemény kapna helyet. Stílusát tekintve maradna a sokszínűségénél, hiszen éppúgy kedveli a hip-hopot és a contemporary jazzt, mint a mainstream stílust.

Az aktuális álomzenekar? Herbie Hancock – zongora, Marcus Miller – basszusgitár, Chris Dave – dob, Andreas Várady – gitár. ■

Andreas Várady honlapja:

www.andreasvarady.com

Nagy szellemek, ha találkoznak...

A Múpa Jazzműhely sorozatában márciusban és áprilisban két olyan szaxofonos áll a középpontba, akik még a nyolcvanas években egy zenekarban fújtak. Később útjaik kettéváltak, hogy zenéikkel tovább gazdagítsák a hazai jazzéletet. Március 9-én a produkcióit azok karaktere szerint mindig új névvel illető Grecsó István lesz a Jazzműhely főhőse, aki most azért nevezi Real Time Music Collective-nek csapatát, mert az adott pillanatban történő alkotás rendkívüli példáját igyekezik megvalósítani magyar társaival, Benkő Róbert bőgőssel, Miklós Szilveszter dobossal, illetve Pozsár Máté zongoristával, valamint a holland dobzsonglőr Han Benninkkel (képünkön) és a Németországból érkező Rudi Mahall basszusklarinétossal. Április 16-án a Dresch Quartet tér vissza a Fesztivál Színházba, amelynek felállása továbbra is Lukács Miklós cimbalmossal, Hock Ernő bőgőssel és Baló István dobossal teljes. A hab a tortán pedig Chris Potter szaxofonos lesz, aki tavaly ősszel a Budapest Jazz Clubban is együtt zenélt a kvartettel tomboló sikert aratva. A különleges vendég a fuhun, Dresch saját fejlesztésű hangszere, legújabb lemezének címadója (a lemezről a 66. oldalon olvasható recenzió).

További információ: www.mupa.hu

Avishai másodszor

Április 27-én lesz itt az ideje, hogy bepótolják mindazok, akik lemaradtak Avishai Cohen tavaly márciusi, Fesztivál Színház-beli koncertjéről, de ez alkalommal is jó lesz, ha sietnek, mert a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben is megszámolható mennyiségű jegy áll csak rendelkezésre. Ugyanazzal a felállással, vagyis Shai Maestro zongoristával és Amir Bresler dobos-ütőhangszeres-énekes-sel érkezik a sztárbőgős, aki maga is dalra fakad nem ritkán, hogy zsidó, arab vagy spanyol népzenei motívumokat keltsen életre héber, angol, ladino és spanyol nyelven. Mivel Cohen színpadi jelenléte is igen energikus, így nem kell félni, hogy betölti-e a hangversenyterem auráját a jazz, a különféle népeknél, a rock és a pop vegyülékéből teremtett zenéje.

További információ: www.mupa.hu

Zawinul Jazztavasza

Bár a Mester pontosan július 7-én lenne nyolcvanéves, a július 13-án rendezett Jazztavasz így is teljes jogúan ünnepelheti a huszadik század műfaji korlátoktól függetlenül tekintve is egyik legnagyobb hatású zeneszerzőjét, hiszen itt lesz Zawinul pályafutásának utolsó zenekara, a The Syndicate – amely nem melleleg februárban épp Budapesten rögzítette új szerzeményeket és Zawinul-örökzöldeket is felsorakoztató lemezét. Az idén egyetlen napon rendezett fesztivál már az elején nagyot robban, ahogy 16 órakor a Fesztivál Színház színpadára lép a Kinsey–Willis–Borlai Trio. (E koncerthez maga Borlai Gergő ad kedvesajánlót a 60. oldaltól.) 18 órától tapsolhatunk a Syndicate-nek, és 20 órától egy másik dobos, Huszár Endre új, nemzetközi csapata, az e-Nerd kápráztatja el az egybegyűlteket komputerizált improvizációival. Közben az Üvegteremben Rozsnyói Péter trióját is meghallgathatjuk. Zárásként, 22 órától a 30 éves Yellowjackets (képünkön) új basszusgítárossal érkezik a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe: Bob Mintzer szaxofonos, Russell Ferrante billentyűs és Will Kennedy dobos mellett ez alkalommal Felix Pastorius, Jaco fia szolgáltatja a basszusvarázslatot. Senkit ne riasszon el a késői műsorzárás: a BKV különbuszokat indít a Műpától a fontosabb csomópontokba.

További információ: www.mupa.hu

Kenny Garrett kétszer

Tud még hova erősíteni a Budapest Jazz Club: március 26-án és 27-én is fellép Kenny Garrett a Világsztárok a BJC-ben sorozat következő ünnepeltjeként. A korábban többek közt Joshua Redmant, Stacey Kentet, Miguel Zenónt, Victor Bailey-t és Chris Pottert is invitáló BJC olyan atmoszférát teremtve kínálja a jazzrajongók számára kedvenceiket, amelyet korábban leginkább csak az tapasztalhatott

meg, akit Nyugat-Európa vagy az USA egyik legendás klubjába juttatta el jó sorsa. Garrett többször járt már Magyarországon, tavalyelőtt Veszprémben fújt Chick Corea Freedom Bandjében, korábban pedig a X. Jazztergom Fesztiválra hozta el Beyond the Wall című albumának anyagát. Most minden bizonynyal bemutat több gyöngyszemet vadonatúj, Seeds From The Underground című lemezéről.

További információ: www.bjc.hu

Az összeállítást készítette: *Bércesi Barbara*

**HANS LÜDEMANN:
DIE KUNST DES TRIOS 1-5**

Hans Lüdemann, az 51 éves, Amerikában is ismert német zongorista, aki a budapesti Jazzfórumon is bemutatkozott már, csattanós választ adott Brad Mehldau triólemez-sorozatára, A trió művészete címmel. Második BMC-lemezén Lüdemann öt korongon öt különböző felállásban fejt ki, hogy milyen sokféle módon viszonyul a zongorához és a főleg saját szerzeményekből álló zenei anyaghoz. Az egyetlen, amelyiken nem a tagok szerzeményei szólnak meg, a második számú, ott az egyre nagyobb jelentőségű Hanns Eisler dalai szólnak meg. Lüdemann bizonyos tekintetben lepipálta Mehldau vállalkozását: minden felvétel élő és első „take”, mind az öt koncert egy helyszínen, a kölni Loft Clubban zajlott, ugyanazon a zongorán és ugyanazzal a technikával, amelynek része Lüdemann speciális elektronikus temperálása is. A dolog komolyságát adja, hogy a koncertek másfél éven át, 2007 és 2008 folyamán zajlottak.

Lapunk kötött terjedelmében csakis marginális megjegyzéseket lehet fűzni ehhez a kolosszális vállalkozáshoz, mely jelentős, de nem annyira, hogy kiszorítson másik négy új lemezt a rovatból. Amikor öt ponttal orientálok az olvasót, arra biztatom, hogy tegye fel egymás után a korongokat (egy bónusz DVD is segít a triók művészetéhez közelebb kerülni), és rakja össze Lüdemann portréját a mozaikkockákból. Egy kísérletező, magát próbatételre szívesen rászánó, bonyolult rétegzett egyéniségű, technikailag elképesztő tudású zongorista színes albumával sok izgalmas pillanatot fog átélteni. Persze, könnyebb volna a dolgunk, ha Lüdemann néhány jól megjegyezhető frázissal mindig ugyanúgy zongorázna, de az öt különböző korong és trió így, együtt csupa kihívás, kiszámíthatatlansága és változatosága maga a jazz lényege. *Zipernovszky Kornél*

BMC Records
BMC CD 196

**CHICK COREA/EDDIE GOMEZ/PAUL
MOTIAN: FURTHER EXPLORATIONS**

Napjaink legsokoldalúbb és legtermékenyebb muzsikuszainak egyike visszatért az alapokhoz: triólemezeken tiszteleg a modern jazz egyik legnagyobb hatású előadója, az 1980-ban elhunyt Bill Evans zongorista előtt. A trió tagjai nem mai születésűek (Corea 71, Gomez 68, az időközben elhunyt Motian 80 volt), a lemeznek mégsem a gerontológiai kiadványok között a helye. A cím utalás Evans Explorations című albumára, de Corea ráadásul a korán eltávozott zongorista két korábbi, bár nem egyidejű partnerét választotta társul a New York-i Blue Note klubban 2010 májusában teljesített kétéves fellépéshez, amelyen a dupla lemez anyagát rögzítették. A pályakezdő Coreára is hatással volt Evans harmóniai koncepciója és a triózene iránti elkötelezettsége, ez a lemez mégsem a nagy előd által szerzett vagy játszott darabok reinterpretációja. Azok és az alkalomra írt saját szerzemények kiindulópontként szolgálnak ahhoz, hogy a három veterán muzsikusz megfogalmazza az Evans repertoárjához és életművéhez fűződő mai viszonyát. Corea szertelenebb muzsikusz annál, semhogy normának tekintené az előd fegyelmezett célirányos játékmódját. A felállítás és az oldott koncerthangulat mindhármuk előtt tág teret nyit, és ezzel ő él a legintenzívebben, olykor túlbujánzóan. Hagyománytisztelő, játékoság és újtókedv egyaránt jellemzi ötletekben kifogyhatatlan játékát. Gomez értő és kezdeményező társként van jelen: kísér, ellenpontoz, szólamokat visz vonóval is. Paul Motiannál gazdaságosabban, mégis kreatívan játszó dobos kevés akad, ezúttal leginkább a cinek és a lábcsin használatával teremt lüktető feszültséget. Nincs új a nap alatt, csak friss, eleven zene, amivel a három muzsikusz Bill Evans emlékének adózik.

Turi Gábor

Concord – Karsay és Társa
CJA-33364-02

**ELIANE ELIAS:
LIGHT MY FIRE**

Eliane Elias „sophisticated lady” a jazzéneklésben. Kifinomult, precíz, sőt a sterilitást kísértő dalaival hazai hangokra, vagyis bossa novákra specializálódott, alkalmasint előadói személyiségének femme fatale jellegét is segítségül hívva. Élvezetes, de sohasem falrengető samba-jazz lemezek során mutatja meg, hogy Jobim és más brazil szerzők számainak egyik legjobb tolmácsolója, bár olyan különleges interpretációkat, mint amilyenek Susannah McCorkle vagy Leny Andrade CD-in találhatók, sosem hallhattunk tőle.

A Light My Fire nem sokban különbözik az előző albumaitól. Az ének cool, s a brazil tematikát pop-/rockslágerek, illetve standardek színesítik. Ugyancsak „színezzék” a három dalban megszólaló Gilberto Gil, aki ugyan nem kifejezetten jazzénekes, de a hangja-zenéje jól alkalmazható az idiómához, s valahányszor megszólal, egy csöpp brazil világi zenéi fűszer is keveredik a dalba. A párbeszéd szerkezetű Aquele Abraço például visszaüt azokra az időkre, amikor Gilberto Gil és Caetano Veloso bőrtömbbe került a katonai junta éveiben.

A két popfeldolgozás közül a címadó Doors-szám az érdekesebb. Ez a már többször latinizált rockörököld most nyújtott, néha hajókürtre emlékeztető szintetizátor-effektekkel hőmpölyög lassan, megfosztva a szerzeményt hippihimnusz-jellegétől. Elias érzékeny éneklés a melódiát, mégis olyan az előadás, mintha az énekesnőnek tényleg szüksége lenne egy kis szerelmi iztitásra. E vitatható feldolgozás ellentéte, s a lemez csúcsponti darabja a Take Five-átirat, mely hangulatos scatteléssel hozza a témát, Randy Brecker „pointilista” szordínós hangfestészetétől kísérve. Elegáns megoldás, hogy a CD végén Elias egy saját romantikus, upbeates kompozíciót is elénekel. *Máté J. György*

Concord – Universal
0888072330528

**DRESCH QUARTET:
FUHUN**

★★★★★

„Dum-dum zene milyen nagy a hatalmad, te melletted erdő-mező nem alhat...” – éneklő sajátos népzenei ihletésű előadásban a szaxofonos a Magos című erdélyi dal alapján komponált szerzeményében. A kvartett ismét tíz Dresch-originált vonulat fel, amelyek ezt a mindent előntő „dum-dum zene” ellenpólusát képviselő tiszta muzsikát tolmácsolják. Szándékosan nem jazzről beszélnek, hiszen Dresch művészeté messze túlmutat a műfaji határokon. Ezt a jelenséget sokféleképpen értelmezhetjük, egy azonban biztos: ennyire magyar zenét (amely magában foglal más kárpát-medencei és balkáni hatásokat is) még soha sem műveltek hazai földön a kortárs improvizatív zene területén. Ez az album is annak a konok következetességgel folytatott munkának újabb állomása, amely kortól függetlenül mindenki számára képes aktuális üzeneteket közvetíteni. Nem okoz meglepetést, hiszen „csak” azt a soha meg nem unható magas művészetet kapjuk, amit már megszoktunk a kvartettől. Ami különlegessé teszi ezt a lemezt, az a Misi által kifejlesztett és régóta használt, de csak most elkeresztelt új hangszer: a fuhun, egy fém billentyűzettel ellátott, kromatikus akácfa-furulya, kissé a pánsípra emlékeztető sounddal. (Maga a név is a furulya és a Hunnia szavak összevonásából adódott.) Természetesen a tenor- és szopránszaxofon ezúttal sem hiányzik Misi arsenáljából a sodró lendületű és baladisztikus darabok előadásában. Lukács Miklós a cimbalomnál és a Hock Ernő-Baló István ritmus-tandem is a tőlük megszokott kiemelkedő színvonalon muzsikál. Az autentikus népzenei hangzást erősíti a brácsás Csoóri Sándor Sündi közreműködése, sőt egy dal erejéig még a Csík-zenekar három tagja is csatlakozik a „bandához”. Nem mindennapi élmény!

Márton Áttila

Fonó Records
FA 265-2

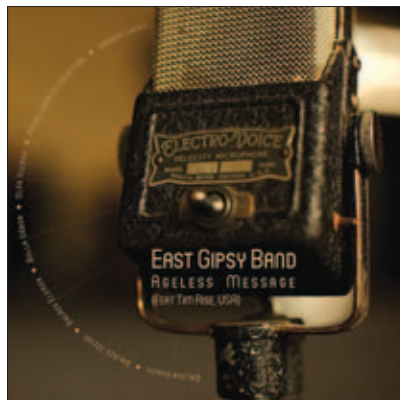
**MIGUEL ZENÓN: ALMA ADENTRO – THE
PUERTO RICAN SONGBOOK**

●●●●●

Ha nem is annyira későn döntött arról, hogy jazz-szaxofonos lesz, mint Joshua Redman (aki előbb diplomázott egyet a Harvardon), de előbb a Berklee felé kellett sodornia jó sorsának, hogy ezt az elhatározást megtegye. A Puerto Rico-i Zenón így nem került olyan paradox helyzetbe, mint tenoros kollégája. A Bob Moses, Charlie Haden és honfitársa, David Sanchez mellett egyre több tapasztalatot szerző altszaxofonos 2002-ben lépett elő debütáló lemezével, két évvel később pedig a tehetségre kihelyezett fülű Branford Marsalis labeljénél akadt számára hely. Az Alma Adentro Zenón hetedik lemeze, melyet már a magyar jazzrajongó nagyközönség sem úgy kell hallgasson, hogy tapasztalat híján lenne a szaxofonos élő előadásmódját illetően, hiszen a Budapest Jazz Club sztársorozatában tavaly ősszel az itt is hallható kvartettel, Luis Perdomo zongoristával, Hans Glawischnig nagybőgőssel és Henry Cole dobossal megmutatta, miért járt neki az amerikai MacArthur Alapítvány „zsenedíja”. No meg egy újabb Grammy-jelölés a nagyzenei jazzalbumok kategóriájában. Az Alma Adentrón hallható öt Puerto Rico-i zeneszerző munkása előtt tisztelgő tíz darab tíztagú fúvószenekari kísérettel csendül fel. A fúvóshangszerelemek Guillermo Kleint dicsérik. A telt szólamok fölött mint gyöngyözve áradó folyón a hajó, úgy siklik Zenón dinamikus, érzelmes, virtuóz szaxofonjátéka. Erősen uralkodik ő a számok karakterén – melyek közt van ballada és tempós tánc egyaránt –, de azért Perdomo is megmutathatja, mit tud. Természetes és egyben helyén való, hogy Zenón megemlékezik hazájának a múlt században alkotott legnagyobb jelentőségű komponistáiról, de már várjuk újabb saját szerzeményeit, melyek általában a legkevésbé sem érdektelenek.

Bércesi Barbara

Marsalis Music – Universal
0874946001601

**EAST GIPSY BAND:
AGELESS MESSAGE**

●●●○○

Harangoznak a világenének. Az emberiség megmártózott a millió kis patak vízből hatalmasra duzzadt zenefolyamban, de már vannak, akik újra szomjazni kezdtek a tiszta forrásból fakadó vízre. Ismét igény támadt az önmagukkal azonos, a sokféleség helyett az egység mélyébe hatoló, öntörvényű megnyilatkozásokra. Legalábbis a művészi szándékú törekvések esetében. Az East Gypsy Band más irányba indult el. Kortalan üzenetek című lemezükön a cigányzene iránti érdeklődés hullámain lovagolva, etnikai-kulturális kapcsolódásokat keresve, európai kalandozásra hívják a hallgatót. Az újabb keletű cigány folklor és a jazz ötvözésére irányuló hazai kísérleteken túllépve az őshonos népek kultúrájából táplálkozó különféle zenéket házasítják a jazz harmóniáival és improvizációs jegyeivel. Mint egy falusi vegyesboltban, van ezen a lemezen sok minden: romungro, balkáni, flamenco, manus, román népi dallam, magyar vendéglátós nóta, virtuóz előadói gesztus, többnyire a jazzt használva kötőanyagként. Különböző zsánerek, hangulatok sorjázhatnak; végigvonul előtűnik az európai zenének a cigányokhoz kapcsolódó megannyi válfaja. Folkloristáknak feltehetőleg érdekes, jazz-szempontról hiányérzetet keltő vállalkozás: az egymást váltó, egymásba csúszó elemek nem szervesülnek új minőséggé. Pedig remek hangszerekek az East Gypsy Band tagjai, elég Sárközi Lajos hegedűn és gitáron egyaránt bravúros játékára vagy Balogh Gusztáv romani nyelvű, szenvedélyes, ám nem jazzalapú éneklésére utalni. De mi van akkor, ha egy magyar cigányzenész úgy, netán jobban játssza a flamencót, mint andalúz testvére? A fiúk nem hallják a harangszót: füleikben saját zenéjük hangjai csengenek.

Turi Qábor

Fonó Records
FA 262-2

**GEORGE BENSON:
GUITAR MAN**

Ifjúkorom pop/rock LP-it juttatja eszembe George Benson új CD-je. Tizenkét dal, negyven percet alig meghaladó összidő, átlag 3-4 perces számok. (Ha valamelyik véletlenül hosszabbra sikerül, sürgősen „elúsztatják.”) A repertoár: az időközben kibővült nagy amerikai daloskönyv, amelybe már a Tenderly és a Paper Moon mellett Norah Jones- és Michael Jackson-slágerok is bekerültek. Az elképesztően rövid számokban persze aligha van lehetőség arra, hogy a – minden kommersziális kitérő dacára – nagy jazzművész valamit is bemutatson a töle megszokott tökéletes gitárjátékából. Pedig több évtizedes szédítő karrier, rengeteg lemezzalban, fényes partnerlista és elismerések garmadája áll mögötte, amit kétségtelenül nem érdemtelenül nyert el. Hogy milyen megdöbbenéssel kapta az album a „Guitar Man” címet, az vitatható, hiszen éppen a főszereplő gitáros „emberünk” nem tud kibontakozni a nyúlfarknyi számok miatt. Ráadásul még énekelnie is kell néhány tracken, hiszen ő nem kevésbé híres ezen adottsága révén is, sőt az albumot záró dalban még régi fegyverét a scatvokál-gitár uniszónót is beveti. Nos, végül is elég jó smooth jazz album az egész produkció, némi pop/rock beütéssel. Lényegesen jobban sikerült volna, ha egyharmadával kevesebb tételt céloznak meg, és a játékidőt a CD-technikában teljesen elfogadott egy órányira kalkulálják. Annál is inkább, mert akkor nemcsak a gitáros-énekes művészetének bemutatására szánt idő lett volna hosszabb, de figyelemreméltó kísérőzenészeinek játékát is jobban megismerhetnénk. Csak egy példa: a szólótól az oktettig tartó felállítások egyik-másikában nem a közismert Joe Sample, hanem David Garfield zongorajátéka okoz meglepetést a vajtífűlű hallgatóknak.

Márton Áttila

Concord – Universal
0888072330993

**JUHÁSZ GÁBOR – GYÉMÁNT BÁLINT:
BUDAPEST**

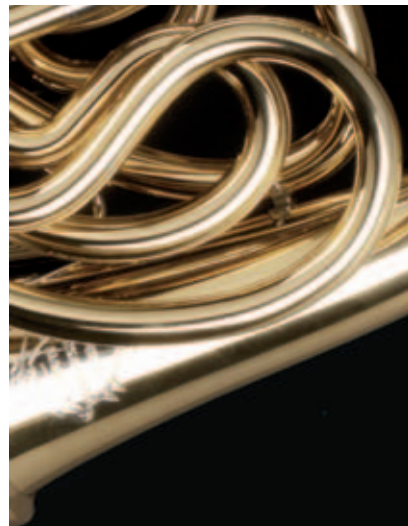

De csodás város is Budapest... A címe árulkodik róla, hogy erről szól Juhász Gábor új lemeze. Budai hegyekről, a Városligetről, a fürdőkről, az utcák, teretek, épületek, romkocsmák hangulatairól mesél a halk szavú gitáros, társával, tanítványával, az ugyancsak gitárművész Gyémánt Bálinttal.

Szívesen mondanám, hogy ráismerek fővárosunk tündöklő vagy éppen maszatos szépségének melódiáira a szerzeményekben, de hát Budapest mindenkihez más hangon szól, más és más húrokat rezonáltat bennünk. Milyen arcát mutatja hát a szerzőknek? Juhász Gábor és Gyémánt Bálint mint ha egy szelíd napfényes hajnalra ébredő Budapestre tekintene nekem le egy tavaszi illatokba burkolózó, rügyező magaslatról, ahonnan aláereszkedve poetikusan, fennkölt érzületben végigsétálnak a városban, szinte lebegve lépkedve az aszfalt felett, bejárva egészen békés és macskaköves, szurtos környékeket egyaránt. Álomszerű a barangolás. Juhász Gábor érzékeny, kissé melankolikus lelkületének lenyomata az album, és Gyémánt Bálint tökéletes partnere minden rezdülésében. Bravúrosak a kompozíciók. Lassan, kifinomultan bontakoznak ki a témák a két gitáros húrjain, nagyszerű időzítésekkel, energiákkal, az akusztikus hangszerezést izgalmasan variálják az elektromos effektek. A korongon a Budapest jellegzetes részeit megidéző új számok mellett hallható mindkét művész egy-egy ott keletkezett jelentős kompozíciója (New Folder, Hope), valamint két témához illeszkedő, remekbe szabott Cseh Tamás-átdolgozás is (Budapest, Születtem Magyarországon).

„Azt mondd meg nékem, hol lesz majd lakóhelyünk? Maradunk itt, vagy egyszer majd tovább megyünk? Itt van a város, vagyunk lakói. Maradunk itten, neve is van. Budapest.” Laczkó Krisztián

Hunnia Records
HRCD 1110

Fújjon bele!

500 féle kipróbálható hangszer
www.fontrade.hu

FON
TRADE MUSIC

HANGSZERBOLT ÉS FÚVÓS
HANGSZERÉSZMŰHELY
1081 Budapest, Kiss József utca 14.
Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622
Nyitva: munkanapokon
9:00–17:30-ig

**FÁBIÁN JULI – SÁRIK PÉTER DUÓ:
FEEL HARMONY**

Fábián Juliért nemrégiben még az Eurovíziós Dal-fesztivál itthoni döntőjében szoríthattunk, hogy tudniillik megnyerje azt. Noha végül nem ő jutott ki a nemzetközi versenyre, öröm, hogy egy nagyszerű jazzista produkciója közönségsikert aratott a tévé nézők körében. Jót tesz az ilyesmi a jazznek... Ezzel kapcsolatban messzemenő következtetések helyett inkább talán csak ennyit jegyeznék meg. De persze nem a tévés népszerűség mércéjével mérendő az énekesnő muzsikája, általában véve. Fábián Juli az egyik legnevesebb európai jazzénekesnő, a Montreux Jazz Voice Competition döntőse volt, kétszer is, s dalszerzőként is nemzetközi versenyek díjazottja. Pályája gyors itthoni sikerekkel indult, olyan együttesekkel, mint a Soft Jazz Band, Erik Sumo Band, Jazzjet, Barabás Lőrinc Eklektrix, Just In Time, legújabb projektje pedig a Fábián Juli & Zoohacker.

A művész a zongorista Sári Péterrel 2007 óta muzsikál együtt, új lemezük, a Feel Harmony a régóta tartó közös játék megérlelt gyümölcse. Körtalan örökzöldekből álló válogatás az album, melyeket a duó buja swinggel telve elevenít meg. Hanyag elegancia, csupa felszabadult scattelés és játékos szólók kergetőznek a számokban. Nagyszerű a dinamika, túlzásoktól mentes lezser profizmussal szól minden hang. Az Ain't No Sunshine, a Summertime, a Take Five, a Bye Bye Blackbird, az It Don't Mean a Thing sorait hallgatva egy kis bárban találjuk magunkat (valóban, koncertfelvételt hallunk), ahol Fábián Juli szenzációs „fekete” hangjáról egy-egy pillanatra Dee Dee Bridgewater jut eszünkbe. Kiváló album, ami még magasabbra helyezi azt a bizonyos mércét. Kicsit több füst és hamu hiányzik csak kicsit abból a bár-ból...

Laczkó Krisztián

Unicus Hungary
UNIC 1004

**MICHEL LEGRAND:
NOËL! NOËL!! NOËL!!!**

Az idén nyolcvanéves Michel Legrand vitathatatlanul a 20. század értékeremtő komponistái közé tartozik – még akkor is, ha túl gyakran és szívesen kalandozott a kommersz kasszasikerek világában. Sokoldalú alkotó: egyformán jól ír jazzstandardet, filmzenét és musicalt, izléselesen zongorázik, szugesztíven vezényel. Új lemeze még a karácsonyi piacról maradt ránk: a műfaj legnagyobb klasszikusaiból készített kellemes, kulturált hangszereleket. Erről nehéz is többet írni, nézzük inkább a főszereplőket, az énekes nőlistákat. Jamie Cullum: a populáris smooth jazz egyik vitathatatlanul sikeres, színpadon igen magabiztos képviselője. Madeleine Peyroux: a fiatalabb nemzedék meghatározó amerikai jazz-blues énekesnője. Iggy Pop: hatvanöt évesen már a nagy öregek közé tartozó rock sztár, aki 1976 óta folytat szólókarriert. Rufus Wainwright: amerikai-kanadai fiatal középgenerációs, tipikus „singer-songwriter”. Teddy Thompson: brit folk-rock énekes. Carla Bruni: modellből lett énekesnő. Nicolas Sarkozy francia köztársasági elnök felesége. Mika Penniman: Londonban élő libanoni énekes, két elég sikeres albummal a háta mögött. Imelda May: ír énekesnő, a régi nagy sztárok, így Buddy Holly nagy tisztelője és újraértelmezője. Ayo: Németországban élő nigériai énekesnő, Unicef-nagykövet. Emilie Simon: fiatal francia énekesnő, házijában újabban nagyon sokan szeretik. Mit lehet mindebből kihozni? Politikai korrektség (afrikai és ázsiai előadó + a köztársasági elnök kedves felesége), megbízható színvonal és kellő változatosság ahhoz, hogy a Let It Snow, a White Christmas vagy a Santa Claus is Coming to Town ne fulladjon teljes és tökéletes unalomba. Legrand életművébe bőven befér egy ilyen ünnepi limonádé.

Retkes Áttila

Emarcy – Universal
0602527875675

**TINGVALL TRIO:
VÄGEN**

E német zongorás trió sem tagadhatja le a kötődését a harmadik évezredet meghatározó elődök, például az e.s.t. munkásságához. A Martin Tingvall zongorista, Omar Rodriguez Calvo bőgős és Jürgen Spiegel dobos alkotta hármas valójában nemzetközi formáció, mert a csapatkapitány svéd származású, de kétlakiként ingázik Svédország és Németország közt, a Magyarországon is többször, főleg Winand Gábor és Elsa Valle társaságában is megfordult Rodriguez Calvo kubai, Spiegel pedig német. Nem teljesen indokolatlan skandináv tájakról vizionálni a zene hallgatása közben, amelynek szépsége bevallottan megérinti Tingvallt. A Vägen a trió negyedik lemeze. Eddig mindet a Skip Records jelentette meg. Tingvall elmondása szerint ez első három, a Skagerrak, a Norr és a Vattensaga címűek egyfajta trilógiának is tekinthetők. A Vägen igen szerves folytatása az előzőeknek, amit még a hasonló borítódizájn is alátámaszt. Minden szám közös szerzeményként van megjelölve. Sok érzellemmel előadott, változatos tónusú és tempójú, alapvetően dallamos kompozíciók, amelyek nem swings, sokkal inkább „ki egyenesített”, rockos pulzázással haladnak előre. A záró darab, a Tingvall által hangszerezelt Efter Livet vonósokkal és fúvósokkal árad, akár egy filmzene, amely a legdrámaibb pillanatban csendül fel. Tingvall romantikus, virtuóz, színes zongorajátéka és Calvo ízes, precíz bőgőjátéka élvezetes, Spiegel is érezhetően otthon van többféle műfajban, de mintha leginkább miatta nem emelkedne el a talajtól a trió léghajója, nem elég dinamikus a dobolása. Egy interjúban Tingvall azt mondja, megtiszteltetés számára, ha zenéjét Esbjörn Svenssonéhoz hasonlítják. Csakhogy az e.s.t. tagjai úgy játszottak, mintha az életük múlta rajta.

Bércesi Barbara

Skip Records – Varga
Skip 9107-2

**SZILÁRD MEZEI WIND QUARTET:
INNEN**

Ha jól számolom, a negyedéves, újabb kori Gramofon történetében az Innen a tizedik Mezei Szilárd-lemeze, amelyről recenzió jelenik meg. Nem volt közöttük 4 pontosnál gyengébb minősítésű. Mezei úgy játsza mindig ugyanazt, hogy közben a lassan a harmincat is elérő diszkográfiájában a legkülönbözőbb és a legkevésbé hagyományos felállásokat vonultatja fel a szólótól az oktettig, vagy még azon is túl, és mindig mindegyik összeállítás indokolt. A francia Ayler Recordsnál (elnevezése már előre vetíti, milyen indíttatással muzsikáló előadók műveit adja ki) ez Mezei második albuma, és a Wind Quartet-lemezek sorában is a második. Mezei hűséges alkot: az első, We Were Watching the Rain címűn is Bogdan Rankovic altszaxofonos, klarinétos, basszusklarinétos, Branislav Aksin harsonás és Pápista Kornél tubás voltak a vajdasági brácsás társai, ahogy ez alkalommal is. Akkor sem, most sem állította könnyű feladat elé a számokat szerző Mezei három társát, de ők mindvégig mellette maradnak – tempóban, dinamikában, színvilágban, lélekben. Van, ahol inkább az intellektus játéka kerekedik felül, mint az aszimmetrikusan-szögletesen repetitív kezdésnél, A megoldás lehetetlen változatai című darabban, illetve az egy-egy absztrakt történetet elmesélő Hep 15 K és Hep 15 R című tételekben, van, amikor pedig inkább a lélek mozdít kezét, tüdőt, ahogy például a mélyen szántó című számban, vagy a gyönyörű záródarabban, a Régi táncban, ahol a legjobban előbújnak a magyar népi gyökerek. Az avantgárd jazz hatvanas-hetvenes évekbeli hőskora után egyre szűkebb ösvényeken haladtak tovább elkötelezett hívei. Amíg Mezeihez hasonló, szívvel-lélekkel zenélő alkotók lesznek, addig lesz továbblépés. Mezei is folytatja. Innen.

Bércesi Barbara

Ayler Records – Győrfree
AYLCD-122

**EGRI-PLÚTÓ BASSES:
DIALOGUE**

Az Egri-Plútó Basses figyelemreméltó párosítása két virtuóz szólóistának, aki kísérőként a maximális szakmai alázatra képes. Közös albumukon mindkét nagy erényüket felmutatják. Külön-külön jazz-környezetben szoktam őket hallani, ez fúziós album. A zenekari tagok megválasztása tökéletes eredménnyel járt. Gitáron és billentyűkön a Balogh fivérek: Roland és Zoltán, dobon pedig a Babos Project Special ritmikus meghajtója, Balogh László egyaránt a helyzet magaslátán áll. Ami a két vezérszólistát illeti, Magyarország zenei nagyhatalom a bőgősök, ezen keresztül a basszusgitárosok terén is. Szükségtelen őket amerikai pályatársakhoz hasonlítani. Mindkettőjük kezében emiatt szólóhangszerré válik a basszusgitár, míg Egri János újfent bebizonyítja, hogy a bőgőt is olyan könnyedséggel kezeli, mint mások a gitárt. A fúzió már a hatvanas évek vége óta velünk van, és ebben a műfajban, érzésem szerint, a kompozíció minősége meghatározóbb hatással bír a szólistákra, mint a jazz fősodrában. Az album kizárólag saját szerzeményeket tartalmaz: hatot Plútó és négyet Egri János tollából. Az érdekes orientális elemeket felvillantó Ganges, valamint a Mahavishnu zenekar jobb napjaira emlékeztető Fire dance – mindkettő Plútó-kompozíció –, illetve Egri János Pege Aladár emlékére szerzett, bebopos menetű Ri-bopja és megtévesztő módon balladának induló Spiritje gyönyörű szólókat inspirált. Egyébként hiányoltam a balladákat erről az albumról, miután az imént említett Egri-kompozíció bevezető része egy pillanatra inycsiklandóan felvillantotta ezen a téren is a lehetőségeket. Egyedül a lemez utolsó felvétele, Plútó gyönyörű és elégikus Ree born (for Antonia) című szerzeménye nyújtott kárpótlást ebből a szempontból.

Pallai Péter

Hunnia Records
HRCD 1109

**SZŐKE-KALLAI-VÁCZI TRIÓ:
SENKI NEM ISMER**

Szerény kivétel, de annál értékesebb zenei tartalmat hordozó CD-t jelentetett meg a Válik László hangmérnök nevével fémjelzett L. V. Records – együttműködésben a kortárs jazz-szcéna jól ismert szereplőjével, a Győrfree Műhellyel és a többi között Szabados György írásait gondozó szombathegyi B. K. L. Kiadóval. A Senki nem ismer (You are a stranger) Szőke Szabolcs, Váczi Dániel és Kallai Nóra különös, misztikus utazása a historikus zene, a jazz és az etno sokszor igen keskeny határmezsgyéjén. A gadulkán és mbirán játszó Szőke Szabolcs esetében a kreativitás és a művészi mélység cseppet sem meglepő – a Tin-Tin, az Ektar, a Hólyagcirkusz ezt már sokszorosan bizonyította. Váczi Dániel esetében viszont úgy érzem: a több formációban játszó szopránó-, szoprán- és altszaxofonos ezzel az albummal talált rá a saját zeneszerzői útjára. Ennek igényességét releváns mesterségbeli tudás, klasszikus kompozíciós szerkesztés támasztja alá, amely kevés teret hagy a rögtönzésnek, de mégsem veszíti el spontaneitását, természetességét. Szőke és Váczi jelentősen továbbfejlesztette a Papírváros című korábbi duólemezen kikísérletezett zenei világot, s ebben a folyamatban fontos szerephez jutott Kallai Nóra csellóművész, aki a historikus előadói praxisból jól ismert viola da gamba-család különböző hangfekvésű instrumentumain varázslatos szépségű dallamokat, motívum-töredékeket játszik. A produkció negyedik közreműködője Eszes Fruzsina énekes, aki egy Kosztolányi által fordított Rilke-vers szövegét énekli – zenésztársaihoz illeszkedő érzékenységgel, stílusismerettel. Nagy szükség van az ilyen kiforrott, megalkuvást nem ismerő zenei minőségre – még akkor is, ha az ezzel elérhető közönség sajnos igen szűk.

Retkes Áttila

L. V. Records
katalógusszám nélkül

„A tánc lejött a színpadról a földre”

Forrás: Borbély Jolán archívuma

Emlékezés Martin Györgyre

Nyolevan éve, 1932. február 5-én született Martin György táncos, néptánckutató, a magyar és egyetemes folklorisztikai kutatás kiemelkedő egyénisége. Az évfordulón a mindenki által csak Tinkának nevezett tudós alakját és munkásságát idézi föl özvegye, Borbély Jolán néprajzkutató, valamint nevelt fia, Éri Péter, a Kossuth-díjas Muzsikás együttes tagja.

◆ Bencsik Gyula

Gramofon: *Kisgyerekként kerültél kapcsolatba Martin Györggyel. Mi az első emléked vele kapcsolatban?*

Éri Péter: Szüleim hatéves koromban, 1959-ben elváltak, majd néhány év múlva lett Martin György édesanyám férje, az én nevelőapám. Én azonban már korábbról is ismertem Tinkát, aki édesanyám baráti körébe tartozva többször is pesztrált engem, jókat játszottunk együtt. Ma már a tudományos életre való játékos felkészítésként értékelem – hiszen néprajz szakot végeztem az egyetemen –, hogy nagyobbacska koromban Tinka kicéduláztatta velem az indiánregényekben szereplő törzseket, népszokásaikat, viseletüket. Tinka különböző törzsi fejdíszeket és nyílveszőket is készített nekem. Talán ez indított el a népi kultúra felé.

G.: *Milyen hatásra úszott be az életedbe a népzene?*

É. P.: Tízéves voltam, amikor szüleim először vittek magukkal egy hosszabb gyűjtőútra, Erdélybe. Az 1963 karácsonyán a kalotaszegi Mérában tett látogatásból máig tartó barátságok születtek. Tinka már azt megelőzően járt ott egy IBUSZ-utazásról meglógva, Andrásfalvy Bertalan és Pesovár Ferenc néprajzkutatókkal. Andrásfalvy korábbról ismerte az erdélyi népzene gyűjtő Kallós Zoltánt, akivel megszervezte a filmezéssel egybekötött látogatást. Az akkoriban egyedül lehetséges hivatalos utazásról történő lelépés miatt valahogy nem lett itthon botrány. Az 1963-as gyűjtőúton hallott népzenei hatások életre szólóan belém vésődtek.

G.: *Abban, hogy táncosnak indultál, szintén óriási szerepe volt nevelőapádnak.*

É. P.: Tinka tulajdonképpen rajtam kísérletezte ki, hogy a kalotaszegi legényes tánc valóságban élő, vagyis nem színpadi formájában megtanulható-e olyasvalaki számára, aki nem ott született és szocializálódott. Ez egy hihetetlenül motívumgazdag tánc, ami ahhoz hasonlítható, mintha egy adott szókészletből más és más aktualításra faragna az ember szabályszerű verseket, teljes improvizációs szabadság mellett. Az itthon tanult legényest aztán Mérában is meg kellett mutatnom, ahol a velem egykorú fiúk már elhagyták a tánc tanulást. Nagy sikerem volt. Egyébként Tinka

Fotó: Bencsik Gyula

Borbély Jolán és Éri Péter

Forrás: Martin György hagyatéka

Martin gyűjtőútjaira sokszor a kamasz Éri Pétert (jobbról a második) is magával vitte

egyik legjelentősebb munkája a kalotaszegi virtuóz táncosról, Mátyás István Mundrucról írt monográfiája, mely halála után 2005-ben elnyerte a legrangosabb nemzetközi kitüntetést, a Pitré-díjat. Mundrucot először egy Molnár István által, az 1940-es években készített némafilmen látta legényest táncolni Martin György, és olyan nagy hatással volt rá, hogy 1956-ban személyesen is felkereste. Nemcsak munkakapcsolat jött létre közöttük, hanem életre szóló barátságot is kötöttek.

G.: *Abban a politikai közegben, amelyben a legnagyobbat alkotta Martin a magyar néptánc kutatásban, nemigen szerették ezt a fajta identitás-erősítő tevékenységet, legfeljebb eltűrték. Sokan bizalmatlanok voltak a néptánc- és népzene gyűjtőkkel szemben is. Hogyan tudta leküzdeni ezeket az akadályokat Martin György?*

É. P.: Ahhoz, hogy a falusi adatközlők kötélnék álljanak, szükség volt az ő és munkatársai személyes rábeszélő képességére is. Nem volt könnyű éneklésre és táncolásra bírni

Mátyás István Mundruc, a virtuóz táncos társaságában

azokat az embereket, akikről mondjuk az előző nap mindent elvittek. Ez a padlás-lesöprések időszaka volt az ötvenes években. Martin Kodály Zoltán kezdeményezésére került az MTA népzene kutató csoportjába, ahol egy néptánc osztály alakult az ő vezetésével. Voltaképp Kodály – akinek tekintélyét még a pártállamban sem merték megkérdőjelezni – védőszárnya alatt működhetett sokáig a csoport.

Borbély Jolán: Tinka hallatlan szerénységének, a falusiak iránti tiszteletének is óriási szerepe volt abban, hogy megnyíltak előtte az emberek. Azt, hogy például a szabolcsi cigánytelepeken filmezhettünk, annak is köszönhetjük, hogy nagy szeretettel közeledtünk a romákhoz. Tinka belső zsebében mindig megbújt egy laposüveg pálinka, amiből megkínálta a cigányokat, ami mellé szűrőtlen Kossuth cigarettát is kínált a férfiaknak, akik hamar „tanárurazni” kezdtek. Másfelől nem átalott közös kanállal, közös üstből velük enni a főztjüket, hálni felkínált ágyukban. A lényeg, hogy Tinka megértette az emberekkel: azért kell a kulturális értékeinket megőrző adatközlés, azért kell a táncot film-szalagra, a zenét magnetofonra rögzíteni, mert előbb-utóbb kiapadnak az autentikus források, meghalnak az adatközlők, s nem lesz, aki a tudását átadja a jövő nemzedékek számára. Így jöhetett létre Martin vezetésével a világ egyik legnagyobb néptánc-filmarchívuma.

G.: *Megszállott volt? Munkamániás?*

É. P.: Személyes kvalitásai mellett szakmai felkészültségét és céltudatosságát említem, amellyel minden tevékenységéhez hozzáfogott. Ennek köszönhetően a néptánc kutatás területén ugyanolyan fontos szerepet játszott, mint példaképei, Bartók és Kodály a népzene kutatásban. Munkájának eredményességét a technika fejlődése is segítette: az újabb gépekkel már hosszabb tánc- és zenei folyamatokat is lehetett rögzíteni. Megérezte, hogy olyan úttörő munkát végez, ami egyszerre követeli meg a gyűjtést és az anyag tu-

Forrás: Martin György hagyatéka

Martin pálinkával és cigarettával kínálta a cigány táncosokat, akik hamar „tanárurazni” kezdtek

dományos feldolgozását. Tinka és munkatársai olyan új módszereket dolgoztak ki a gyűjtött anyag rendszerezésében, ami máig kiindulópontja a néptánc kutatásnak. Felismerték és leírták a néptáncok szerkezeti felépítését – a motívumoktól a fejlett táncmondatokig, táncciklusokig. Vizsgálat tárgyává tették a tánc és a zene összefüggésrendszerét, megállapították a tánc hagyományok különböző stílusrétegeit, megrajzolták táji dialektusterületeit. Ilyen átfogó szemléletű munkát Martin György előtt még senki nem végzett.

B. J.: Tinka és kollégái, főleg Pesovár Ernő a magyar néptáncok szerkezeti elemzéséhez a nyelvtudományt hívták segítségül. Tudományos feldolgozásaikban gyakorlatilag elemekre bontották, majd újra összerakták a különféle táncokat. Martin elsőik között jött rá, hogy a különböző tudományágak kiegészítik, segítik egymást.

G.: Kik alkalmazták elsőként Martin György eredményeit és módszereit a gyakorlatban? Hogyan hasznosul a hagyatéka?

É. P.: Én még gimnazista voltam, amikor a televízió Röpülj páva című műsorában új hangütéssel bukkant föl Halmos Béla és Sebő Ferenc. Újításuk abból eredt, hogy az eredeti népdalok hangvételét vitték bele előadásaikba. Sebő és Halmos hamarosan fölbukkant Martin Györgynél, itt a lakásunkban. Emlékszem, napokon keresztül a szőnyegen hasalva hallgatták nevelőapám gyűjtéseit a magnetofonból. Aztán egyszer engem is meghallgattak: gitáron játszottam egy mezőségi „ritka magyart”, aminek eredményeként indult a mi zenei kapcsolatunk, amiből aztán Sebő Együttess lett. Nem sokkal később a formáció csatlakozott a Bartók Béla Táncegyütteshez, ahol Tímár Sándor koreográfus színpadi néptánc-koreográfiáiban már megpróbált az eredeti néptánc-anyagból kiindulni. Ehhez már

rendelkezésre álltak Martin György filmjei, hangszeres népzenei gyűjtései. Tímár is gyakran feljárt hozzánk, Tinka segítette a munkájában, és pártolta ezeket a törekvéseit. Nagyjából 1970-ben találkozott össze tehát az eredeti népzene és néptánc a színpadi táncművészetben, és nemsokára létrejött az első táncház is.

B. J.: Csoóri Sándor ezt úgy fogalmazta meg, hogy a tánc lejött a színpadról a földre – oda, ahol megszületett. Amit addig színpadon néptáncként műveltek, legfeljebb nyomokban emlékeztetett a táncok eredetijére, míg az autentikus népzene helyett az úgynevezett nótaéneklés dívott. A Tinka által támogatott táncházaknak aztán olyan írók, költők is rendszeres látogatói voltak Csoóri mellett, mint Illyés Gyula vagy Nagy László. Tinka nem volt soha ellene a kísérletezésnek sem. Például maga szorgalmazta, hogy a kísérlet nélküli moldvai énekek alá kerüljön érzelmileg, hangzásilag koherens zene. Abban is szerepe van Martinak, hogy ma már az egyetemen működik a táncfolklór fakultás. A különböző amatőr iskolai táncformációk pedig jóformán egymásra örökítik át a Tinka által gyűjtött és rendszerezett autentikus anyagot. A táncházakba ma már több tízezer gyerek jár szerte az országban, s a táncegyüttesekben is elengedhetetlen követelmény az eredeti néptáncok alapos ismerete. Hatalmas könyvtárának kötetait ma is sűrűn forgatják a Martin Archívumban, a Hagyományok Házában. A szakma él vele, a közönségnek viszont fogalma sincs róla.

É. P.: A Martin György és munkatársai által kijelölt út ma is járható a tudományos kutatók számára; összefoglaló kötetei, cikkei, tanulmányai alapvetésnek számítanak, hangszeres népzenei gyűjtései pedig használható és fontos források mindazoknak, akik ma magyar népzene szeretnének játszani. ■

SZLOVÁK NÉPDALOK

Bartók Béla Tót népdalok című gyűjteményének „pizskozata” I.
Gerhardus Kiadó, 620 oldal

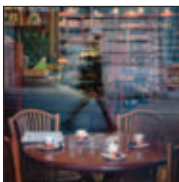
Bartók Béla emberi nagyságának, toleranciájának, humanista elkötelezettségének ékes bizonyítéka, hogy egy politikai konfliktusokkal igencsak megterhelt korszakban – az 1910-es évek elejétől 1940-ig, amerikai emigrációjáig – milyen szeretettel és empátiával, időt és energiát nem kímélve foglalkozott a Felvidéken és a mai Magyarország területén gyűjtött szlovák népdalokkal. Figyelme a népzenei elemzés mellett a filológiai problémákra, a különböző szövegvariánsok összevetésére is kiterjedt, s ebben segítette jelentős passzív szlovák nyelvtudása. A Tót népdalok címet viselő gyűjteményt 1921-ben – a felek kötelezettségeit rögzítő szerződés keretében – eladta a Matica Slovenska kulturális egyesületnek, mert Magyarországon nem látott lehetőséget a kötetek megjelentetésére. A munka azonban teljesen elakadt: csak tizennégy évvel Bartók halála után, 1959-ben jelent meg Pozsonyban a gyűjtemény első kötete; a második kötet 1970-ben, a harmadik 2007-ben látott napvilágot, s még van anyag egy kiegészítő kötet jövőbeni megjelentetéséhez. Ezen a ponton kapcsolódott be a tudományos munkába a Szeged-Csanádi Katolikus Egyházmegye és a szegedi Gál Ferenc Hittudományi Főiskola,

amely Káfer István vezetésével már hosszabb ideje működött hungaroszlavakológiai (elsősorban művelődéstörténeti profilú) kutatócsoportot. Arra vállalkoztak, hogy forráskiadványként megjelentetik a Matica Slovenskának átadott gyűjtemény kéziratot „pizskozatát”, amelyet Bartók magával vitt az Egyesült Államokba, s amelynek eredetije Bartók Péter floridai archívumában található. Az eredeti támlapok, kották másolata, Bartók kézírása, a szlovák dalszövegek magyar és angol nyersfordítása a zenetudomány, a népzene-kutatás céljait szolgálhatja. Ebből a szempontból különösen értékesek Bartók Béla revidéálásai (az úgynevezett 76-os boríték tartalma), illetve német nyelvű jegyzetei (Fussnoten). Nem feledkezhetünk

meg azonban a szlovakuhungarológia és a hungaroszlavakológia – mint a történelmi, művelődéstörténeti és egyéb, nemzeti karakterisztikát hordozó tudományterületek segédtudományai – jelentőségéről sem. Káfer István és szerkesztőtársa, Sztakovics Erika látszólag apró, de szimbolikus lépést tett a szlovák-magyar megbékélés felé.

Retkes Átilla

**GÖNCÖLSZEKÉR:
 MINDEN PERC
 ITTHAGY**

Játszhatunk akár olyat, hogy nem nézzük meg a borítót, csak hallgatjuk a lemezt: aki a legtöbbet eltalálja a feldolgozott versek költői közül, nyer egy csésze kávé. Hangulatában ilyen ez az összeállítás, és kicsit megjelenésében is, elég a címoldalra pillantani. Nagyon jó versek, ismert, de nem feltétlenül a legismertebb kategóriából. A feldolgozás pedig minden esetben méltó hozzájuk, nem tolokodó, nem akar többet, mint zenében elolvasni a műveket. Az előadók ízlésesek, a közreműködők jók (bár a női kar skálái nem makulátlank) a sor változatos. A hallgatónak csak az a dolga, hogy nyitott szívvel és füllel fogadja mindezt. Azt hiszem, úgymint az a vége, hogy lekerülnek a polcra a verseskötetek és utánaolvasunk, vagy akár „elébe” is... S talán épp ez a cél: ömöljön ránk a költészet, szövegessen át minden napjainkat, motoszkáljon a gondolatainkban, legyen része az életünknek. PE

Gryllus
 GCD105

**VÁGTÁZÓ
 CSODASZARVAS:
 CSILLAGLOVAGLÁS**

Grandpierre Atila vágató zenekari között számos közös pont van. A Csodaszarvas csak annyiban különbözik az egykori VHK-tól és annak újraélesztett. Vágató Életerő néven futó utódjától, hogy erősebben kötődik a magyar népzenei hagyományokhoz, azon belül is a legarchaikusabbnak tartott moldvai csángó zenéhez, akár a hangszerelést, akár a felhasznált dallamvilágot tekintjük. Túl több évnyi alkotómunkán, az új albumnál már vízválasztó volt, ki tud-e szabadulni az együttes a „vágató zenekarak” béklyóiból, a rendkívül hatásos, azonban kissé egysíkú „vágató ritmusokból”, a révülős nótákból. Koncerten ugyanis viszi a hév az előadót-közönséget egyaránt, korongon, otthon, a négy fal között azonban már a tartalom is számít. Szerencsére nem kevés új hangszínt vonultat fel a Csillaglovaglás, az egyik legkülönlegesebb dal a misztikus „Júlia szép leány” regőléssel ötvözött balladája. KEV

Fonó Records
 FA 261-2

**ETNOROM:
 DIRI, DIRI**

Új CD-vel örvendeztet meg rajongóit az EtnoRom: a 2006-os Rományi Luma után most itt a Dirí, dirí. A közben eltelt idő sikereket, rangos szerepléseket hozott az együttesnek. A Dirí, dirí számain is érezhető ez a rutin: biztonságos, jó megszólalás, változatosan összeállított anyag és igazi bulizós hangulat. Tizenhárom dal sorakozik a szép kiállítású kísérőfüzetben, s szól meg a CD-n, de nem képviselnek igazán önálló karaktert. Mindegyikük ismerősnek tűnhet, bár sokfelől származik a zenei anyag. A hangszerelés, az előadás egyikben sem hoz váratlant, meglepőt: inkább az egyenletesség jellemző, ha pozitív szándékkal fogalmazunk. Vannak persze szép szólók, megkapó pillanatok, de vannak hamisságok, tempóingadozások is. A számomra legszebb dal (mint utóbb a füzetben láttam) a fohász megjelenést viseli, a többi igazi népszerű, táncolható és táncoltató. PE

Gryllus
 GCD107

**CŚIK ZENEKAR:
LÉLEKKÉPEK**

Hirtelen jött a Csík zenekar népszerűsége, és nem másnak, mint a két ismert alternatív rockzenész, Lovasi András és Kiss Tibor közreműködésének köszönhetően, noha a zenekar a crossover felé már 2001-ben elindult. A kor falára című mezőségi feldolgozások volt az első gyöngyszem, bár ez a mai napig nem számít közismert számnak. Amikor a Quimby-interpretáció, illetve a Lovasival való együttműködés meghozta az áttörést, félő volt, az autentikus népzene népszerűsítésének zászlaja alatt idővel a showbiznisz szabályai szerint alkotó bandává silányodik az a zenekar, amelyik a hagyományos népzene előadása terén is kimagasló. Voltak ugyan efelé mutató jelek, mint a Presserrel közös számuk, de szerencsére a Lélekképek visszatért oda, ahonnan a Csík az úton elindult: A kor falára folytatásához. Tíz év távlatából már nemcsak a kísérletező kedv, de a tapasztalat is az övék, és így egy olyan albumhoz érkeztek, amelynek megalkotása már megközelíti a zeneszerzés fogalmát. A hagyományos, „érintetlen” népzene sem marad ki, és új közreműködőkkel bővül a tábor. A Rackajam hangzása új szín, bár a Hobo-feldolgozás erősen magán viseli a Rackajam zenei bélyegét, ugyanakkor a Suite című zárószám Beethoven Holdfény szonátáját ötvözi egy kalotaszegi hajnalival és sok-sok saját ötlettel. Vannak persze Lovasi-nóták és Quimby-dalok is, s bár a zenekar nyilván szentül hiszi, hogy az ilyesféle feldolgozások új stílusuk motorjai, nagy valószínűséggel éppen ezek merülnek majd hosszú távon feledésbe. Jó eséllyel megmaradnak és stílusuk megmaradnak viszont az olyan alkotások, mint az Adagio – amelyen Őze Áron szavalja Juhász Gyula két versét –, a már említett Suite, vagy a Fehér galamb című mezőségi menyasszony-búcsúztató.

Kiss Eszter Veronika

Fonó Records
FA 264-2

**BORBÉLY MIHÁLY BALKÁN JAZZ
PROJECT: LIVE AT FONÓ**

Borbély Mihály megannyi formációja közül (Vujicsics, Quartet B, Borbély műhely stb.) a Balkán Jazz Project a legifjabb. Magját a Quartet B zenészei alkotják, ehhez csatlakozik egy-egy autentikus népzeneész. Ezúttal a bolgár Teodosii Spasovval, a balkáni kaval világhírű mesterével adtak koncertet. Izgatottan várjuk, vajon hogyan olvad össze a különböző balkáni népek zenéje a jazzel. A zenészek: Horváth Balázs (bőgő), György Mihály (gitár), G. Szabó Hunor (dob) Lukács Miklós (cimbalom), Agatics Krunoslav (harmonika). Az újfajta felállás rendkívül izgalmas hangszereléseket tett lehetővé. A népzenei pólust a harmonika és főleg a kaval jelenti – bár Spasov inkább saját, mintsem konkrét bolgár témákat játszik. A jazz szint a nejlonhúros gitár, a dobfelszerelés és szolidan a bőgő festi. Valahol középen áll az univerzális cimbalom és a szaxofon. Lenyűgöző, ahogyan Borbély és Lukács uralja hangszerét, legyen szó akár milyen népzeneről, jazzről, vagy klasszikus zenéről. A nyitó Gipsy Caravan amolyan andalúz hangulatú ráhangolóadás. Az Open Mood-ban Spasov máris elkápráztat kavaljátékával, és megvalósul az áhított stílusbeli fúzió. A 7vége jó kis 7/4-es jazz, emlékeztet gitárszóval. A Sirba in E-ben virtuóz cimbalmozást és tartalmas szaxofonszólot hallhatunk. Spasov My Bulgarian Sky című balladája után végül alaposan feldobják a hangulatot gyors 7/8-ban, ez nagyszerű csattanója a negyvenöt perces műsorfolymának. A Fonóban adott koncert biztosan katartikus élmény lehetett a közönségnek, és ebből a spontaneitásból a CD-n is átjön valamennyi. Ám – fájdalom – a hangzás nem túl jó, így a hallgató nem tudja teljesen átadni magát a zene élvezetének. Reméljük, stúdióban is felveszik egyszer!

Pödör Bálint

Fonó Records
FA 269-2

**LAJKÓ FÉLIX:
„MAKOVECZ TURNÉ”**

A 2011 szeptemberében elhunyt Makovecz Imre emlékének ajánlotta legújabb lemezét Lajkó Félix, a vajdasági hegedűvirtuóz.

Tíz szép épületfotónak örülhetünk a borító belsejében: leporellszerűen kihajtogatva az építész embematikus munkái sorakoznak Kolozsvártól Százhalombattán át Makóig. Ezek az április–májusban zajlott turné állomásait elevenítik fel. Nem egyedülálló az ilyen kezdeményezés, hogy a nagyrebecsülés és csodálat művészi közösségbe hozzon két különböző területet, két különböző alkotót.

A tapsok tanúsága szerint lelkes közönség fogadta a koncerteket. Lajkó Félix már évek óta Brasnyó Antal brácsakiséretével játszik. A lemezen hallható tizenhárom szám nem okoz csalódást. Mindegyik a virtuozitás csillogtatásának kiváló terepe, bár különbözőképpen kezdődnek, más-más alapkaraktert ígérve. Az előadás folyamán a „végkifejlet” felé haladva azonban mind beletorkollik a tempón, karakteren és koncepción felül álló bravúr hullámba: a szélsőségesen energikus, dinamikus, helyenként már-már extatikus játék magával ragadja az előadót. Ezáltal persze a hallgató is, ez a jellegzetesség az, ami összetéveszthetetlen teszi Lajkó Félix interpretációját. Különböző hangulatú indulásokra jó példa A repülőnek, amelyben a klasszikus összhangzattan szabályai szerint szerkesztett négyeshangzatok felbontásai szólnak, A madárnak, amelyben nyilvánvalóan a fütty jelképezi a szárnyas jószágot, A busz zötyög és zakatol, az Ősz diatonikus, barokkos dalmokkal jelenik meg, a keringős, táncosabb hangvétel sem hiányzik (Az úton), a legszebb, legsimogatóbb hegedűhangot pedig éppen az utolsó számban halljuk, ez a Selyem. Szép kiállítás, zenei szempontból azonban nem a fajsúlyos kategóriába tartozó lemez.

Pödör Eszter

Fonó Records
FA 266-2

**PARNO GRASZT:
REGGELIG MULATOK**

Paszab neve már régen nem ismeretlen az autentikus cigányzene kedvelői körében: a Parno Graszt korábbi lemezeivel (2002, 2004, 2007) és folyamatos koncertjeivel beírta a köztudatba Szabolcs-Szatmár-Beregnek ezt a szegletét. 2011-ben készült el a legújabb CD-jük, a Reggelig mulatok, amely mellett (a szellemesen tervezett tokban) egy DVD is lapul. Ez utóbbi a zenekar 2009-ben zajlott indiai turnéját örökíti meg. Silló Sándor rendezte a filmet. Jó a zene és jók a szövegek, bár lesújtja az embert a szegénység látványa, ezt ők maguk is megfogalmazták. Azért persze derűs jelenetek is bőven akadnak... (Kedvencem az egyenruhás, nyakkendőskis iskolás fiúk mezitlábás tánca a homokban...) A Reggelig mulatok pedig az utóbbi idők leghangulatosabb gyűjteménye tánczenéből! Mindjárt a beköszöntő Dúj sheja sodró lendületével találkozunk, majd a címadó dal következik, ez kicsit fekezi a tempót. Az Estefelé aszimmetrikus lüktetésében is van mit örvendezni, aztán az asszonyok jutnak szerephez. De hegedűszóló nélkül mit sem ér a jókedv! Aztán a paszabi kiserdőt is felszántatjuk, és hogy némi búbánat is adassék, hát „magamat is belevetem virágnak...” A virtuóz tárogató, bámulatos kannázás és a túlradó jókedv mindenkit magával ragad, de olyan magától értetődő folyamatként, hogy szinte fel sem ocsúdunk. Az együttes legnagyobb erénye szerintem az abszolút természetesség, mentesség minden mesterként, hatásvadász törekvésektől. Az előadás is teljesen spontán zenélés benyomását kelti (mint a DVD-n az utazás alatt megörökített néhány perc: elcsigázottan ülnek, alattuk futnak a kilométerek száza, ők meg énekelnek... Magukban, maguknak – szakadatlanul, mint a lélegzetvétel.) De jó, hogy van nekünk a Parno Graszt!

Pödör Eszter

Fonó Records
FA 260-2

**ANUSHKA SHANKAR:
TRAVELLER**

Sokan, sokszor leírták már, hogy nem lehet könnyű Ravi Shankar leányának szitárművészként az apanyomdokaiba lépni, de szerencsére Anoushka Shankar jól sáfárkodik az atyai örökséggel. Egyre meggyőzőbb zenei tudása, alkotói fantáziája, amely nem egyszerűen világzenét hoz létre, hanem a tradicionális indiai zene- és táncművészet kapcsolódási pontjait keresi. Nem a popularírat, hiszen a Traveller mélyen szántó munka, több tradíció összegzése, mintegy a közös gyökerek mentén. A fő téma és inspiráció a flamenco, és alighanem az egész spanyol flamenco-kultúrát befolyásolhatja az indiai gyökerek természetes bemutatása, hiszen aki csak meghallja, szavak nélkül is tudja, érzi, milyen lényegi a kapcsolat. Javier Limón flamenco-gitáros, aki producerként és társ-szerzőként is közreműködik a korongon, teljesen természetesen találja meg a hangot Anoushkaival, akinek játéka egészen más megvilágításba helyezi a gitár és a szitár viszonyát. A fő szitár-gitár duót viszont Anoushka Pepe Habichuelával írta és játszotta fel, ez a szám lírai jellege ellenére helyenként a pengetős zeneirodalom virtuozitásának csúcspontjaira tör. Szólnunk kell még Sandra Carrasco az albumot meghatározó, erotikus és a két kultúrát összekapcsoló énekéről, a többi énekes természetességéről, a lendületes ritmusszekcióról, a számkortárs alkotással varázsló improvizatív billentyűs játékról, és a táncra perdítő, mégis egyszerre drámai és melankolikus hangzásképről. „Szerintem a gitárosok sokat fognak tőle tanulni. Az, amilyen kifejezéssel játssza a dallamokat, engem sírásra készítet” – fogalmaz a lemezkiadó vezető interjújában Javier Limón. Hozzátehetjük: ezzel nem csak ő van így.

Kiss Eszter Veronika

Deutsche Grammophon – Universal
4779363

**BUIKA:
EN MI PIEL**

Concha Buika (ejtsd: Bwee-kah) meglepő jelenség. Karcos hangja Billy Holidayt juttatja eszünkbe, külseje alapján (és amikor soult, R'n'B-t énekel) a spanyol Erykah Badunk is titulálhatnánk. Bár szülei afrikai menekültek voltak, őt magát ízig-vérig spanyol művésznek tekinthetjük. Gyermekkorában Palma de Mallorca szegény külvárosában éltek, és mivel legtöbb idejét a környékbeli cigányokkal töltötte, nem csoda, hogy egy életre magába szívta kultúrájukat. A flamenco nem csak mint zene, hanem mint életforma is a vérbe ivódott. Huszonevesen a híres gitáros-producer, Javier Limón felfedezte és életre szóló munkakapcsolatot alakítottak ki. Pedro Almodóvar filmrendezővel való együttműködése révén a mozik közönsége is megismerhette, az A bőr, amiben élék zenéjében. 2007-es Mi Nina Lola című albuma és a 2008-as Nina de Fuego nemzetközi sikert ért el. Végül a legutóbbi, Chuchó Váldezzel közösen készült El Ultimo Trago (Az utolsó ital – az ikonikus mexikói énekesnő, Chevela Vargas emlékére) elnyerte a Latin Grammyt. Mára a Carnegie Halltól a legkülönbözőbb koncerttermekben ünneplik, és – legnagyobb büszkeségére – nem csak spanyol nyelven területen. Olyan különleges hangja van, amit nem lehet kizárólag a megszámíthatatlan elszívott cigarettával magyarázni, ráadásul bármilyen zenérestílusosan énekel. (Flamenco, copla, rumba, jazz, R'n'B stb.) Új válogatásalbumára a legjobb számai kerültek. Az El Ultimo Trago, a Mi Nina Lola, a Se Me Hizo Facil, a La Falsa Moneda mellett Gardel híres Volver című slágere is felhangzik (Almodóvar filmjében Estrella Morente énekelte), így az eredmény egy rendkívül változatos korong lett. Tanulság? A zabolátlan tehetség is megtalálja végül a maga útját.

Pödör Bálint

Warner – Magneoton
2564665114

Analóg vagy digitális?

Nyolcadik rész: Az írható CD-k és az SACD

Előző írásunkban a gyári CD-k sokszorosítását mutattuk be, s néhány gondolattal a CD élettartamának kérdéseire is kitértünk. A CD azonban – az első kereskedelmi digitális formátumként – végső soron a kazettás magnetofon kiváltását is szolgálta, így ennek érdekében meg kellett oldani a házi CD-írás lehetőségét – mégpedig olyan egyszerű módon, ahogyan azt a kazettás magnetofonok megengedték. Az erre vonatkozó kutatások nyomán alakult ki az egyszer írható CD-R szabványa. Ám mert a magnetofon-kazetták a törlés nyomán többszörösen is felhasználhatók, ezért második lépésként jött létre a többszörösen írható CD-RW. Alábbi írásunkban ezt a két rendszert mutatjuk be olvasóinknak.

❖ Ujházy László

Az egyszer írható CD (CD-R)

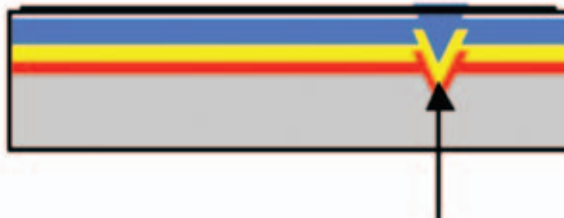
Az egyszer írható CD (CD-Recordable) elvi működése a legjobban a nem túl kellemes jelenséggel mutatható be, amikor egy túl forró vasalót ráhelyezünk egy finom műszálas anyagra. Ilyenkor a megengedettnél magasabb hőmérséklet az anyagot az érintkezés helyén „összehúzza”, akár meg is olvasztja. Az eredetileg szép fényes anyag ott meggyűrődik, fényáteresztő képessége láthatóan megváltozik. Ugyanez megy végbe az egyszer írható CD-R-nél is: a kódolt digitális jelfolyam két értékének megfelelően a polikarbonát alapra felvitt szerves réteg ott, ahol nem éri erős lézertény, megőrzi eredeti struktúráját, szemben a nagyobb teljesítménnyel megvilágított és ezáltal felmelegített helyekkel, ahol megolvad. E kétfajta terület között a fényáteresztő képességben különbség van, s ennek megfelelően a lejátszáskor az alulról olvasó lézertény a gyárilag sokszorosított CD-hez hasonlóan ugyancsak két különböző módon verődik vissza. E kettő váltakozása közvetíti a digitális információt, s a folyamat természetesen itt is mikroszkopikus méretekben játszódik le. Az eltérő felépítés ellenére a hasonlóság pedig olyan nagy, hogy a CD-játszók az írott korongok információit ugyanúgy érzékelik.

A még használatlan CD-R korongot köznapi értelemben „üres” jelzővel illetjük, ám erről nincsen szó. Íráskor ugyanis a lézertény „vezetni” kell, hogy a barázdák az előírt sűrűséggel helyezkedjenek el, ezért a barázdák a még íratlan lemezen már előre rajta vannak. Az író lézertény ezeket pontosan követi, sőt a szükséges kerületi sebesség beállítására szolgáló információkat, valamint az „abszolút időt” is ezek az „elő-barázdák” tartalmazzák. Az állandó fordulatszámmal forgó analóg hanglemezekkel szemben ugyanis a CD-korongok fordulatszáma változó – annak érdekében, hogy az írás vagy olvasás helyén a kerületi sebesség legyen állandó. Ugyanakkor az analóg lemezeknél az

állandó fordulatszám következtében a kerületi sebesség barázdáról barázdára változik: a külsőknél nagyobb, a belsőknél kisebb. Továbbá az analóg lemezek barázdáinak elhelyezkedését a vágó készülék állítja be; a CD-R esetében ilyen nincsen, ezért hárul ez a feladat a még íratlan lemez előbarázdáira.

A CD-R korong „szendvics” szerkezetű, s rétegeinek vázlatos elhelyezkedése (csupán egyetlen vezetőbarázdá feltüntetésével), nem méretarányosan az alábbi.

A rétegek felülről a következők: feliratok (ha egyáltalán írunk a lemeze, fekete színnel jelölve) – védőréteg (kék) – tükröző réteg (sárga) – szerves réteg (piros) – polikarbonát alap (szürke). A nyíl az író, illetve olvasó lézertény jel-

képezi. A lemez teljes vastagsága – a gyárilag sokszorosított CD-vel azonosan – 1,2 mm.

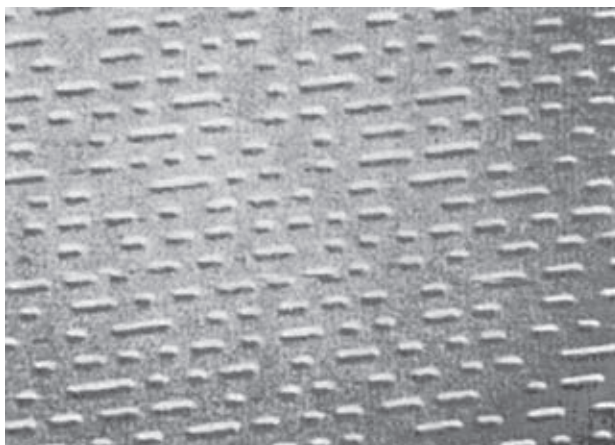
Írás után a lemezt fixálni kell – más szóval le kell zárni –, mert egyes kivételektől eltekintve csak ezáltal válik az eszközön lejátszhatóvá, ám a lezárás után további írásra már nincs lehetőség. Az írás során létrejövő ideiglenes adatok (trackek száma, időtartama stb.) ekkor kerülnek be a végleges tartalomjegyzékbe.

Mivel a szerves réteg a hőérzékeny tulajdonságát továbbra is fenntartja, a lejátszás közbeni tartós PAUSE üzemmódot lehetőleg kerüljük, hiszen ilyenkor az olvasó lézer (amelynek teljesítménye ugyan lényegesen kisebb az író lézerhez képest) a lemezt egy kis területen tartósan melegíti, s ez a későbbi lejátszhatóságot ronthatja, ami például abban nyilvánul meg, hogy a lemez ilyen tartós pause utáni további részeit már nem tudjuk lejátszani.

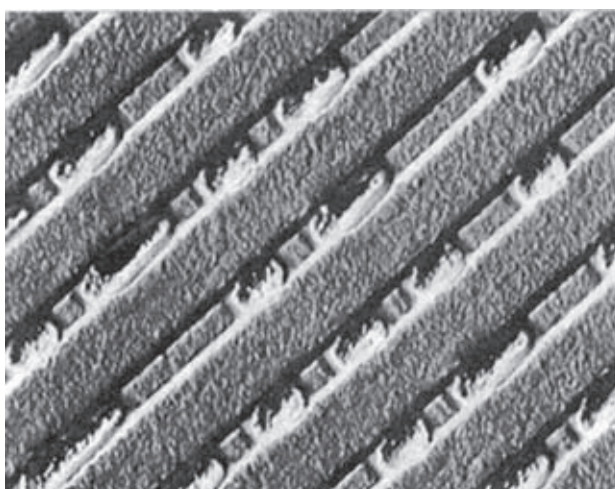
A többször írható CD (CD-RW)

Hamar felismerték, hogy a CD csak úgy válthatja fel igazán a mágneses rögzítést, ha lehetséges a hordozók többszörös felhasználása, azaz egy korábbi felvétel törlése. Ez a célkitűzés teremtette meg a többszörösen írható CD-RW-t, amely a CD-ReWritable megjelölés rövidítése.

Ennek működési elvét ugyancsak egy köznapi példával mutatjuk be. Adott egy darab jég, szép tükörsima, kristályos felületével. Ha gondolatban kezünkbe veszünk egy forrasztópákát, s annak forró hegyével a jég felületébe pöttyöket olvasztunk, majd gyorsan lehűtjük, akkor a pöttyök helyén a jég már amorf módon fagy meg, tehát optikai tulajdonsága megváltozik. Ha a jég egy írható CD „szerves rétege”, akkor a korábbiak alapján ezzel a felvétel már el is készült. Ha most erre a jégdarabra újabb információkat szeretnénk „beírni”, akkor az előzőt törölni kell. Ez egyszerűen úgy történhet, hogy a jég felületét megolvasztjuk, majd a szép sima vízfelületet újból megfagyasztjuk, s erre a tükörsimára fagyott rétegre a képzeletbeli forrasztópáka hegyével újabb információkat rögzíthetünk. Ezzel tehát a jelen példában „músortárolóként” alkalmazott jégdarabot hőmérséklet-változtatások segítségével ismét felhasználjuk. A folyamat annyiszor ismétlődhet, ahányszor csak újabb és újabb információkat szeretnénk a korábbiak helyére rögzíteni. A valóságban a CD-RW lemezek természetesen nem jeget, hanem egy speciális ötvözetből (ezüst, antimon, indium, tellúr) álló réteget tartalmaznak – olyat, amely hőmérséklet-változtatásokkal kristályosból amorf, majd ebből újra kristályos állapotba hozható. Tehát sokszor ismétlődően visszafordítható folyamatról van szó. A kristályos részek fényáteresztők, míg az amorf részek fényáteresztő képessége gyengébb. Ez a réteg ugyanúgy szendvics szerkezetben helyezkedik el a lemezben, amelynek felépítése a CD-R felépítéséhez képest valamivel összetettebb.

A gyári CD adatsorának mikroszkopikus képe

Az írt CD adatsorának mikroszkopikus képe

A másolatok lejátszási biztonsága – bár a bitek szempontjából azonosak az eredetivel – az eltérő fizikai struktúra következtében nem azonos a gyári CD-k biztonságával. Különösen a többször írható hordozók okozhatnak meglepetéseket, mert a tapasztalatok szerint a CD-RW-k lejátszhatósága sokkal jobban függ a lejátszó készüléktől. Ezért lehetőleg inkább az egyszer írható CD-eket használjuk.

A mellékelt két felvételen a gyári, illetve az írható CD mikroszkopikus képe látható. Mindkét felvétel bemutatja a digitális információk elhelyezkedését, azonban a két struktúra között észrevehetően nagy a különbség. A gyári CD spirálja – amint azt előző írásunkban bemutattuk – bemélyedéseket tartalmaz, amelyek jól megkülönböztethetők azoktól a helyektől, ahol a prés nem hozott létre ilyen szép, szabályos, jól körvonalazott „krátereket”. Az írható CD-n a kristályos és amorf állapotú helyek között már nem annyira „látványos” a különbség. Ennek ellenére a közvetlenül a rangosabb gyártóktól származó, jó minőségű korongok, ugyancsak jó minőségű íróval megírva és lejátszóval lejátszva megbízhatóan használhatók, élet-

tartamukkal kapcsolatban azonban megoszlanak az adatok. A hosszabb élettartam legnagyobb ellensége a bizonytalan eredetű korong, valamint az UV fény, többek között az erős napsütés. A tesztadatok is megemlítik, hogy a vizsgált, mesterségesen öregített korong belsejében hány órai, napi vagy heti napsütés (UV fény) nyomán jelentkeznek az első elbomlások. Az újabb, lényegesen javított korongok ilyen intenzív „gyöttrésekor” már inkább hetekről, hónapokról beszélhetünk, ami viszont korrekt tárolás esetén akár több évtizedes élettartamot is jelenthet.

Az írott korongokon is célszerű a tárolt műsor feltüntetése. A felső felületre ráragasztott kis „címkék” nem ajánlatosak, részben a ragasztó által esetlegesen okozott kémiai hatások miatt, másrészt ezek esetlegesen nagyobb tömege a lemez tömegeloszlásában excentricitást hoz létre. Ne felejtsük, hogy a készülékekben a lemez meglehetősen nagy szögsebességekkel pörög, s a rossz tömegeloszlás okozta vibrálás még a hangminőséget is befolyásolhatja. Ezért a ragasztott címkék helyett vagy nyomtatással vagy speciális, kémiai reakciót nem okozó tollakkal történő feliratozás a célszerű. A megjelenés azért is ajánlatos, mert nincs kényelmetlenebb annál, mint amikor teljesen jelöletlen írott CD-k tömkelege vesz körül minket, és fogalmunk sincs, melyiken mi hallható.

Itt kell elmondanunk, hogy a kizárólag magánjellelű, tehát házi célra történő CD-írásnak – hasonlóan a korábbi otthoni kazettás másolásokhoz – nincs jogi akadálya, azonban a kereskedelmi célokra történő másolás, sokszorosítás már tiltott tevékenység. Az etikai kérdéseken túlmenően a kalózmásolatok a kiadóknak és az előadóművészeknek egyaránt hatalmas veszteséget okoznak. Márpedig a hivatásos stúdiók, kiadók és terjesztők nélkül nincsen pezsgő zenei élet. Ha választanunk kell az eredeti és a másolt kiadvány között, akkor az előbbi erősíti a gyári kiadványok ma már sokszor igen magas színvonalú, zene tudományi igényességgel megírt és képeket is tartalmazó kísérfüzete, szemben a házilag írt CD-k gyakran gyengén másolt vagy hiányzó mellékleteivel. Ráadásul egy neves kiadó eredeti, gyári CD-je esetén százszázalékosan biztosak lehetünk annak kifogástalan minőségét illetően, szemben az esetlegesen gyengébb kalózkidadásokkal.

A digitális technika természetesen nem ragadt le a CD-rendszernél. Hamar megindultak azok a kutatások, amelyek egy fejlettebb rendszer megvalósítását tűzték ki célul. Sorozatunk következő írásában ezek közül mutatunk be néhányat olvasóinknak, különös tekintettel a kereskedelemben kapható formátumokra, így az SACD-t és a DVD-AUDIO-t állítva a középpontba. ■

LongPlayPassion.com
ONLINE STORE

Kifogástalan állapotú, használt hanglemezek és bontatlan csomagolású, lejátszatlan, eredeti hanglemezek a 70-es, 80-as évekből.

Új LP, SACD, HDCD és CD a LINN Recordstól és más neves lemezkiadóktól.

Logos: DECCA, EMI, GRAMOFON, RCA, Mercury, Nipper, ETERNA

Logos: GRAMOPHONE CHOICE, IEMA 2012, MUSIC MAGAZINE AWARDS 2012

GRAMOFON KÖNYVEK

Zenei panoráma

– kötet a 85 éve született Kroó György írásából

Zenei panoráma – Kroó György írásai az Élet és Irodalomban (1964–1996). Ezzel a címmel, a Gramofon Könyvek sorozatban jelent meg az a csaknem ötszáz oldalas kiadvány, amely a 20. század egyik legjelentősebb magyar zenekritikusának, zenetörténészének és a zenei ismeretterjesztésben is mércét állító egyéniségének, Kroó Györgynek az Élet és Irodalom hetilapban publikált írásait tartalmazza. A kötet szerkesztője, közreadója Várkonyi Tamás zenetörténész, lapunk korábbi főszerkesztője.

A 239 cikk az 1964 és 1996 közötti évtizedek zenei életébe nyújt betekintést, kortárs zenei bemutatókról írott kritikák révén, de nemcsak az új művekről, aktív zeneszerzői műhelyekről, európai és magyarországi trendekről, hanem az előadóművészet és a zenei kompozíciók örök kérdéseiről, a magyar zenei életet mozgásban tartó eseményekről is olvashatunk. A most első ízben a nagyközönség elé kerülő pillanatképek színes sorozata ezeknek az évtizedeknek zenei-kulturális panorámáját nyújtja. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a kötet – ahogyan Kroó György írta egyik recenziójában – „egyszerre történelem és életrajz, művészetszociológia és világpoli-

tika, arckép, kordokumentum és nagyszerű olvasmány”.

Kovács Sándor zenetörténész előszavában így fogalmazott: „Aki végigolvassa Kroó tanár úr kritikáit, világos képet kap ezekről az esztendőkről. Mintha fotósorozatot látnánk. A pillanatfelvételek élesek, hitelesek.”

**Gramofon
1996 óta a klasszikus zene és
a jazz szolgálatában!**

A Gramofon Könyvek sorozat korábbi kiadványai:

Kiadványainkról bővebb információ, és rendelés
a www.gramofon.hu oldalon, és az info@gramofon.hu e-mail címen!

Fotó: Lőrincz Judit

„Vágás közben én is muzsikálok”

Pusztási Katalinnak, a Hungaroton Magyar Hanglemezgyártó Vállalat egykori vágójának „ollója” alól több ezer felvétel került a lemezboltok polcaira. A hazai hangvágás úttörője az elsők között kezdett el a szakmával foglalkozni.

◆ Lőrincz Judit

Gramofon: *Hogy került az olló a kezébe, vagyis hogyan talált rá erre a pályára?*

Pusztási Katalin: Zenész családból származom. Édesapám, dr. Berkes Kálmán a Berkes Fúvóegyüttes vezetője volt, klarinétművész. Majdnem minden héten muzikusok gyűltek össze az otthonunkban, és kamarazenét játszottunk. A szüleim elváltak, az első házasságból hárman voltunk testvérek: bátyám (Berkes Balázs) jazzbőgős, nővérem hegedűtanár, majd a második házasságból született öcsém klarinétművész, a húgom pedig brácsatanár lett. Én zongorázni kezdtem először, majd hárfa szakos lettem. Nem voltam magammal annyira megelégedve, gondoltam, belőlem nem lesz hárfaművész, ezért nem is felvételiztem a Zeneakadémiára. Ekkor édesapám ismerőse, Ujházy László és Horváth Gyula, a Magyar Rádió akkori műszaki vezetői úgy gondolták, hogy olyan hangtechnikusokat szeretnének képezni, akik zenét tanultak, zenével foglalkoztak. Engem is felvettek a rádiós tanfolyamra. Nagyon örültem, mert szerettem volna zenével foglalkozni. Nekem az is elég volt, ha zenei felvételekkel dolgozhattam. Amikor elkezdődött a sztereo hangfelvételek gyártása a Magyar Rádióban, akkor kezdtem el a vágást elsajátítani, először persze még a hagyományos szalagos magnókkal.

G.: *Hogyan lett a Hungaroton vágója?*

P. K.: Már túl voltam a tanuló éveimen a Rádióban, amikor a Hungaroton Magyar Hanglemezgyártó Vállalat Rottenbiller utcai hangstúdiójába kerestek kisegítőt, aki a magnókat kezeli, és tud hangszalagot vágni. Én egyből jelentkeztem, és el is csábítottak a Rádióból hat év munka

után. A Hungarotonnál Székely András tanított vágni. Az első perctől kezdve beleszerettem ebbe a szakmába. Ehhez az is hozzátartozott, hogy a művészekkel is azonnal bensőséges kapcsolat alakult ki. Először hangszalagon vágtam, majd a nyolcvanas évek végétől U-matic rendszeren. Ez a videokazettára rögzítő készülék ekkortájt robbant be a stúdiók világába. Filmfelvételekre és hangfelvételekre egyaránt alkalmazták. Volt egy úgynevezett editáló (vágó) állomás, melynek segítségével lehetett montírozni az adott anyagot. Ez két magnóból állt, az egyik volt a lejátszó, a másik pedig a felvevő egység. A lejátszóban kellett megkeresni azt a részt, amely éppen következett, majd a felvevő magnóra egymás utáni sorrendben rájátszani őket. Persze úgy, hogy a vágás ne hallatsszon. Szerencsére nem „vakon” kellett kísérletezni, mert volt egy olyan funkció a készüléken, amelynek segítségével előre meg lehetett hallgatni a vágást, anélkül, hogy elrontotta volna az ember. A későbbiekben nem is tanultam meg számítógéppel vágni, mert minden lehetséges változtatást meg tudtam oldani ezen a rendszeren. Alapjában véve nagyon támogatom az új dolgokat, de én már nem tudtam átállni a számítógépes editálásra.

G.: *Egy idő után nem csak vágással, zenei rendezéssel is foglalkozott. Hogyan jött az ötlet?*

P. K.: Sokáig nem mertem belevágni a zenei rendezésbe. Először Rolla János – akivel nagyon sokat dolgoztunk együtt a Liszt Ferenc Kamarazenekar lemezein – vetette fel, hogy mi lenne, ha én lennék a zenei rendező is. Így még jobb volt az együttműködés: amit én rendeztem, azt én is vágtam meg. Persze az is közrejátszott, hogy mindig is nagyon jó volt a kapcsolat a művészek és közöttem. Sokan mondták, hogy pszichológusnak kellett volna mennem. A zenei rendezés nagyfokú türelmet és megértést igényel.

G.: *Melyik felvételekre emlékszik szívesen vissza?*

P. K.: A Liszt Ferenc Kamarazenekarral nagyon szép Mozart-lemezeket készítettünk. A kamarazenei felvételeket is nagyon kedveltem: Gulyás Mártával és Szabadi Vilmostal sokat dolgoztunk együtt. Berkes Kálmán testvérem Tokióban tanít, és karmestere a Musashinó Zeneművészeti Egyetem zenekarának. Vele Brahms- és Mozart-klarinétkvintetteket rögzítettünk. Vashegyi György zenekarával és a Budapesti Fúvóegyüttessel is rengeteg órát töltöttünk együtt az utómunkálatok során. Amikor Kocsis Zoltán a hetvenes évek elején megnyerte a zongoraversenyt, készítettünk egy lemezt. Az egyik Bartók-zongoraversenyben véletlenül kettőt lapoztam, így kimaradt egy egész oldal. Csak a lehallgatáskor derült ki, nem kis meglepetésünkre – ezért ez az eset elég mély nyomot hagyott bennem.

G.: *A korlátlan vágási lehetőség vajon jó irányba tereli a művészi előadásmódot?*

P. K.: Mindennél van jobb. Tehát soha nem tud az ember elég jól összevágni egy felvételt. Hogyha összeraksz két ütemet, akkor lehet, hogy kicsit más lesz a tempó, vagy az egyik motívum keményebb hangzású, a másik pedig puhább. Mindig lehet valami kifogást találni, hogy ez a periódus nem elég szép, az a hang nem elég muzikális vagy halkabban kéne megszólalnia a dallamnak vagy éppenséggel sokkal hangosabban. Én megpróbáltam mindig az optimális megoldást megtalálni a vágás során, és ha a mellettem ülő művész elmosolyodott, akkor nagyon boldog voltam, hogy sikerült. A vágások számát illetően nem tudom, mi a határ, talán a csillagos ég. Amennyit lehet, ki kell hozni a felvételekből. Hogy ez mennyire etikus, arról is különböznek a vélemények. Valaki azt mondja, hogy csalás, mert ha a koncerten eltéveszt valaki egy hangot, akkor sem ismétli meg utána. Ha taktusonként rakunk össze egy tételt, és nincs benne hangi hiba, attól még lehet rossz. Ha el van játszva minden hang, akkor is felmerülhet a kérdés: hol van benne a zene?

G.: *Hogyan zajlik egy-egy felvétel?*

P. K.: Egy hatvanperces hanglemez felvétele nagyjából három napig tart, napi kétszer négyórás turnusokban. Bár ez nem lehet mindig előre meghatározni. Előfordult olyan, hogy a művész egyik nap azt mondta, hogy igen, ez tökéletes, másik nap bejött, és mégsem tetszett neki. Ilyenkor nekünk kell alkalmazkodni. Én mindig úgy készítettem egy hangfelvételt, hogy először a mű teljes tételét felvettük, majd a művész meghallgatta. Ezután még kétszer-háromszor újra feljátszotta, majd amelyik felvétel ezekből a legjobban sikerült, azt próbáltuk pótolni. Számtalanszor megtörtént, hogy felvettük a művet sok-sok pótlással, összeraktuk, majd a végén még egyszer eljátszotta újra a művész, és az lett a tökéletes. Akár a végtelenségig lehetett volna folytatni. Olyan viszonylag ritkán volt, hogy valaki egyben feljátszotta a művet, és nem kellett vágni.

G.: *Mi az a zenei apparátus, amelyet a legszívesebben vágott?*

P. K.: Nem is tudom összeszámolni, annyira sokféle muzsikát vágtam. Szólóhangszeres műveket, kórusmuzsikát, nagyzenekari darabokat és kamarazenét is. Egy szimfonikus zenekart lényegesen könnyebb vágni, mint egy szólóhangszert, de igazán nem tudnék nagy különbséget tenni közöttük. Énekhangból a levegőket kivágni, vagy egyetlen magas hangot kicserélni nem könnyű, sokszor hatalmas kitartást és türelmet igénylő dolog. Mindig kérdezték tőlem a zenészek, hogy hogyan tudom ezt csinálni? Rengeteg szeretettel, máshogy nem is lehet. A vágás közben én is azt érzem, hogy részese vagyok a zenének, én is muzsikálok. ■

„Énekhangból a levegőket
kivágni, egyetlen magas hangot
kicserélni nem könnyű”

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat nemcsak a szakmát, a magyar zenei élet szereplőit, illetve hűséges előfizetőit szeretné megszólítani, hanem a zenekedvelők, a klasszikus zene, a jazz és a népzene iránt érdeklődők lehető legszélesebb táborát. Ezért is fontos számunkra, hogy a Gramofon – terjesztési hálózatokon, illetve egyedi boltokon keresztül – az egész országban elérhető legyen. Az alábbiakban felsoroljuk lapunk terjesztési pontjait.

BUDAPESTI HANGLEMEZBOLTOK

- Budapest Music Center – Bp. IX., Lónyay utca 41.
- Concerto Hanglemezbolt – Bp. VII., Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – Bp. XI., Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – Bp. VI., Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp. V., Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája hanglemezbolt – Bp. IX., Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – Bp. V., Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Inmedio 1025 Budapest, Lövház u. 1–5. - Mammút II.
- Inmedio 1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 121. – Budagyöngye
- Inmedio 1033 Budapest, Flórián tér – üzletközpont
- Relay 1042 Budapest, Újpest – metró
- Relay 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio 1052 Budapest, Váci u. 10.
- Inmedio 1052 Budapest, Városház u. 3–5.
- Relay 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio 1082 Budapest, Corvin, Futó u. 37–45.
- Inmedio 1087 Budapest, Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio 1106 Budapest, Örs Vezér tér 25/A – Árkád II.
- Inmedio Allee 1117 Budapest, Október 23. u. 6–10.
- Relay 1122 Budapest, Déli pályaudvar – metró
- Press Spot Kft. 1123 Budapest, Alkotás u. 53. – MOM Park
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád híd I.)
- Inmedio 1152 Budapest, Szentmihályi u. 131. – Pólus Center
- Relay 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér 2/B – Érkezés
- HUB 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér Skycourt

LAPKER – VIDÉK

- Inmedio 2040 Budaörs, Sport u. 2. – Auchan
- Cora 2045 Törökbálint, Torbágy út 1. B/420.
- Városi Könyvtár 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio 2400 Dunaújváros, Dózsa György út 56.
- Relay 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán
- Inmedio 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio Miskolc 3532, József A. út 87. – Auchan

- 3963 Karcsa, Postahivatal
- Inmedio 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio 4026 Debrecen, Péterfia u. 18. – Debrecen Pláza
- Inmedio 4400 Nyíregyháza, Szegefű u. 75. – Nyíregyháza Pláza
- Relay 5000 Szolnok, Gárdonyi u. 2. – Vasútállomás 1.
- Inmedio-TESCO 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/a
- Inmedio 6000 Kecskemét, Petőfi S. u. 2.
- Inmedio 6722 Szeged Kárász, Dugonics tér 1.
- Relay 6722 Szeged, MÁV Pályaudvar
- Inmedio 6724 Szeged Árkád, Londoni krt. 3.
- Inmedio 7400 Kaposvár, Berzsényi u. 1–3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio 7621 Pécs, Bajcsy u. 11. – Árkád
- Tabak & News 7621 Pécs, Irgalmasok u. 5.
- Inmedio 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 1.
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 19.
- Inmedio 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Inmedio 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay 9700 Szombathely, MÁV Csarnok

VIDÉKI HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Filharmónia Kelet-Magyarország Nkft. jegyiroda – 3525 Miskolc, Kossuth u. 3.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér
- Könyvjelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar közszolgáltatási iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.
- Vörös Cédrus – 9400 Sopron, Mátyás király u. 34/f

GRAMOFON
Klasszikus és Jazz

Olvasson tovább!

- koncertek
- fesztiválok
- hírek
- kritikák
- webáruház

www.gramofon.hu

FISCHER IVÁN • BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR

11 ORSZÁG 32 VÁROS

A BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR KÜLFÖLDI FELLÉPÉSEI A 2011-12-ES SZEZONBAN

2011. augusztus 25. Merano, Olaszország

2011. augusztus 27. Gstaad, Svájc

2011. augusztus 30. San Sebastian, Spanyolország

2011. augusztus 31. San Sebastian, Spanyolország

2011. szeptember 2. London, Anglia

2011. szeptember 16. Gent, Belgium

2011. szeptember 17. Bonn, Németország

2011. szeptember 19. Milano, Olaszország

2011. október 23. Frankfurt, Németország

2011. október 25. Washington, USA

2011. október 26. Washington, USA

2011. október 28. New York, USA

2011. október 29. New York, USA

2011. október 30. Purchase, USA

2011. október 31. Chicago, USA

2011. december 30. Peking, Kína

2011. december 31. Peking, Kína

2012. január 25. Freiburg, Németország

2012. január 26. Nürnberg, Németország

2012. január 28. Heerlen, Hollandia

2012. január 29. Essen, Németország

2012. január 30. München, Németország

2012. január 31. St. Pölten, Ausztria

2012. március 1. Köln, Németország

2012. március 2. Brugge, Belgium

2012. március 4. London, Anglia

2012. március 6. Metz, Franciaország

2012. március 7. Antwerpen, Hollandia

2012. március 9. Bécs, Ausztria

2012. március 19. Párizs, Franciaország

2012. május 8. Palermo, Olaszország

2012. május 9. Perugia, Olaszország

2012. május 11. Valencia, Spanyolország

2012. május 12. Barcelona, Spanyolország

2012. május 13. Oviedo, Spanyolország

2012. július 12. Ingolstadt, Németország

2012. július 13. Bad Kissingen, Németország

mozi tv színház

jegymester.hu

Budapesti Fesztiválzenekar

Minden koncert ünnep

WWW.BFZ.HU

WWW.FACEBOOK.COM/BFZ

12

március 16–26.

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

Március 16. / Uránia Nemzeti Filmszínház

Hungarian HeartBeats – világzenei koncert

Balogh Kálmán, Lukács Miklós, Both Miklós, Novák Csaba,
Dresch Mihály, Szokolay „Dongó” Balázs, Szalóki Ági, Tompos Kátya,
Baranyai Barbara, Kádár Ignác, Tükrös Zenekar, Söndörgő Együttes

Március 17. / Thália Színház

TÁNCHÁZ 40 – Hajnalban indultunk Jubileumi folklórgála

Sebestyén Márta, Bálint és Bandája, Bartók Táncegyüttes,
Bihari János Táncegyüttes, Corvinus Közgáz Néptáncegyüttes,
Csillagszemű Táncegyüttes, Gödöllő Táncegyüttes, Nógrád Táncegyüttes,
Pál István „Szalonna” és Bandája, Sebő Együttes, Százsorszép Táncegyüttes,
Szentendre Táncegyüttes, Vadrózsák Táncegyüttes, Vasas Néptáncegyüttes

Március 19. / Művészetek Palotája

Gypsy-Indian World Jazz Project

Szakcsi Lakatos Béla, Terri Lyne Carrington, Anthony Cox, Amit Chatterjee,
Ikhlaiq Hussein, Adittee Bhagwat, Tony Lakatos, Miczura Mónika

BUDAPEST
BUDAPESTI FŐVÁROSI ÖKOFERVAHÁZ

NEMZETI
ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM

NEMZETI
FEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

www.btf.hu

MFB
Magyar Fejlesztési Bank
Zalaegerszegi Művelődési Központ

MTVA
MÉDIASZOLGÁLTATÁS-TÁMOGATÓ
ÉS VETŐMUNKÁLÓ ALAP

MTI
MTI

PORT.hu
mozi tv színház